

7 | 1993

VOJENSKÝ PROFESIONÁL

ARMÁDNÍ ODBORNÝ ČASOPIS

Vedení palby ze zakrytého palebného postavení

Plk. doc. Ing. LADISLAV POTUŽÁK, CSc.

Přesuny jednotek

*Ing. STANISLAV KOČÍŘ, CSc.
(plk. v zál.)*

Místa velení jednotek v boji

*Pplk. Ing. ANTONÍN BURGET
pplk. Ing. KAREL KREDBA*

VOJENSKÝ PROFESIONÁL

Armádní odborný časopis

● Vydává ministerstvo obrany ve vydavatelství MAGNET-PRESS

● Šéfredaktor plk. Ing. Vilibald Dvorský

● Zástupce šéfredaktora plk. Ing. Petr Obermayer

● Redakce: plk. Josef Gajda, Jarmila Pospíšilová, Jaroslava Kaiglová

● Redakční rada: plk. Ing. Pavel Falťásek, plk. Ing. Vojtěch Jamrich, plk. Ing. Jan Jedlička, plk. doc. Ing. Josef Kašpar, CSc., plk. Ing. Josef Kohout, CSc., plk. prof. Ing. Kamil Kollert, CSc., plk. Ing. Aleš Komár, CSc., plk. Mgr. Antonín Konrád, plk. Ing. Karel Kuba, plk. Ing. František Mejzlík, CSc., plk. Ing. Ladislav Trtílek, plk. gšt. Ing. Emil Vestenický, plk. Ing. Bohumil Vyšný, plk. gšt. Ing. Jozef Žerebák, plk. Ing. Vítězslav Stodůlka, CSc.

● Adresa: Redakce časopisu Vojenský profesionál, Vladislavova 26, 113 66 Praha 1 (tel. voj. linka: 40 219, 40 218; ústř. 36 39 41 – 5)

● Časopis vychází měsíčně v rozsahu 40 tiskových stran a 4 strany obálka, cena jednoho výtisku je 10 Kč (předplatné na rok 120 Kč)

● Rozšiřuje a objednávký přijímá a vyřizuje vydavatelství MAGNET-PRESS, administrace, Praha 1, Vladislavova 26, PSČ 113 66 (telefon 26 06 51 – 5 linka 445)

● Uveřejněný obrazový materiál a nevyžádané rukopisy se nevracejí

● Zveřejněné názory nemusí být totožné s názory redakce a vydavatele

● Tiskne Naše vojsko závod 01, Vlastina 23, Praha 6

● Rukopis tohoto čísla byl předán tiskárně 27. 4. 1993.

● Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím poštovní přepravy Praha č. j. 337/93 ze dne 2. února 1993.

● ISSN 1210 – 3179

● Vydavatelství MAGNET-PRESS

OBSAH

Mjr. O. PATOČKA: Nad novými řády	1
Pplk. dr. Š. TEMNÁK, CSc.: Sociální aspekty personální práce	3
Pplk. Ing. J. HERYNK: Příprava skupinového cvičení	5
Pplk. Ing. A. BURGET, pplk. Ing. K. KREDBA: Místa velení jednotek v boji	7
Plk. v zál. Ing. S. KOČÍŘ, CSc.: Přesunky jednotek	10
Plk. Ing. A. BENEŠ: Písemná příprava (cvičení 3)	12
Plk. Ing. B. LAUCKÝ: Řízení bojových vozidel v pochodovém proudu	17
Plk. Ing. B. ZICH: Návrh organizace, řízení a provádění technického průzkumu v systému TEZ boje	19
Pplk. Ing. J. KNEŠL: Program ARMIS – příprava dat pro počítače	22
Pplk. Ing. M. ŠOUREK: Příprava vojáků k plnění úkolů strážní služby	24
Plk. doc. Ing. L. POTUŽÁK, CSc.: Vedení palby ze zakrytého palebného postavení	25
Pplk. doc. Ing. P. ZAHRADNÍČEK, CSc.: Boj jednotek v prostorech zamořených radioaktivními látkami po haváriích (destrukcích) jaderných energetických zařízení	27
Npor. Ing. R. SIWEK: Československý prapor v mírových silách OSN	30
JUDr. B. PLAŠIL: Amnestie	32
Prokurátor odpovídá	33
Plk. v zál. Ing. Z. ŘEZÁČ: Částečná mobilizace v květnu 1938	34
Konflikty nízké intenzity	35
Nenechavci a jejich pomocníci	38
Jazykový koutek	38

Foto na první straně obálky: M. KNAIBL

Připravujeme do č. 8/1993

Plk. doc. Ing. R. VONDRÁČEK, CSc.: K novému školnímu roku

Plk. doc. Ing. J. KAŠPAR, CSc.: Vývoj činnosti velitele po obdržení bojového úkolu

Pplk. Ing. J. HERYNK: Skupinové cvičení

Kpt. dr. Mgr. R. VODRÁŽKA, CSc.: Hypnóza v psychologické přípravě bojových jednotek

Mjr. O. PATOČKA: Motivace ano – ale jaká?

Pplk. Ing. D. PTÁČEK, CSc.: Změny v normách spotřeby striel

Plk. Ing. Š. ŠEDÝ: Výcvik specialistů – řidičů bojových vozidel

Pplk. Ing. B. VÍŠEK, CSc.: Příprava uživatelů na automatizované systémy velení, řízení a spojení

Plk. doc. PaedDr. K. ŠPERL, CSc.: Jak dále ve výročním přezkoušení tělesné výkonnosti vojáků z povolání

Nad novými řády

Major OTAKAR PATOČKA

Když se vysloví Základní řády, proběhnou v hlavě člověka ne nezajímavé procesy. Kdybychom provedli průzkum názorů, zjistili bychom poměrně široké spektrum názorů a postojů – čím jsou, čím by měly být, čím naopak nejsou atd. Pochopitelně by se do výsledků hypotetické ankety či průzkumu nepochybně promítly pozůstatky myšlení z dob předchozích.

Právě taková úvaha patří do úvodu následujícího zamyšlení nad osudem a praktickou aplikací nových základních řádů v naší armádě. Je to rok, kdy začaly být 1. červnem 1992 uváděny do praxe tehdejší Čs. armády. Není třeba zde dlouze opakovat známá tvrzení, že je lze považovat za vyvrcholení určité poznávací, myšlenkové a legislativní činnosti v armádě, že se na nich podílelo mnoho různých funkcionářů a zástupci více stupňů velení a že se mj. staly potvrzením nově nastoupeného vývoje a perspektivních trendů.

Současně si musíme také uvědomit, že část ustanovení a myšlenek má ideální charakter a slouží jako vize budoucnosti, jako cíl a meta, které je teprve potřeba dosáhnout.

Hlavním přínosem nových řádů je, že zakotvily základní zásady demokratizace a humanizace a vytvořily dlouho očekávané možnosti pro vytvoření odpovídajícího prostoru pro činnost podřízených a nadřízených. Nakolik se ovšem daných možností pro rozšiřování samostatnosti, volnosti, tvořivosti a nezávislosti využívá, je otázka jiná. Nelze ji ale směřovat jen s tzv. starým, konzervativním či tuhým myšlením části funkcionářů.

Musíme mít na paměti, že ozbrojené síly jsou státní institucí a navíc specifického

charakteru (nedílná pravomoc, odpovědnost za hodnoty, peníze, lidi, specifika činnosti ap.) a tudíž zde pouze s odkazy na byrokracii a konzervatismus nestačíme. Z toho jednoznačně vyplývá, a tak je doporučeno se na následující poznámky dívat – řečené či psané na adresu základních řádů posuzovat vždy v naprosto konkrétních podmínkách. Na všech místech může být a s vysokou pravděpodobností také bude jiný styl práce a uplatňování ducha a litery předpisů, působí tam rozdílní lidé se svými zvláštnostmi atd. Tak bych stručně nazval a naznačil základní východisko k uvažování.

Základní řády (ZR) by se měly pro činnost jednotek a útvarů stát jakýmsi základním zákonem, čímsi nediskutovatelným a v podstatě nedotknutelným. **Položme si otázku – má to tak být a jsou tím doopravdy?**

Spíše než mladší na ni mohou odpovědět starší funkcionáři, protože mají možnost srovnání s nedávnou i docela hlubší historií platnosti různých ustanovení v armádě. Pokud se budeme ubírat cestou – kolik je zásahů do plánů a denní činnosti ze strany nadřízených, zda se snížil počet telefonátů, dálkopisů, spisů, šifrovek ap. – dostaneme celý jeden zajímavý směr. Spíše zde nalezneme asi kladné změny, ač takový závěr nemusí platit absolutně.

Na druhé straně tento proces uvolňování pravomocí a vytváření podmínek pro podřízené nejde tak rychle jako mimo armádu. Poukážu na souvislost – není právě rychlejší postup decentralizace v mimoarmádních podmínkách jednou z příčin zvýšeného odchodu zejména mladších vojáků z povolání? Vžijeme-li se do jejich myslí a postavení, nedobře na rozvoj iniciativy působí věta – jo, možná to tak je v řádech myšleno, možná i napsáno, ale jako můj podřízený to budete dělat takto! A zejména přidá-li se kouzelná věta – tady se to tak dělá už 20 let!!

Vedle střetu nového a starého často jde i o střet efektivního, účelného a užitečného s jejich opaky. Má zvíťazit starší a nadřízený nebo efektivnější varianta plnění úkolů? A co když lepší návrh a postup má mladší, podřízený?

Rada státních institucí se za poslední léta stala průhlednějšími organismy než dříve. Padá zákonitá otázka – je tomu tak i v armádě? Vezměme si jednoduchou pomůcku – vzájemné vztahy mezi jednotlivými nadřízenými a stupni velení. Popřemysleme, proč i nadále existuje a nadále přetrvává tolik zkreslení a nepřesných představ těch nahoře o činnosti těch dole a opačně – těch dole o práci těch nahoře. Proč jsou dávány informace, proč se kontroluje stále poměrně často, proč jsou upřesňovány jednou naplánované úkoly a proč jsou někdy již upřesněné úkoly znovu upřesňovány?

Uvědomíme si, že s růstem počtu zásahů shora roste v podřízeném pocit jeho nekompetentnosti, neschopnosti a nepřipravenosti. Druhou a logickou stranou procesu je jeho skutečná připravenost, schopnost a kompetentnost. Takové otázky by si měl položit každý nadřízený – čím dříve a čím kritičtěji, tím lépe pro něj samotného (zvýšení autority a uznání ze strany podřízených), pro podřízené (pocit možnosti rozhodování, vyšší aktivita) a pro armádu (zdokonalení způsobů plnění úkolů, vytváření funkční instituce atp.).

Zastavím se u několika ustanovení ZŘ. V jednom z oddílů se píše o vlastnostech velitele. Vybral bych – iniciativní způsob jednání a využívání iniciativy a návrhů podřízených. Na místě bude asi poznámka, že iniciativu je před využitím nutno vyvolat. Právě v procesu vyvolávání je možné nalézt zakopaného psa. Každodenní život vedoucí pracovníky v armádě i mimo ni přesevňuje. O jak složitý proces se jedná. Zřejmě bude na místě otázka – jsou toho velitelé, šéfové a velitelé schopní?

Iniciativu ZŘ správně chápou ne jako aktivitu pod tlakem, ale jako spontánní kladný přístup, jako rozhodnutí k nejvhod-

nějšmu způsobu plnění úkolu. Jako by byl voják v pozitivním slova smyslu hospodářem na svém pracovišti. Jak leckdo chápe, zdaleka se nejedná o jednorázový proces. Než se podřízení a nadřízený naučí popisovanému způsobu, uplyne v našich řkách spousta vody. Postoje totiž není možné lámat přes koleno, každý jednotlivec i organizace si udržuje jistý stupeň rezistence a zkosnatělosti.

Proto je na místě vysvětlování a přesvědčování, že neúčinné jsou postupy jako „dost a od zítřka bude vše jinak“. V konkrétních místech bychom si zřejmě měli odpovědět na otázku – **Ize zde vůbec iniciativu ve smyslu pojetí ZŘ rozvíjet? Jsou k ní vytvořeny základní podmínky?**

Zducha ZŘ tedy vyplývá, že každý funkcionář – na funkci a postavení nezáleží – by měl více přemýšlet o sobě, svém chování, svém způsobu práce, velení a hlavně vedení. Jinými slovy – nakolik šikovně to umíme s podřízenými, aby... Pro doporučení netřeba chodit daleko. Stačí se pozorněji zahledět na dalších článků – samostatnost, pevná vůle, předvídavost, schopnost rozlišit podstatné úkoly od vedlejších, morálka nejsou obecnými a pomyslnými fenomény či frázemi, ale naprosto konkrétním cílovým stavem. Právě s ním by se měl každý velitel a každý voják srovnávat, chce-li naplnit ZŘ a být úspěšným příslušníkem armády.

I přes ustanovení čl. 51 se můžeme nadále potkávat s kritikou na změny v rozkazech. Tím – jak známo – se mrhá nejen časem a silami, ale také psychikou člověka, jeho kapacitami, chutěním, vůlí, vztahem k danému úkolu i ke státní instituci jako celku. Nepodceňujeme tuto souvislost, jistě podoba vztahu se jako tendence postupně vrství, až přeroste v negativní rovinu. Pak se stane, že jedna změna jevově zničí vše ostatní. Ve skutečnosti jde o jednorázové uvolnění dříve potlačovaných pohybů a impulsů.

V souladu se znalostí psychologických zákonitostí bychom měli na podobné souvislosti více myslet a domýšlet dopady změn v rozkazech do konkrétní roviny. Kdekolik namítneme, že na rozvažování o dopadech není čas – leckde jde o pravdivé tvrzení, ale zde můžeme vidět celkovou propletenost problémů – kde je iniciativa, není třeba tolik řídit, zasahovat a měnit, tam je i více prostoru a samostatnosti, tam je nadřazený řídicím a ne kontrolorem ap.

Jednou z účinných cest zmírňování dopadů při nutných změnách je přidání vysvětlení příčin změny. Několik slov či vět mnoho úsilí navíc ani nestojí. Šikovný nadřízený jimi dokáže vyvolat dojem, že mu opravdu záleží na kvalitě plnění úkolu a také na pocitech a názorech podřízených, na jejich vztahu k úkolu. Při vhodném postupu je zde možné získat řadu kladných bodů. Hovoříme-li o změnách v rozkazech, je na místě připomínka, že jisté meze bychom také našli v použití práva a možnosti podřízeného upozornit nadřízeného na problematiku stránku v jím vydaném rozkazu, úkolu.

Velice zajímavý je článek 58 – jednání s podřízeným se vede spravedlivě a s ohledem na jeho mentalitu. Problém je stejného charakteru jako předchozí – ve znění nevidět

frázi, ale konkrétní cílový stav, kterého by se měl každý člověk v uniformě snažit dosáhnout, ať zastává jakoukoli funkci. Prvním krokem je dát si odpověď na otázku – **co je to vlastně mentalita? Jak ji lze poznávat? Jak ji respektovat a popřípadě i ovlivňovat?**

Bez určitých znalostí společenských věd se tu člověk pochopitelně neobejde. Dodatek navíc – i přes značné pokroky nebyly ještě ve vojenských podmínkách vyčerpány všechny možnosti slušného jednání a zdvořilosti. Neztracujme vojáka za obyčejný lidský pozdrav „Dobrý den“ namísto poněkud prkenného pootočení hlavy, které je velmi málo ze strany řadových vojáků zvládnuto. Budou-li naopak vybízení k uvedení pozdravu, ihned pocítí, že se cosi mění!

Několik poznámek by jistě mělo patřit vycházkám vojáků. I přes znatelnou úlevu a doslova zásadní změnu se nadále jedná o ožehavé téma. Z několika důvodů – vlivem nedostatku lidí a četnosti celodenních směn nemohou vojáci významného humanizačního výdobytku v plné míře využívat. Je třeba jim vysvětlit, že nejde o chybu velitelů (kromě případů zneužívání!).

Na druhé straně je možné vycházek i nyní používat jako nástroje k řízení, usměrňování či dokonce vůbec vyvolávání pracovní aktivity vojáků (průběžné vycházky, vycházky do rána ap.) nebo jako způsobu vyhodnocení plnění úkolů, pobídky do dalšího úsilí ap. Učinit z nároku motivační činitel.

Na základě praktických zkušeností se přísluší dodat, že řada velitelů by měla zaujmout ke spojitosti jevů kvalita plnění úkolů – vycházky, tvrdší a méně kompromisní stanovisko. V jakém smyslu – ano, ať voják chodí na vycházku i každý den, ale ať se vyrovná se všemi povinnostmi. Ať je uplatňována náročnost na velitele i jeho podřízené. Žít pouze z výhod a na povinnosti se neohlížet není přece v souladu s demokracií! V souvislosti s povolením civilního oděvu se naskytá otázka – **co je to slušné civilní oblečení?** Jak postupovat v případě uvedení se do podnapilého stavu? (opilý voják v civilu ≠ propustka do kasáren!). Nakolik je voják v civilu reprezentantem státní instituce?

Jde o aktuální věc, protože vlivem nedostatku peněz většina vojáků používá jedno oblečení a brzy se tak stanou známými v okolí kasáren, navíc spousta z nich slouží v místě bydliště. Zde nám přetrvávají rezervy, kterých je možno s ohledem ducha nových ZŘ využít. Nebude přece přehnaný požadavek, budeme-li vojákům zdůrazňovat, že ve stejnokroji i v civilním oděvu za sebe plně odpovídají a že svým chováním a jednáním dělají reklamu sobě, nadřazeným, útvaru a armádě.

Někde více a jinde méně aktuální bude také otázka **využívání a zneužívání nových ZŘ.** Staly se správnou a potřebnou záležitostí, procesem, avšak většinu příslušníků armády zastihly nepřipravených. Osobnostní vlastnosti, starými způsoby ovlivněné myšlení a nepřipravenost jsou zřejmě nejčastějšími zdroji neúplného využívání a zneužívání ZŘ.

O jejich vysvětlování a realizování

v denní praxi je nutno bojovat, přesvědčovat všechny vojáky (VZP i VZS), považovat toto za jeden z významných výchovných úkolů. Přitom se zaměřovat na nejmladší vojáky, neboť v civilu se o řádech ví jen cosi a jak potvrzují zkušenosti z říjnových a lednových příjmů, informace mají zpravidla zkreslený a nepřesný charakter. Nepodceňujeme ale ani znalosti starších VZS a všech VZP. Vstupem do života jsme se je automaticky nenaučili, nezažili je atd. O tom mj. svědčí takové zkušenosti jako tendence některých starších vojáků omezovat právo nošení civilního oblečení u mladších vojáků ve formě – od tohoto čísla můžeš šlapat v civilu ap.

Jinou zkušeností je, že si řada mladších podřízených stěžuje na přílišné zavalení povinnostmi a odpovědností – nejde očas o svévoli nadřazených, kdy tzv. využívají možnosti přenést pravomoci na nižší články a tím se zbavit úkolů, starostí a také odpovědnosti? Ne nezajímavou souvislostí je, že vlivem zvýšení četnosti vycházek nám mnoho míst, sklepů, půd a dalších zákoutí osiřelo. Nová situace může vést a často vede ke zvýšení chuti něco ukrást, přemísť.

Je více klidu na nekalou činnost, řada vojáků využívá znalosti podmínek, neochoty VZP jít do konfliktu a nedůsledně plní povinnosti v dozorčí službě. Roli sehrává i možnost rychlého a snadného napojení na známé, příbuzné v civilu. Novým jevem také je, že opuštěné prostory skýtají větší možnost pro procesy jako ublížení si na těle, poškozování zdraví ap. Např. zranil-li se voják i pár desítek metrů od stanoviště dozorců, je schopen se v tichu a prázdnou dovolat pomoci? Dnes je „provoz“ v kasárnách tak malý, že tam může i několik hodin ležet bez pozornosti a povšimnutí ze strany ostatních!

Vzpomeňme na dobu nedávno minulou, kdy různé odlehle prostory byly semeništěm neštěstí a nepříjemných událostí. Zorganizujeme čas od času i dnes kontrolní pochůzku (viz místa, od nichž tzv. nikdo nemá klíč ap.).

Závěrem chci dodat, že tento příspěvek neslouží k revizi řádů či dokonce k podryvání jejich autority. Jeho smyslem je zdůraznit, že každý vidí řády jinak – individuálně a dále poukázat na možnosti, které ZŘ skýtají. Jistě by nebylo dobré hovořit o řádech jako dokumentu chybném a nerealizovatelném. Berme ho jako vzor, ideál a již vzpomínaný cílový stav, kdy něco se podaří dosáhnout dříve, jiné později, přičemž výsledek nepřichází sám od sebe.

Berme ZŘ jako významný motivační prvek, jako vyšší úroveň tradiční motivační struktury.

Současně jsem si nekladl za cíl vyčerpávat všechny možnosti připomínek a námětů. Našla by se jich řada – životní prostředí, péče o uniformu, problematika osobní a kolektivní hygieny. Možná diskutabilní je rozpor mezi neomezenou (relativně) délkou vlasů a střiháním 1× za 3 týdny a zároveň za podmínek, kde mnohde chybí zabezpečení úkolu v podobě holíčů. Je třeba střihání finanční záležitostí VZP? Jaké jsou praktiky jinde?

Článek pojmám jako vstup do diskuse, jejímž cílem je hlubší ujasnění, důslednější plnění a efektivnější využívání ZŘ jako předpokladu ke kvalitnějšímu plnění úkolů.

Sociální aspekty personální práce

Podplukovník dr. ŠTEFAN TEMNÁK, CSc.

Je participativní velení možnou volbou nebo nutností? Domnívám se, že potřebu akceptovat podíl podřízených na řízení si vynutila samotná technologie ozbrojeného násilí a jen málo nadřízených ho zpochybňuje. Otázka dnes už zní:

Jak velký má být tento podíl?

Při zodpovězení ovšem narážíme na další ožehavé problémy, vyplývající především z rozdílu mezi vojenskotechnickým a sociálním aspektem řízení.

Existuje tedy rozdíl mezi řízením a vedením? Tyto pojmy totiž velká většina vojáků z povolání dosud zaměňuje. Řízení (plánování, organizování a kontrola) se zaměřuje na logickou a racionální stránku, zatím co vedení (koordinování, motivování a disponování lidmi), jako životně důležitá součást řídicího procesu, většinou na stránku emocionální a mezilidských vztahů. To znamená, že řízení vojenskotechnického systému se uskutečňuje prostřednictvím vedení lidí.

Jestliže pozici odborných náčelníků v procesu řízení nezpochybňuje žádný nadřízený a jejich doporučení bere naprosto vážně, pak při řešení konfliktů v mezilidských vztazích je situace diametrálně odlišná. Ačkoliv jich většina uznává, že vést lidi je dnes mnohem problematičtější a náročnější, než tomu bylo v minulosti, přesto význam sociálních důsledků svých velitelských rozhodnutí bagatelizují a funkci sociálních aspektů řízení zpochybňují.

Jakými cestami se musí „sociální“ řízení ubírat, aby dosavadní metody byly nahrazeny objektivnějšími a exaktnějšími a aby splňovaly představy velitelů? Pravděpodobně by většina velitelů uvítala pomoc při zprostředkování vhodných metod poznávání podříze-

ných, které by vedly k omezení subjektivních chyb v rozhodování o lidech. V minulosti se sestavování charakteristik podřízených stalo jakousi rafinovanou duševní gymnastikou, která skončila ve slepé uličce služebních kádrových posudků, hemžících se „srdečnými, ohleduplnými, oblíbenými soudruhy, aktivně prosazujícími a účastníckými se...“ odrážejících více nebo méně znalosti, sympatie nebo antipatie, přátelské nebo konfliktní vztahy, povrchní soudy o člověku, které vznikly z náhodných postřehů, soudy, které se často opíraly o informace z druhé ruky. Hodně záleželo (dosud záleží) na subjektivních schopnostech nadřízeného všestranně analyzovat osobnostní kvality podřízeného. Přitom je zřejmé, že se jedná jen o některé faktory, které mohou v práci s lidmi a při přijímání rozhodnutí o lidech vést ke konfliktům, omylům a sociálním důsledkům majícím za následek často nepředvídatelné škody v personální práci.

Také samotné hodnocení výkonů vojáků z povolání nás nemůže uspokojovat. Ani zdaleka nepostihuje všechny potřebné charakteristiky osobnosti hodnoceného a většinou není zcela bez emocionálního zabarvení, které je výsledkem vztahu nadřízeného k podřízenému. Ani komisionální posuzování (pokud se vůbec participace v této oblasti práce nadřízeného připouštěla) nezbavovalo dosavadní systém nedostatků.

Proto se domnívám, že jednou z metod objektivizace a zefektivnění personální práce je **profesiografická analýza funkcí vojenských profesionálů**, přičemž je potřebné její význam nepřeceňovat, ale chápat jako první krok, po němž nutně následují další. Po vypracování

profesiografického schématu (profesiogramu funkce) následuje stanovení (vypracování) vhodných metod, kterými zjistíme, nakolik příslušný adept zjištěným kritériím pro danou funkci odpovídá. I když je literatura o profesiografii poměrně rozsáhlá, nenajdeme v ní komplexní (monografické) zpracování problému profesiografie, který by byl vhodný pro aplikaci v armádě.

Zpravidla je „civilní“ profesiografie zaměřená na exaktně měřitelné, především výkonné a obslužné funkce ve výrobě, které můžeme relativně přesně rozložit na jednotlivé dílčí činnosti a ty pak, až na příslušný, přesně evidovatelný pohyb ruky, nohy, prstu atd. Takto zachycený a přesně vyhodnocený obsah práce lze analyzovat a vyhodnocovat s cílem jeho dalšího zdokonalování, ale také z něj lze vyvozovat, jaké požadavky kladé příslušná profese (činnost) na jejího vykonavatele, tj. jaké předpoklady (vlastnosti) má ten který pracovník pro danou profesi mít, aby uspěl. Naproti tomu řídicí funkce, které se vyznačují především intelektuálním obsahem činnosti (alespoň potenciálně), a jež jsou v zásadě skryty jakémukoliv pozorování, lze měřit jen prostřednictvím výstupů, tj. výsledků, kterých dosáhla řízená organizační jednotka. Jedná se o činnost mnohotvárnou, do níž zasahuje mnoho nezávisle proměnných, které vyplývají nejen z vlastností řídicího subjektu, ale i ze specifík řízeného sociálního systému (objektu) příslušné organizační jednotky. Analýza řídicích funkcí proto musí vycházet především z popisu jednotlivých činností, které danou funkci vytváří.

Pokusme se charakterizovat některé požadavky, které na vojáka z povolání vojenská profesní činnost kladé:

Profesní činnost vojáka z povolání je tvořena souhrnem mnoha různých druhů činností vojenského i nevojenského charakteru, jejichž vykonávání vyžaduje rozdílnou psychickou a fyzickou přípravu i různé psychické a fyzické vypětí. Rozsah, četnost a standardizace jednotlivých činností se promítá do funkčních povinností v závislosti na pozici, kterou voják z povolání v hierarchii vojenské organizace zaujímá.

Samotná vojenská činnost (v době míru) je pak specifická tím, že se jedná o přípravu vojáka na chování a jednání v extrémních podmínkách bojové činnosti (v době války). Bojové situace lze napodobit jen částečně, přičemž by se vždy mělo usilovat o jejich co nejreálnější přiblížení, neboť každé zlehčování vede ve svých důsledcích k nefunkčnosti špatně připraveného vojáka v extrém-

ních podmínkách bojových činností. Jinými slovy řečeno, náročná příprava usnadní vojákovi z povolání orientaci v samotných bojových činnostech.

Vyjdeme-li z této premisy, pak **není vojenské povolání srovnatelné s žádnou jinou profesí v občanském životě**, přestože mnohé jsou některými svými parametry těžší a náročnější a mají daleko bezprostřednější negativní důsledky pro své vykonavatele (horník, ošetřovatel zvěře atd.). Nicméně **výsledný vektor náročnosti vojenských činností jednotlivých profesí (abstrahuje se zde od všech nevojenských profesí, tj. těch, které jsou obdobné civilním – úředník, lékař atd.) je pro většinu bojových funkcí větší, než u kteréhokoliv civilního povolání (řidič tanku – řidič buldozeru, velitel čety – mistr ve výrobě atd.).**

Tento fakt je potřebné akceptovat a profesi vojáka z povolání analyzovat ne jako celek, ale jako výsledný souhrn profesionálních činností, který bude rozdílný u různých funkcí jak v horizontálních úrovních vojenské hierarchie (velitel – jednotlivých druhů vojsk a služeb – dosud 43) tak i na vertikálních stupních hierarchie (velitel – družstva, čety, roty, prapory...). **Jen seriózní rozbor vojenských činností může vést k obecným závěrům o charakteru dané funkce a požadavcích, které se kladou na toho, kdo má být na danou funkci ustanoven.**

Ve vojenských činnostech je tedy mnoho „extrémních“ situací, které vyžadují od vojáka z povolání rychlé a přitom optimální rozhodování, často za nedostatku objektivních informací. Chování a jednání v extrémních podmínkách bývá tak zatížené množstvím omylů a selhání, neboť kladou značné nároky na psychické a fyzické zatížení a zejména na mentální schopnosti.

Ve vojenských (bojových) činnostech lze jen v malém množství případů předvídat reálný vývoj situace, proto musí výcvik a příprava vojáků z povolání i s tímto faktorem počítat, rozvíjet jejich samostatnost a především schopnosti aplikovat obecné na zvláštní a jednotlivé.

Jen výjimečně se v práci vojáka z povolání setkáváme s bezprostředním výsledkem jeho rozhodnutí. **Hmatatelné výsledky se zpravidla dostaví až po určitém období, často časově vzdáleném, nebo nemusí být žádné.** Sociální důsledky (často i ekonomické) chybných rozhodnutí bývají většinou rozsáhlejší než v občanském životě a rovněž se projevují ve vzdálenějším časovém horizontu. V profesiografické analýze bude

nutné použít vhodné metody ke sledování a zaznamenávání extrémních situací ve vojenských činnostech pro jejich optimální řešení.

Výrazným faktorem ovlivňujícím výsledek vojenské činnosti je **osobnost nadřízeného**. Řízení a vedení vyžaduje zapojení všech stránek osobnosti a mobilizaci morálních a charakterových rysů každého nadřízeného, které se stávají i významným formativním činitelem osobnostních kvalit a umožňují rozvoj široké škály vlastností. Specifické podmínky řídících funkcí ve vojenských činnostech (velitelská pravomoc, značná práva stanovená zákony, řády a předpisy atd.) dávají sice relativně široký prostor pro rozvoj, ale i jisté determinanty vyplývající ze sociálních specifíků vojenské organizace.

Při analýze jednotlivých funkcí bude potřebné zohledňovat specifika každé funkce z hlediska její pozice v hierarchii vojenské organizace a stanovit, jaký prostor poskytuje pro rozvoj osobnosti a zpětně, jakou úroveň rozvoje osobnosti umožňuje (myšlení, socializaci, vztah k odbornosti atd.).

Bude potřebné rovněž zjistit, jaké charakterové a jiné vlastnosti jsou výrazně potřebné pro danou funkci, a které by naopak neměl uchazeč mít, aby nepůsobily záporně. To zřejmě předpokládá řadu šetření, především sociologické, psychologické a pedagogické povahy.

Ve vojenské činnosti jsou sociální vztahy druhem profesní činnosti, který má v celkovém výkonu některých funkcí rozhodující význam.

Ve výsledcích sociálního systému se výrazně projevují znalosti, dovednosti, charakterové rysy, vlastnosti vůle atd. nadřízeného. Odrážejí se ve způsobu řízení a vedení podřízených, mají nemalý vliv na jejich postoje k plnění služebních povinností a úkolů a ovlivňují úspěšnost nebo neúspěšnost činnosti nadřízeného.

Výsledky vojenských činností jsou do značné míry ovlivněny také vlastnostmi těch, které nadřízený řídí a vede. Nestací proto v hodnocení činnosti nadřízeného postihnout pouze jeho vliv na řízený sociální systém a ani celkové hodnocení řízeného sociálního systému. Zde se ovšem naskytá otázka, zda není nutné zohledňovat vliv všech podstatných proměnných v činnosti jednotlivých prvků řízeného sociálního systému, tj. jednotlivých podřízených (např. zda v řízené organizační jednotce je optimální obsazenost funkcí, jaká je vzdělanostní úroveň podřízených atd.). Na vyšších úrovních hierarchie bude mít

rovněž význam nejen vzdělání, ale také věk, zdravotní stav, zkušenosti z předcházejících funkcí atd.

To samozřejmě komplikuje sociální analýzu činností nadřízených na vyšších stupních velení, kde jimi řízený systém je již značně rozsáhlý.

Do profesiografické analýzy většíny funkcí vojáků z povolání také vstupuje mnoho výjimek, které narušují obecnou platnost případových (studií). Vojenskou profesi modifikuje odbornost, hierarchická úroveň, množství podřízených, druh vojska atd., ale také společenské prostředí, kde se útvar nachází. Vliv řady výjimek zřejmě závisí i na stupni velení, tj. u vyšších funkcí bude zpravidla větší.

Předcházející úvahy alespoň částečně naznačily složitost celého problému, zejména uvážíme-li, že **v Armádě ČR je podle dosud platného předpisu cca 1 650 funkcí pro vojáky z povolání.**

Domnívá se, že nejdříve bude nutné vypracovat teoretickou koncepci a vhodné postupy při její realizaci, přičemž pravděpodobně nebude možné začít plošně se širokou škálou všech funkcí, ale pouze s nosnými a postupně je doplňovat. Nalézt vhodné postupy a metodiku pro vypracování profesiogramů nebude jednoduché ani po teoretickém vyřešení daného problému.

Profesiogram by měl splňovat přinejmenším tyto požadavky:

a) **Objektivnost**, tj. charakterizovat podstatné rysy zkoumané funkce i požadavky, jež z ní vyplývají pro vojáka z povolání, který ji bude vykonávat. Ta umožňuje formulovat sociotechnická doporučení pro personální práci, přičemž se nesmí jednat o statický model, ale o dynamický systém, který se bude rozvíjet spolu s požadavky na danou funkci.

b) **Metodika poznávání profesních předpokladů pro výkon dané funkce musí být co nejpřístupnější a naprosto průhledná.** To proto, aby se nestala nástrojem subjektivních rozhodnutí personálních pracovníků a velitelů.

Protože se jedná o složitý problém, nesmí se mu personální politika a práce v Armádě ČR vyhnout, neboť jeho optimální vyřešení je **podmínkou její profesionalizace.** Jeho řešení bude záviset především na lidech, kteří se v armádě zabývají personální politikou a prací, na jejich ochotě vzdát se monopolu moci při rozhodování o lidech, ochotě napomáhat výzkumu i ochotě dát k dispozici své jistě nemalé zkušenosti. V této oblasti se totiž pravděpodobně spolupracuje minimálně, ne-li vůbec.

V článku uvedeném v předcházejícím čísle se čtenáři seznámili s metodikou zpracování Plánu provedení skupinového cvičení (SC).

Příprava skupinového cvičení

Podplukovník Ing. JIŘÍ HERYNK

(Zpracování taktického námětu a metodické rukověti)

Na základě výchozí situace (vyjádřené graficky v taktickém zámyslu Plánu provedení SC) přistupuje zpracovatel k rozpracování taktického námětu, který se zpracovává k operačnímu času zahájení SC (popř. k zahájení každého období cvičení) a slouží k uvedení cvičících do taktické situace.

Taktický námět se zpracovává v rozsahu podle předpisu Všeob-P-33 zpravidla písemně s grafickou přílohou výchozí situace (nejčastěji na průsvitce) nebo i s dalšími přílohami a obsahuje všeobecnou situaci, zvláštní situaci a doplňující údaje.

Ve všeobecné situaci se uvádějí údaje o protivníkovi a o situaci a činnosti vlastních vojsk (složení, charakter boje) o jeden až dva stupně výše, než je cvičící stupeň.

Její obsah musí cvičící orientovat v celkové situaci. Doplňuje se proto také situací vzdušnou, radioelektronickou, radiací a chemickou, ženijní, technického zabezpečení, týlového zabezpečení a spojovací situací. Podrobnost jednotlivých částí obvykle odpovídá cvičicímu taktickému stupni.

Ve zvláštní situaci se uvádějí základní údaje o protivníkovi (např. údaje zjištěné průzkumem) podrobné údaje o cvičícím stupni (situace a charakter činnosti prvků bojové sestavy; pokud není vytvořena bojová sestava, tak jednotlivých jednotek, resp. útvarů;) a sousedech.

Mohou v ní být uvedeny i další informace, které cvičícím dokreslí situaci, ve které se cvičící útvar (jednotka) k době zahájení cvičení nachází, např. údaje z bojového nařízení nadřízeného (pokud se nezpracovává samostatný dokument), hlášení podřízených, součinnostních složek, nařízení nadřízeného štábu, ztráty osob, techniky a materiálu atd.

V doplňujících údajích se zpravidla uvádějí skutečnosti, které jsou nutné pro řešení stanovených učebních úkolů.

Mohou to být např. počty osob, zbraní a bojové techniky, číslování vojsk protivníka a vlastních vojsk, množství a rozložení zásob, směr a střední rychlost větru v různých výškách, povětrnostní podmínky atd. Za doplňujícími údaji námětu se uvádějí úkoly cvičícím k jejich přípravě na zaměstnání.

Obvykle se v nich cvičícím ukládá jaké prostudovat předpisy, řady a odbornou literaturu; jaké připravit mapy a co do nich zakreslit; co si připravit na zaměstnání písemně nebo graficky; co si promyslet aj.

Přílohy k taktickému námětu mohou obsahovat: Mapu nebo schéma výchozí situace na průsvitce; bojové rozkazy (nařízení); údaje z organizace součinnosti; opatření všestran-

ného zabezpečení boje; podklady potřebné pro provádění kalkulací a další údaje.

Na průsvitce se zakresluje výchozí situace (pozn. aut.: tj. v pořadí první taktické situace) bez úkolů jednotky (útvaru). Údaje o vlastních jednotkách se mohou uvádět bez omezení, údaje o protivníkovi jen částečně, bez detailního rozpracování jeho bojové sestavy. Průsvitka však musí účastníkům cvičení zabezpečovat možnost přijmout závěry o uskupení a pravděpodobném zámyslu protivníka. Taktický námět se cvičícím zpravidla vydává několik dní před provedením SC.

Metodická rukověť se zpracovává pro potřebu řídicího cvičení, který podle ní řídí jednotlivá zaměstnání a na jejím promyšlení do značné míry závisí celkový efekt cvičení.

Zpracovává se zpravidla písemně a přikládá se k ní mapa (schéma) s rozkreslenými procvičovanými taktickými situacemi k jednotlivým učebním úkolům (v jednotlivých obdobích).

Její obsah zpravidla tvoří:

- téma;
- učební cíle;
- učební úkoly (období cvičení);
- místo a doba provedení;
- materiální zabezpečení;
- metodické pokyny pro řízení cvičení po jednotlivých taktických situacích (nebo učebních úkolech).

Schematicky lze obsah metodické rukověti členit následovně;

- organizační část (metodická), která řeší celou organizaci zaměstnání;
- obsahová část, která uvádí:
 - co bude procvičováno;

Metodické pokyny pro skupinové cvičení (varianta)

Tabulka 1

Čas		Taktická (výchozí) situace	Činnost		Metod. pozn.
astr.	oper.		řídicího	cvičících	

Plán rozehry zpráv (situací) (varianta)

Tabulka 2

P. č.	Operační čas	Kdo a komu předává	Stručný obsah zprávy	Způsob předání

- postup řešení rozehraných taktických situací (může zahrnovat i výsledek řešení);
- optimální řešení jednotlivých situací ve variantách (v závislosti na složitosti řešené situace a množství času, který je k dispozici);
- vzorová dokumentace.

Metodické pokyny ke každému učebnímu úkolu obsahují:

- astronomický a operační čas;
- taktickou (výchozí) situaci;
- činnost řídicího cvičení;
- činnost cvičících;
- metodickou poznámku.

Zpravidla jsou uváděny ve formě tabulky, jejíž možný obsah viz tab. 1.

Astronomický čas představuje skutečný čas, ve kterém bude učební úkol procvičován. Operační čas je čas uváděný v Plánu provedení SC.

Taktická (výchozí) situace stručně doplňuje ty údaje, které nelze vyčíst z příložené mapy (schématu procvičované situace).

V činnosti řídicího cvičení, pokud není zpracována ve zvláštních dokumentech, je vhodné uvést: Rozkazy a nařízení nadřízeného velitele; hlášení podřízených a sousedů; činnost přidělených a podpůrných prostředků; lze uvést i výchozí početní, materiální a technický stav jednotky k danému operačnímu času. Uvedené skutečnosti je možné zpracovat také jako přílohy k metodické rukověti (je to vhodné tehdy, jsou-li rozsáhlejší).

V činnosti cvičících se např. uvedou: Nejdůležitější prvky rozhodovacího procesu cvičícího při řešení taktické situace; příslušné rozkazy, nařízení, hlášení, kalkulace a propočty, které cvičící zpracovávají ap.

V metodické poznámce se může uvést: Způsob a pořadí rozehry zpráv (situací) a dalších informací; zdůvodnění jednotlivých rozhodnutí; určení účastníků SC k dílčím vystoupením, resp. jejich zařazení do funkcí; možné vzory řešení (ne autorské řešení) bojových dokumentů; požadavky rozkazů MO a směrnic; příklady z historie válek, včetně lokálních konfliktů, ze cvičení s vojsky aj.

* * *

Jestliže při vedení boje budou cvičícím předávat taktické situace pomocníci řídicího cvičení s využitím spojovacích prostředků, může se zpracovávat jako příloha k metodické rukověti „**Plán rozehry zpráv**“ (situací).

Jednotlivé podklady se v něm nejčastěji zpracovávají textově k předání spojovacími prostředky nebo graficky. Mohou

být také zpracovány jako schémata pro didaktické prostředky výuky.

V plánu rozehry zpráv se uvádí pořadové číslo zprávy, operační čas, komu a kdo, jakým způsobem zprávu předá, stručný obsah zprávy. Obsah a posloupnost zpráv musí cvičící nutit k rychlé reakci na vzniklou situaci, vyžadovat jimi upřesňující informace od nadřízeného, podřízených a sousedních složek, informovat o situaci nadřízeného a podřízené a vydávat bojová nařízení podřízeným. Varianta obsahu tabulky plánu rozehry zpráv (situací) viz tab. 2.

Při zpracování plánu rozehry zpráv je třeba vytvořit potřebný čas na orientaci cvičících v situaci, dále na její analýzu a rozbor přijatých rozhodnutí.

Obsah a posloupnost rozehry zpráv je třeba promyslet tak, aby donutily cvičícího velitele reagovat a dále vyžadovat a upřesňovat situaci, informovat o situaci podřízené velitele nebo nadřízený štáb, vydávat bojová nařízení podřízeným ap. Obsah informací musí zabezpečovat jejich další narůstání v dynamice vedení boje a musí vyžadovat aktivní činnost cvičících.

Dříve, než-li zpracovatel přistoupí k rozpracování plánu rozehry zpráv, musí vzít v úvahu jaké spojovací prostředky budou k dispozici. Pokud plánuje předání některých informací o taktické situaci pomůckami utajeného velení, musí na to vyčlenit přiměřenou dobu. V tom případě je třeba, aby jednotlivé informace (hlášení) byly stručné.

Na zaměstnání, kde nebude potřebný počet spojovacích prostředků, může zpracovatel předem připravit rozehru zpráv k učebnímu úkolu formou písemných a grafických podkladů pro cvičící.

Při SC, kde se předpokládá některé situace značkovat s využitím značkářů se může k metodické rukověti přikládat „**Schéma značkování a imitace**“, ve kterém se zpravidla uvádí:

- rozmístění cílů protivníka a objektů vlastních vojsk, které budou značkovány a charakter jejich činnosti;
- číslování cílů a objektů, počet terčů a jiných prostředků značkování a charakter imitace;
- způsob ukazování terčů;
- použití jiných prostředků značkování a imitace při procvičování stanovených učebních úkolů.

Poslední část metodické rukověti může obsahovat teoretickou část rozboru. Jeho obsahem zpravidla bývá:

- zopakování tématu SC a jeho obsahu s objasněním splnění učebních cílů;
- stručné vysvětlení taktického zámyslu a předpokládaného průběhu boje v jednotlivých učebních úkolech (obdobích);
- zopakování základních ustanovení polních řádů a dalších odborných dokumentů zabývajících se danou tematikou;
- provedení krátké analýzy dílčích řešení (rozhodnutí) cvičících po jednotlivých učebních úkolech (obdobích);
- zhodnocení činnosti jednotlivých účastníků SC;
- vydání nařízení k odstranění nedostatků a stanovení úkolů k další přípravě cvičících.

Z obsahu teoretické části rozboru je zřejmé, že jeho celou první polovinu je možné připravit ještě před zahájením SC. Zbývající část je možné dokončit až na základě poznámek řídicího cvičení z provedení SC.

Ve stanovené době předkládá zpracovatel dokumentaci SC ke schválení řídicímu cvičení.

(pokračování)

Poznámka: V následujícím článku bude příprava řídicího cvičení, jeho pomocníků, výběr a rekognoskace prostoru, příprava účastníků a materiální zabezpečení SC.

Místa velení jednotek v boji

Podplukovník Ing. ANTONÍN BURGET,
podplukovník Ing. KAREL KREDBA

Článek je volným pokračováním našich názorů na „Místa velení pluku a brigády“ uveřejněný ve VP č. 4/92 a současně i reakcí na článek plk. Ing. F. MEJZLÍKA, CSc. VP č. 8/92, jenž se sice nazývá „Velení čety (družstvu, tanku) v boji“, ale svým obsahem je pouhým chronologicky uspořádaným výčtem funkčních povinností nejnižších velitelů a funkcionářů.

V boji je velitel jednotky povinen osobně pozorovat bojiště, organizovat průzkum protivníka, včas stanovit úkoly svým podřízeným a přiděleným jednotkám, dovedně využívat organické i přidělené palebné prostředky.

Velitel jednotky musí být na nejdůležitějším směru a včas ovlivňovat průběh boje všemi silami a prostředky, které má k dispozici, někdy i osobním příkladem.

Všeobecné zásady, které je nutné dodržovat na všech stupních velení od velitele družstva až po velitele praporu, lze obecně charakterizovat takto:

- velitel je v bojové sestavě jednotky na takovém místě, od-

Velení jednotkám je cílevědomá činnost velitelů (štábů), zaměřená na přípravu podřízených jednotek v boji a na jejich řízení při plnění uložených úkolů. ZÁKLADNÍM VELENÍ JE ROZHODNUTÍ VELITELE.

kud je zabezpečeno nejlepší pozorování terénu, protivníka, činnost vlastních jednotek a sousedů.

- v žádném případě nesmí být místo velitele v bojové sestavě nápadné,

- k jeho umísťování nebo k přemísťování je nutné dokonale využívat ochranných vlastností terénu.

Velitel jednotky velí svým podřízeným:

- hlasem ústními bojovými rozkazy a nařízeními,
- povely,
- signály (musí být stručné a jasné).

V boji velitel praporu, roty a čety velí jednotkám z VELITELSKO-POZOROVACÍHO STANOVISTIŠTĚ (VPS) (obr. 1.)

Při vyrazení VPS přebírá velení předem určený velitel. Velitel, který převzal velení, hlásí toto převzetí velení nadřízenému veliteli, oznamuje podřízeným a spolupůsobilým jednotkám.

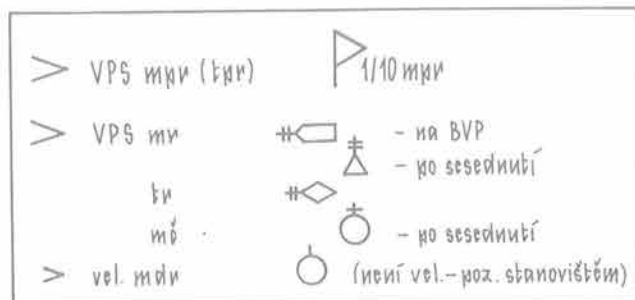
Obsazení míst velení jednotek

Velitelsko-pozorovací stanoviště velitele roty (čety) si vytvářejí velitelé jednotek zpravidla v BVP (OT) nebo tanku.

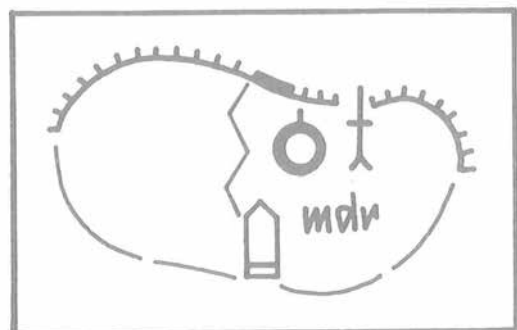
Velitelsko-pozorovací stanoviště praporu je tvořeno velitelem a štábem praporu a technickými prostředky velení.

Štáb praporu je hlavním organizátorem, který zabezpečuje velení jednotkám. Svou práci organizuje na základě rozhodnutí a pokynů velitele a nadřízeného štábu.

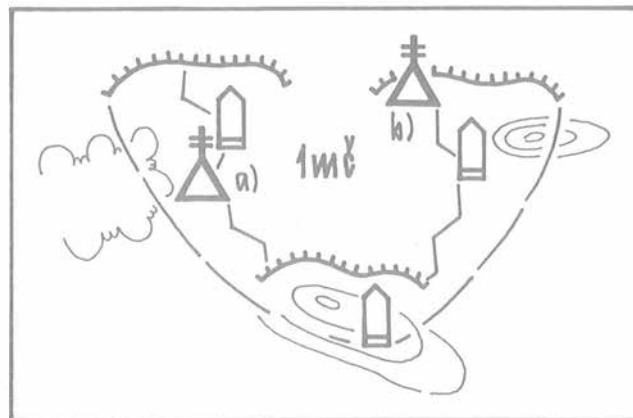
Možné složení VPS praporu:

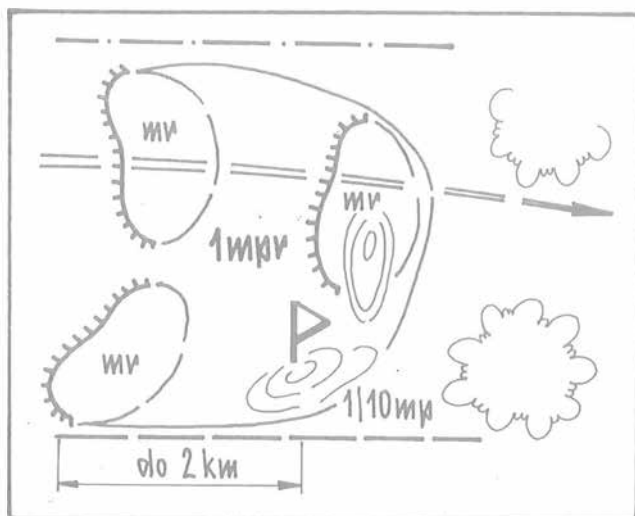
Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3

Obr. 4

- velitel praporu (T-55 AK, T-72 K, BVP, OT),
- náčelník štábu praporu (BVP-K),
- spojovací náčelník (pouze u mpr),
- chemický instruktor,
- velitel minometné baterie (pouze u mpr).

Velitelé přidělených a podpůrných jednotek se zpravidla nacházejí na VPS té jednotky, ke které jsou přiděleny (kterou podporují).

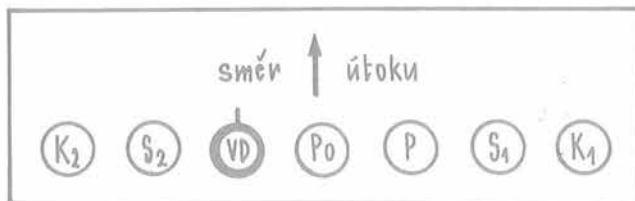
Ostatní příslušníci velitelství nebo štábu praporu mohou být rozděleni takto:

- zástupce velitele praporu – tabulkově bez vozidla – na VPS praporu,
- zástupce velitele praporu pro týl – tabulkově bez vozidla – u týlu praporu,
- zástupce pro technické věci praporu (UAZ-469) zřizuje poblíž VPS technickou pozorovatelnu, z níž řídí technické zabezpečení praporu,
- zdravotník praporu – na praporem obvažišti.

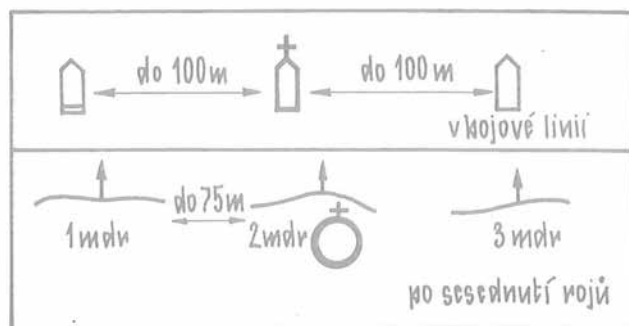
Domníváme se, že právě tento stupeň velení by měl být personálně, materiálně a technicky dobře vybaven, s konkrétní odpovědností za svoji oblast jak v boji, tak v míru.

Místa velení jednotek v obraně

Velitel mechanizovaného družstva se nachází zpravidla vedle střelce z ruční protitankové zbraně na takovém místě, odkud může pozorovat protivníka i boj celého družstva, od-

Obr. 5

Obr. 6

kud může vydávat povely a pozorovat signály velitele čety (obr. 2).

Velitel osádky tanku se nachází prakticky vždy v tanku.

Velitel čety musí pozorovat terén před předním okrajem obrany i na bocích a celou bojovou sestavu čety. Velitel mě je v boji na VPS, které je vybudováno zpravidla:

- ve spojovacím zákopu, nebo
- v zákopu (obr. 3).

Velitel tankové čety je při boji v tanku v bojové sestavě čety.

Velitel roty velí z VPS, ze kterého musí pozorovat terén před předním okrajem obrany i na bocích a celou bojovou sestavu roty.

Velitel praporu velí z VPS umístěného mimo předpokládaný směr hlavního úsilí útoku protivníka, v hloubce bojové sestavy praporu do 2 km za předním okrajem (obr. 4).

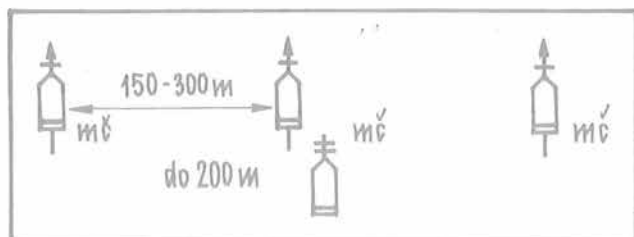
Místa velení jednotek v útoku

Velitel družstva velí ze svého BVP (OT), nebo v bojové sestavě svého družstva. Velitel osádky velí vždy ze svého tanku (obr. 5).

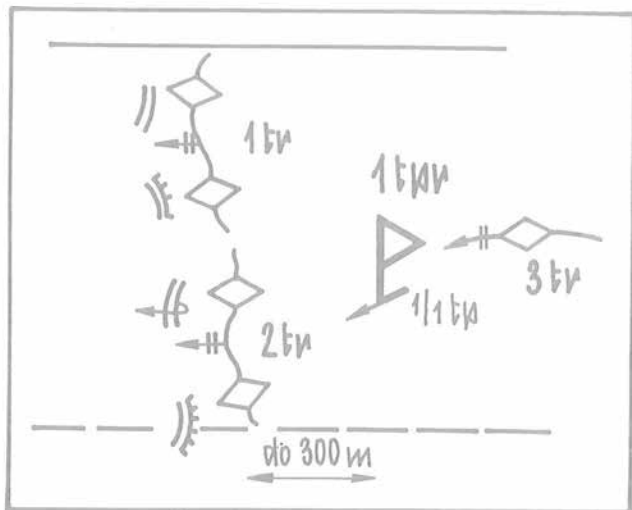
Velitel čety velí z BVP (OT) nebo svého tanku v sestavě čety, nebo po nasednutí u jednoho z družstev (obr. 6).

Velitel roty velí jednotkám zpravidla z BVP (OT) nebo tanku jako velitelско-позорovacího stanoviště (obr. 7).

Velitel praporu velí jednotkám zpravidla z bojového vozidla pěchoty (obrněného transportéru) nebo tanku jako velitelско-позорovacího stanoviště, které je na takovém místě v bojové sestavě, odkud může nejlépe pozorovat protivníka, činnost vlastních jednotek a sousedů (obr. 8). Zejména za útoku je třeba zabezpečit, aby nedocházelo k nahromadění vozidel na místě velení praporu a tím k jeho prozrazení a následnému zničení.

Obr. 7

Obr. 8

Místo velení za pochodu

Velitel družstva a osádka velí z bojového vozidla pěchoty (OT) nebo tanku. Při pochodu pěšky se přesunuje a velí družstvu na čele zástupu (obr. 9).

Velitel čety pochoduje na čele proudu čety. Byla-li četa určena jako pochodová zástita a vyslala si pátrací družstvo (tank), velitel čety postupuje a velí jednotce na čele proudu jádra pochodové zástity (obr. 10).

Velitel roty pochoduje a velí na čele proudu roty. Byla-li rota určena do pochodového zajištění, postupuje velitel roty na čele hlavních sil roty (obr. 11).

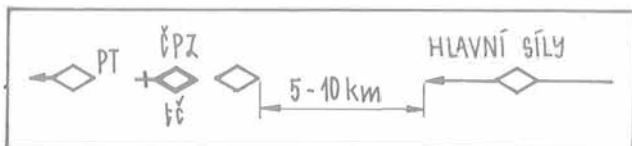
Velitel praporu velí a postupuje na čele proudu hlavních sil praporu z velitelsko-pozorovacího stanoviště (obr. 12).

Mezi všeobecné zásady, které platí pro všechny stupně velení jednotek za pochodu, patří:

- velitelé jednotek postupují v čele proudů svých jednotek,
- jednotkám se velí stanovenými signály, zpravidla praporky, pažemi, barevnými světly (signály se zpravidla zdvojují),
- rádiové stanice jsou jen na příjmu a slouží k vysílání a přijímání varovných signálů,
- při pochodu pěšky je možné velet hlasem.

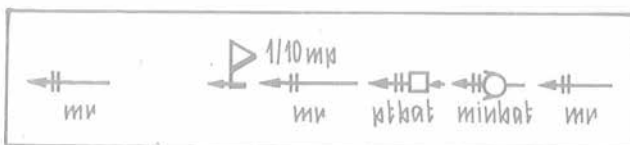
Obr. 9

Obr. 10

Obr. 11

Obr. 12

Místo velení při rozmístění mimo boj

V prostoru rozmístění jsou velitelé jednotek u svých jednotek v úkrytu nebo v bojových vozidlech (obr. 13).

Velení v jednotkách

K zabezpečení velení jednotkám se používají rádiové, linkové a signální spojovací prostředky, pohyblivá pojítka a jiné prostředky.

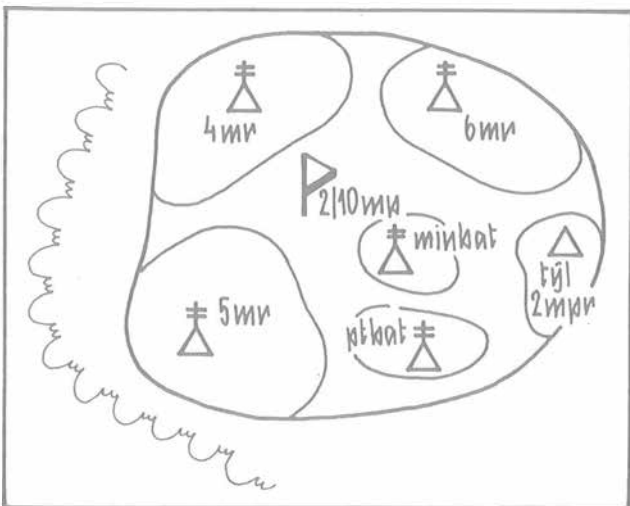
Rádiové spojení je hlavním druhem spojení.

Rádiem se v průběhu boje všechny povely předávají otevřeně. Pojmenování jednotek a funkce velitelů se přitom uvádějí volacími znaky a čísly funkcí.

Linkové spojovací prostředky se používají zpravidla v obraně a při rozmístění mimo boj.

Pohyblivá pojítka se používají k předávání nařízení a hlášení ve všech druzích boje, jakož i při přesunech a rozmístění mimo boj.

Signální prostředky, optické, akustické a jiné, se používají k předávání varovných signálů a signálů pro velení a součinnost. Varovné signály a údaje o vzdušném protivníku se předávají ve všech sítích (směrech) přednostně.

Obr. 13

Základním způsobem přesunu jednotek je pochod. K organizovanému provedení pochodu, uchování sil vojáků a udržení dobrého stavu techniky se stanovuje: Výchozí místo (pomocné výchozí místo), regulační místa, zastávky, prostor denního (nočního) odpočinku a rozchodiště.

Výchozí místo se určuje ve vzdálenosti, která umožňuje uspořádání pochodového proudu a zařazení posilových prostředků do něho. Musí zabezpečit vyvedení pochodových proudů z prostoru rozmístění na osy a zahájení pochodu ve stanoveném čase. Přesun do výchozího místa se zpravidla provádí sníženou pochodovou rychlostí. Průjezd čela proudu výchozím místem se hlásí signálem nadřazenému veliteli.

Pomocné výchozí místo se určuje výjimečně a to jen při obtížných terénních a povětrnostních podmínkách. Určuje se pro snazší seřazení pochodového proudu a jeho včasný průjezd výchozím místem.

Regulační místo se určuje po každých 2 až 3 hodinách pochodu, zpravidla před terénními překážkami pro jejich plynulé překonání bez zhuštění pochodové sestavy a pro plynulý pohyb jednotlivých proudů na pochodové ose. Pochodové proudy se v regulačním místě nezastavují a jejich čela jím musí projet v stanovené době. Průjezd proudu regulačním místem se hlásí signálem nadřazenému veliteli. Regulační místa jsou zpravidla obsazována příslušníky štábu organizujícího přesun.

Zastávky se provádějí ke kontrole a nezbytnému ošetření techniky a materiálu, k odpočinku osob a výdeji stravy. Zastávky v trvání až do jedné hodiny se určují po každých 2 až 3 hodinách pochodu a jedna v trvání dvou hodin v druhé polovině celodenního pochodového výkonu. Při zastávkách zůstávají vozidla na pravé straně komunikace ve vzdálenosti nejméně 10 m od sebe. Zastávky se zpravidla určují před regulačními místy, stranou velkých sídlišť a významných komunikačních objektů. Velitel roty pochoduující v praporním proudu nemůže ovlivnit místo a dobu zastávky své roty, tj. musí tedy ve stanoveném čase zastavit. Na druhé straně však může a musí ovlivnit místa zastavení jednotlivých vozidel, režim činnosti a chování příslušníků roty po dobu zastávky.

Přesuny jednotek

Ing. STANISLAV KOČÍŘ, CSc. (plk. v zál.)

Vzhledem k charakteru soudobého boje, zejména častým a nenadálým změnám situace, stále rostoucímu významu manévru prováděnému s cílem rychle vytvořit místní převahu na rozhodujícím směru (v prostoru) či uchránit vojska před úderem protivníka, mají velkou roli přesuny, uskutečňované pochodem nebo přepravou.

Při pochodu na menší vzdálenosti a navazuje-li na pochod bezprostředně plnění bojového úkolu, nebo při přechodu z útoku do pronásledování protivníka, se zastávky neprovádějí.

Denní (noční) odpočinek se určuje po celodenním (nočním) pochodu. K tomu se volí prostor zásadně mimo komunikace s dostatkem přirozených úkrytů a zabezpečující podmínky pro odpočinek i přípravu k další činnosti.

Rozchodiště se určuje tak, aby zabezpečilo plynulé zavedení pochodových proudů do prostorů jejich rozmístění. U každého proudu se určuje čas průjezdu jeho čela rozchodištěm. Normy pochodu viz tabulka 1. Denní pochodový výkon a průměrnou rychlost pochodu určuje nadřazený velitel.

Přeprava jednotek

Přeprava vojsk se provádí jen na větší vzdálenosti, a to zpravidla po železnici. Pro rychlou přepravu některých jednotek na velkou vzdálenost se může použít vzdušných dopravních prostředků.

Přepravu organizuje štáb divize nebo pluku. Protože v podmínkách armády ČR budou tyto způsoby přepravy vojsk spíše výjimkou, uvádím pouze na schématu prostory zaujímané útvary a jednotkami před naložením (obr. 1) a po vyložení (obr. 2).

Poznámky:

1. Při přepravě vzduchem se vyčkávací prostor a shromaždiště určuje ve vzdálenosti 10–15 km od nakládacích (vykládacích) míst.

2. Je-li výchozí prostor k nakládací stanici blíže nežli 10 km, pak se vyčkávací prostor neurčuje.

3. Je-li prostor soustředění přepravova-

Časový rozpočet

Tabulka 2

Normy pochodu

Tabulka 1

Druh proudu	Průměrná		Snížená		Poznámka
	rychlost (km.hod ⁻¹)	denní výkon (km)	rychlost (km.hod ⁻¹)	denní výkon (km)	
tankový a smíšený	20–25	250	15–20	150–200	snížené hodnoty se používají při nepříznivých povětrnostních a terénních podmínkách, při pochodu do VM a z rozchodiště a při pochodu v noci
automobilní	25–30	300	20–25	250	
pěší	4–5	50–60	—	—	

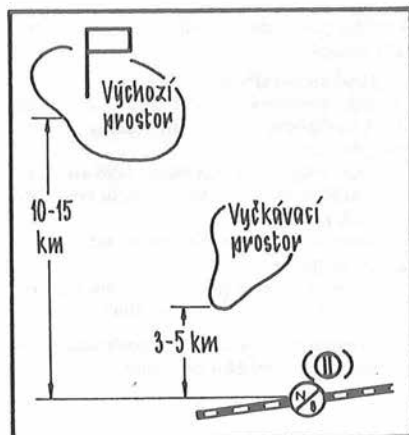
P. č.	Činnost	Čas	Poznámka
1.	Celkový čas na přípravu pochodu		
	Z toho: denní doba		
	noční doba		
2.	Doba vyhlášení bojového rozkazu podřízeným		
3.	Doba pro přípravu osob, zbraní, techniky a materiálu k plnění úkolu		
4.	Doba výdeje teplé stravy		
5.	Hlášení podřízených o připravenosti k plnění úkolu		
6.	Hlášení připravenosti roty k plnění úkolu		

ných vojsk do 20—30 km od nakládací stanice, pak se výchozí prostor neurčuje.

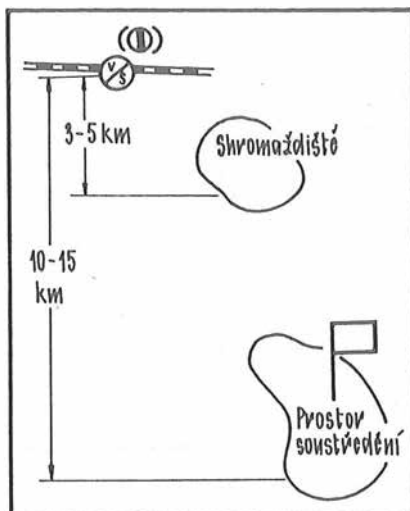
4. Vyčkávací prostor před naložením a shromaždiště po vyložení zaujímají jednotky přepravované společně v jednom provozu.

Pochod roty

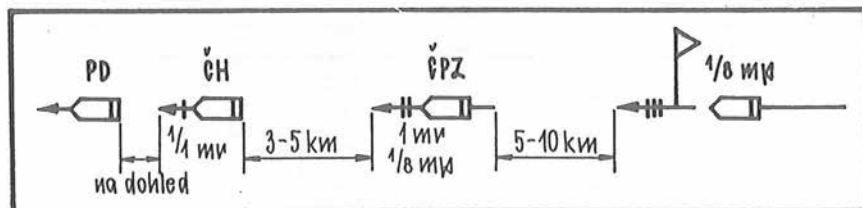
Pochod roty je základním způsobem jejího přesunu. Pochodem roty rozumíme její organizované přemístění v pochodovém

Obr. 1. Prostory zaujímání před naložením

Obr. 2. Prostory zaujímání po vyložení

Obr. 3. Mechanizovaná rota jako čelní pochodová záštita

proudu po stanovené pochodové ose. Cílem pochodu roty je její včasné přemístění do stanoveného prostoru nebo na určenou čáru v plné bojové připravenosti.

V závislosti na rozhodnutí velitele praporu může být rota za pochodu použita jako prvek pochodového zajištění nebo v sestavě hlavních sil praporu.

Rota určená jako prvek pochodového zajištění, a to jako čelní (boční, zadní) pochodová záštita nebo stojící boční záštita musí vždy:

- zabezpečit plynulý pochod zajišťovaných sil,
- znemožnit nebo ztížit pronikání průzkumu protivníka k hlavním silám praporu,
- znemožnit překvapivé napadení hlavních sil praporu pozemními jednotkami protivníka,
- zabezpečit výhodné prostorové a časové podmínky pro rozvinutí a zasazení hlavních sil praporu,
- palbou, činností z léček a zřizováním zá-

tarasů zdržovat postup protivníka nebo ho usměrňovat do předem stanovených prostorů.

Při zařazení do hlavních sil praporu rota musí:

- pochodovat po určené ose,
- dodržovat pochodovou rychlost a stanovený režim pochodu, zejména světelnou a radioprovozní kázeň.

- zámysl velitele praporu,
- úkol roty a její místo v sestavě praporu,
- přidělené síly a prostředky,
- vliv sousedů na činnost roty,
- doba připravenosti roty k plnění úkolu.

Předběžná nařízení velitele roty pro přípravu roty k pochodu:

- charakter nastávající činnosti, délka pochodu a podmínky, za kterých bude proveden,
- která četa se má připravit k plnění úkolu v zajištění,
- jaké úkoly a do kdy splnit v doplnění munice, materiálu a přípravě zbraní a techniky,
- kdy odebrat a vydat teplou stravu,
- kam a do kdy odsunout nemocné,
- kdy a kam se velitel čet a přidělených prostředků dostaví k vyhlášení bojového rozkazu,
- do kdy stáhnout jednotky působící mimo sestavu roty.

2. Hodnocení situace

- charakter činnosti a možnosti protivníka,
- situace, stav a možnosti roty a přidělených prostředků,
- činnost a úkoly sousedů,
- charakter terénu, počasí, roční a denní doba.

3. Rozhodnutí velitele roty

- zámysl pochodu:
 - uspořádání pochodové sestavy a rozdělení přidělených prostředků,
 - složení a úkoly zajištění,
 - pochodová osa a průměrná pochodová rychlost,
 - organizace PVO a opatření proti technickému průzkumu protivníka,
 - úkoly četám,
 - základní otázky součinnosti a všestranného zabezpečení pochodu,
 - organizace velení.

Obsah pracovní mapy velitele roty:

- situace protivníka a vlastních jednotek v dotyku s ním,
- prostor rozmístění roty,
- VPS velitele praporu,
- strážní zajištění v zájmovém prostoru roty,
- pochodová osa rozdělená na úseky po 5 až 10 km,
- výchozí místo, regulační místa a rozhoďště a doba jejich průchodu,
- místo a doba trvání zastávek,
- místa pořádkových a regulačních stano-
višť pořádkové služby,
- pochodové osy sousedů a jejich úkoly,
- možné čáry střetnutí s protivníkem a předpokládaný úkol roty na nich,
- pochodová sestava roty včetně začlenění přidělených prostředků,
- průměrná pochodová rychlost,
- signály a kódování terénních předmětů,
- způsob vyvedení proudu do výchozího místa,
- celková doba pochodu.

B: Organizace pochodu

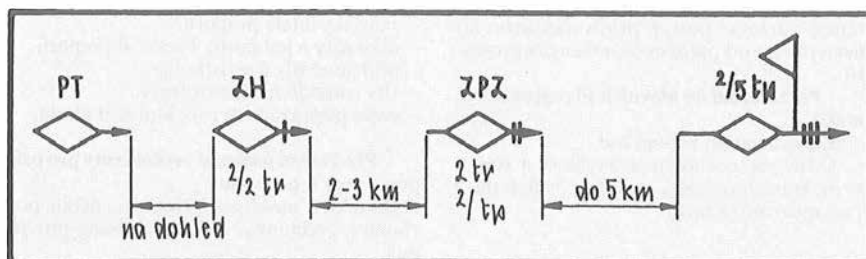
1. Vyhlášení bojového rozkazu pro pochod

Metodika činnosti velitele roty při přípravě pochodu

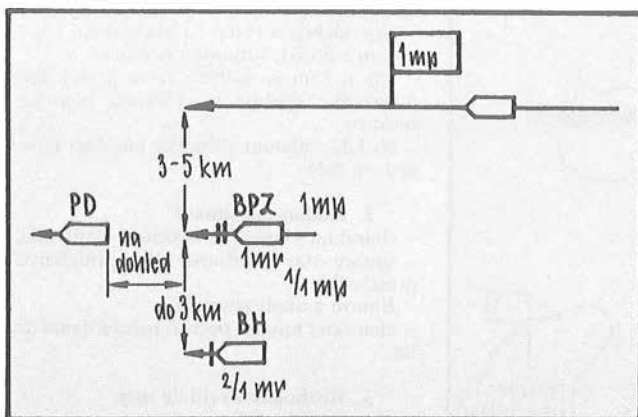
A: Plánování pochodu

1. Ujasnění úkolu:

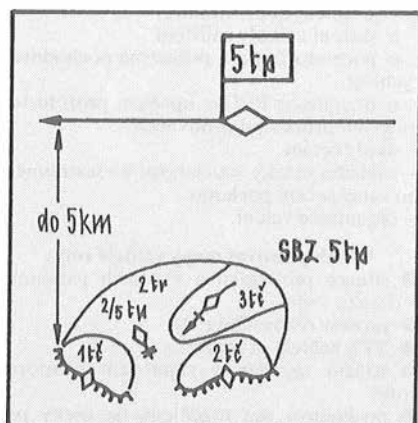
- cíl pochodu,
- časové a prostorové vymezení pochodu (časový rozpočet viz tab. 2).

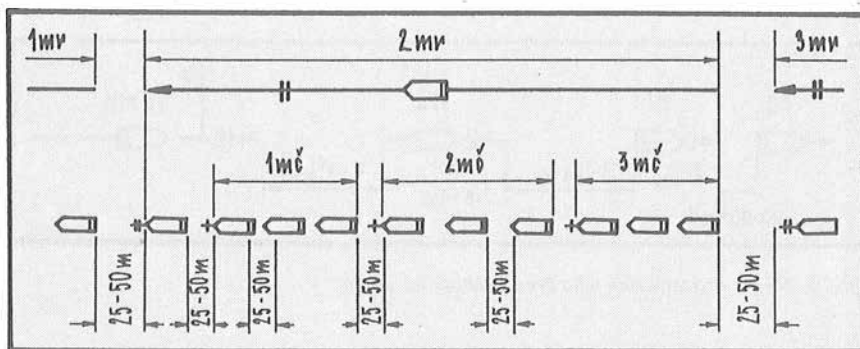
Obr. 4. Tanková rota jako zadní pochodová záštita

Obr. 5. Mechanizovaná rota jako boční pochodová záštita

Obr. 6. Tanková rota jako stojící boční záštita

Obr. 7. Mechanizovaná rota v proudu hlavních sil praporu

2. Organizace součinnosti

- způsob zaujetí pochodové sestavy rot.
- způsob začlenění rot do pochodové sestavy praporu nebo přesun rot do výchozího místa.
- protivzdušná obrana a ochrana proti technickému průzkumu protivníka za pochodu.
- činnost při střetnutí s průzkumem a pozemními jednotkami protivníka.
- pozorování a zajištění za pochodu a při zastávkách.
- technické, týlové a zdravotnické zabezpečení za pochodu.
- velení a součinnostní signály.

3. Kontrola plnění úkolů

- znalost úkolu a jeho správné pochopení.
- připravenost osob, zbraní a ostatní techniky a materiálu k pochodu.
- znalost signálů a činnosti na ně.
- organizace stravování a odpočinku.

4. Hlášení veliteli praporu o připravenosti

C: Řízení pochodu velitelem rot

Získávání informací

- vlastním pozorováním,
- od velitelů čet a přidělených prostředků.

- od velitele (štábu) praporu.

Vlastní pozorování provádí s důrazem na:

- sledování pochodové osy a její průchodnosti,
- dodržování pochodové rychlosti,
- dodržování maskovacích opatření,
- plnění stanovených úkolů jednotlivými četi a přidělenými prostředky.

Činnost velitele roty při zastávce:

- přijmout hlášení velitelů čet a posilových prostředků o dosavadním průběhu plnění úkolu, stavu osob, zbraní a techniky,
- provést osobní kontrolu roty s důrazem na umístění jednotlivých vozidel, dodržování maskovacích opatření a zajištění,
- vydat podřízeným velitelům pokyny pro další činnost.

Hodnocení situace:

- situace protivníka podle zpráv od velitele (štábu) praporu, event. odposlechem vlastního průzkumu,
- situace roty podle vlastního pozorování a podle hlášení podřízených velitelů čet a přidělených prostředků,
- situace sousedů podle zpráv od velitele (štábu) praporu,
- hodnocení terénu podle vlastního pozorování a zpráv od velitele (štábu) praporu.

Nejčastější upřesňování rozhodnutí velitelem roty v průběhu pochodu:

- vyhledávání a provedení objíždek neprůchodných úseků pochodové osy,
- odrážení a ničení vzdušného protivníka,
- ničení průzkumu protivníka,
- činnost při střetnutí s pozemními jednotkami protivníka.

Hlášení velitele roty veliteli praporu (nadřízenému) za pochodu

- průchod výchozím a regulačními místy (jen v případě, že rota pochoduje jako samostatný proud),
- napadení roty vzdušným protivníkem,
- střetnutí s průzkumem protivníka,
- značné ztížení nebo nemožnost plnit uložený úkol,
- splnění uloženého úkolu.

(Pokračování v č. 8/93)

Písemná příprava

cvičení 3

(pokračování z č. 6/93)

Plukovník ALOIS BENEŠ

Téma: Činnost průzkumníka při odloučení od jednotky v sestavě protivníka

Cíl: 1. Naučit průzkumníky způsobu ochrany proti nepříznivým povětrnostním vlivům.

2. Zdokonalit je v bezhlučném pohybu terénem.

3. Pěstovat u průzkumníků houževnatost, vojenskou lest a vtíp.

Učební úkoly: 1. Výběr místa pro odpočinek a stavba přístřešků.

2. Způsoby rozdělování a udržování ohně.

3. Způsoby bezhlučného pohybu v různém terénu, maskování stop a klamání protivníka.

Metoda: Takticko-pořadové cvičení ve dne.

Doba: 5 výcvikových hodin.

Místo: Cvičiště pro přežití.

Organizační pokyny: Výcvik provádějí velitelé družstev za řízení velitele čety. Může se uskutečnit formou koloběhu tak, že každé družstvo procvičuje jeden učební úkol a na rozkaz velitele čety provádí střídání.

Organizace přípravy výcviku: Při přípravě výcviku se musí řídití zaměřit na důslednou rekognoskaci terénu, který musí umožňovat splnění vytyčených učebních cílů a úkolů.

Musí vzít v úvahu:

- strukturu výcviku bude ovlivňovat roční období,
- i když výcvik bude prováděn v jednom prostoru, musí být každý průzkumník sám a závislý sám na sobě,
- průzkumníkům je nutno vštípit do paměti, že dostanou-li se jakýmkoli způsobem do svízelné situace, jsou povinni nepřetržitě plnit bojový úkol, udržovat se ve vysoké bojovosti, chránit si svůj život a udělat vše pro to, aby se vrátili k jednotce,
- není-li u útvaru vybudováno cvičiště pro přežití, je nutné připravit v prostorech plnění jednotlivých učebních úkolů ukázkové objekty a vhodný materiál (dřevo ap.), popřípadě provést nutné úpravy terénu.

V přípravě velitelů musí velitel roty týden před vlastním výcvikem uskutečnit instruktáž metodické cvičení (IMC) s veliteli družstev přímo v prostorech, kde bude probíhat výcvik. Při tomto IMC stanoví učební úkoly, upřesní materiální zabezpečení a metodický postup. Procvičí je v praktickém řízení jednotlivých učebních úkolů. Současně vydá úkoly ke studiu článků předpisů, pojednávajících o procvičované tematice. Písemné poznámky, které si velitelé družstev pořídí, tvoří základ jejich písemné přípravy.

Velitel čety 2 až 3 dny před cvičením prověří připravenost velitelů družstev k vedení výcviku a překontroluje materiální zabezpečení.

Průběh výcviku

Úvod (20')

Činnost řídicího: Odvede jednotku do prostoru výcviku. Přesnou využije ke zdokonalování zrakového vnímání, rozvíjení paměti a postřehu průzkumníků. Po projití určitého úseku kladé cvičicím kontrolní otázky, jako např.: „Kolik chat bylo u řeky?“, „Kolik jich bylo na pravé straně cesty a kolik na levé?“.

Pro rozvoj postřehu je nutné žádat také určité detaily, typické pro chatové osady nebo terénní předměty: „Jakou střechu měla krajní chata vlevo od cesty?“, „Jak byli oblečeni lidé pracující na zahradě?“, „Jakou značku a evidenční čísla měla auta, která nás mijela?“ ap.

Po příchodu do prostoru výcviku a provedeném úvodu určí velitelům družstev prostory výcviku, vysvětlí způsob střídání a nařídí zahájit výcvik.

Cvičící: 1. družstvo procvičuje učební úkol „Volbu místa pro odpočinek a stavbu přístřešků“, 2. družstvo „Způsoby rozdělování a udržování ohně“ a 3. družstvo „Způsoby bezhlučného pohybu v různém terénu, maskování stop a klamání protivníka“.

1. Výběr místa pro odpočinek a stavba přístřešků (75')

Řídicí: Zdůraznit hlavní zásady pro výběr místa pro odpočinek: – musí být nenápadné a poskytovat v případě potřeby cestu úniku, – nesmí umožňovat snadný, tichý a přímý přístup a překvapení odpočívajících a musí umožnit výhled na přístupovou cestu.

Určí cvičicím prostor, kde vyhledat místo pro odpočinek a kontroluje jejich činnost.

Cvičící: Vyhledávají samostatně vhodná místa pro odpočinek. Dodržují zásadu, že nejvhodnější jsou horské a zalesněné svahy, husté křoviny na svazích, bažinatý terén s rákosím ap.

Řídicí: Po provedení výběru místa pro odpočinek vyhodnotí činnost cvičících. Případné nedostatky odstraní na místě.

Shromáždí družstvo a provede ukázkou předem vybudovaného přístřešku. Vysvětlí způsob vybudování a vydá úkoly k jejich zřízení v určeném prostoru.

Cvičící: Podle terénu a přírodních zdrojů budují různé typy přístřešků, např.:

- s využitím spodních větví stromu,
- narovnáním větví ke kmeni stromu, velkým kamenům, hranici dřeva ap.,
- v koruně zlomeného stromu (obr. 5),
- s využitím plachty, kabátu, prken, plechu a různého materiálu, který je po ruce (obr. 6, 7, 8).

Řídicí: Kontroluje činnost cvičících a odstraňuje zjištěné nedostatky.

V průběhu výcviku dbá:

- aby materiál pro stavbu přístřešků a ukládání přebyteků neprováděli cvičící v bezprostřední blízkosti místa pro odpočinek, ale nejméně ve vzdálenosti 200 m od něho,
- nepřipustí, aby se vytvářely viditelné pěšinky,
- na omezení vzniku a šíření hluku způsobovaného použitím náradí.

Po vybudování přístřešků provede jejich kontrolu, vyhodnocení a nechá odstranit případné nedostatky.

2. Způsoby rozdělování a udržování ohně (75')

Zopakuje zásady pro volbu místa pro rozdělování ohně. Určí prostor, kde provést jeho výběr.

Cvičící: Podle rozkazu řídicího provádí výběr místa pro rozdělování ohně s dodržением těchto zásad:

- místo má být v závětví,
- podklad suchý, nejlépe kamenitý nebo písčitý, ne na rašelině nebo na místě porostlém kořeny stromů.

Řídicí: Po kontrole správnosti výběru místa pro rozdělování ohně vysvětlí způsob výběru dřeva.

V dalším provede ukázkou předem vybudovaných typů ohňů a vysvětlí způsob zřízení:

a) strážní oheň (obr. 9). K jeho zřízení je výhodné použít menších suchých pařezů nebo několika silných polen, která jsou položena jedním koncem na oheň, pomalu ohořívají a tím oheň dlouhou dobu vydrží. Hořící dřevo se musí občas přistřihnout, aby oheň neuhasl.

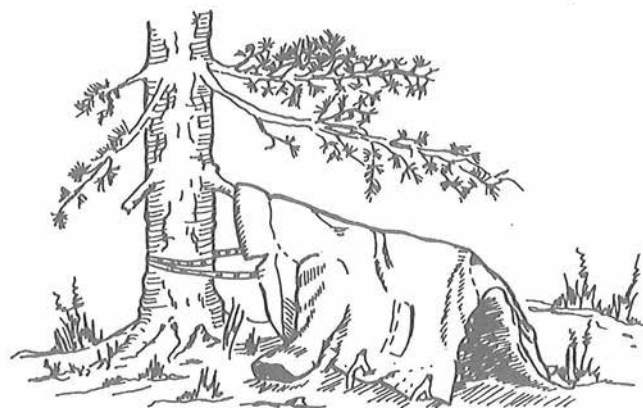
b) oheň v poleně (obr. 10). Rozštípně se silné dřevo na dvě poloviny. Po celé délce každé poloviny se vysekne asi do třetiny drážka. Do drážky se dá suché roští a druhá půlka se přiklopí. Mezi obě půlky

Obr. 5. Přístřešek v koruně zlomeného stromu

Obr. 6. Budování přístřešku z plachty (padáku)

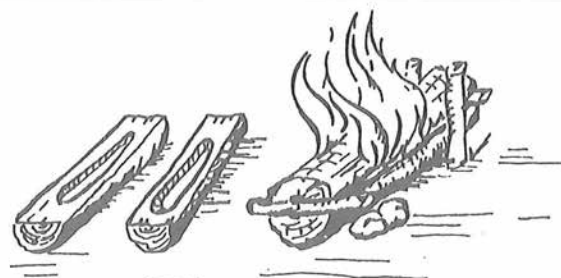
Obr. 7. Přístřešek z kabátu

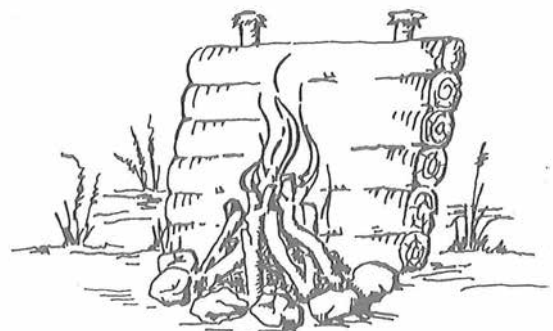
Obr. 8. Přístřešek z tyčoviny a větví

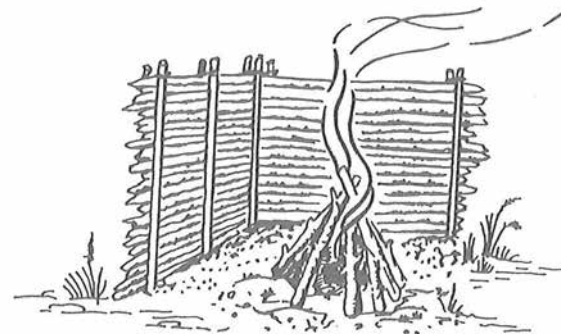
Obr. 9. Strážní oheň

Obr. 10. Oheň v poleně

Obr. 11. Odrazový oheň

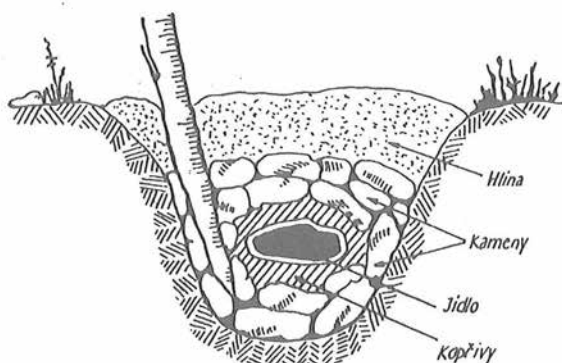
Obr. 12. Oheň chráněný stěnou

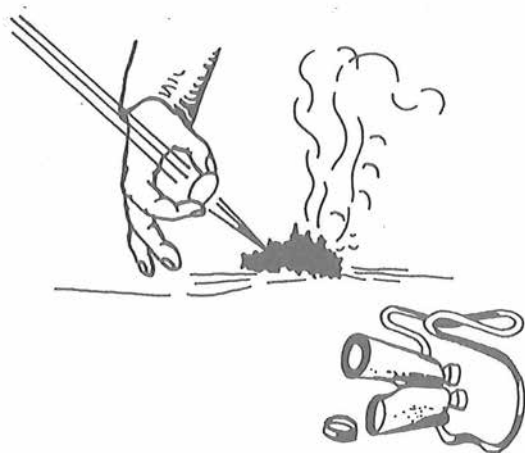
Obr. 13. Jednoduché ohniště

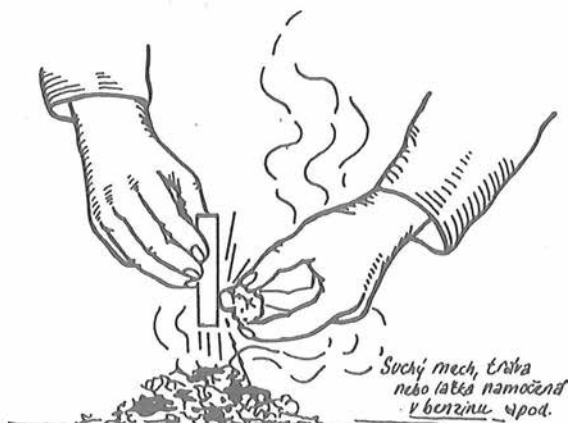
Obr. 14. Kamenná plotýnka

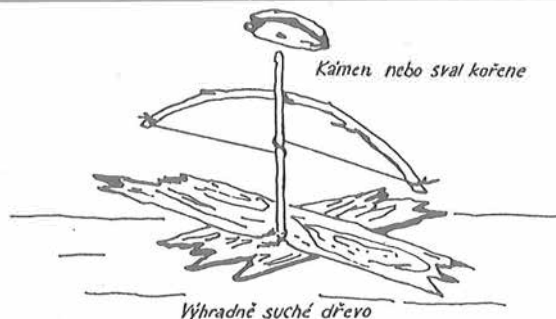
Obr. 15. Setonův hrnec

Obr. 16. Rozdělávání ohně použitím lupy a slunečních paprsků

Obr. 17. Rozdělání ohně křesáním kamene (křemene) o ocel

Obr. 18. Indiánský způsob rozdělávání ohně

Obr. 19. Detail podpalu a založení ohně

se vloží kolík a celé se zajistí proti zvrhnutí (kameny, kolíky).
c) odrazový oheň (obr. 11). Upraví se tak, že z polen se postaví stěna asi 60–70 cm vysoká, mírně nakloněná dozadu. Spáry se vymažou hlinou. Takto postavená stěna odráží a usměrňuje teplo v protilehlém směru.

d) oheň chráněný stěnou (obr. 12).

e) ohniště pro přípravu stravy (obr. 13–15).

Nařídí cvičicím, aby v místech, které vybrali pro rozdělání ohně připravili jednotlivé typy, které jim určí.

Cvčičí: Připravují různé typy ohňů a vybírají vhodné dřevo s dodržением těchto zásad:

- volit co nejslabší suché dřevo, které hoří bez dýmu a neprozrazuje přítomnost průzkumníka na značnou vzdálenost.
- tvrdé dřevo dává více popela než měkké.
- rychle hoří suché dřevo akátu a většina dřev jehličnatých stromů.
- je-li mokro a není suché dřevo, lze použít dřevo břízky a akátu, které hoří i mokré. Dobře hoří i dřevo borovice, i když je syrové.

Řídící: Sleduje jejich činnost a odstraňuje zjištěné nedostatky. Po uplynutí stanovené doby vyhodnotí splnění úkolů.

V další části naučí cvičící rozdělávat oheň s použitím nouzových prostředků v předem připravených místech (obr. 16–19).

Cvčičí: S pomocí nouzových prostředků rozdělávají oheň.

Řídící: Na závěr tohoto učebního úkolu nařídí provést likvidaci ohnišť a zahlázení stop. Dbá na to, aby cvičící uvedli jednotlivá místa důsledně do původního stavu.

Cvčičí: Podle pokynů řídícího provádí likvidaci ohnišť a zahlázení stop.

3. Způsoby bezhlučného pohybu v různém terénu, maskování stop a klamání nepřítele (75')

Řídící: Vysvětlí na jednom cvičicím příznaky, které prozrazují přítomnost průzkumníka a opatření k jejich vyloučení.

- správně upevnit součástky výstroje,
- zamazat lesklé součástky výstroje a výzbroje, popřípadě i obličej,
- za pohybu nikdy nepoužívat k maskování nazezaných větví,
- přizpůsobit oděv okolnímu terénu. Při přechodu z jednoho druhu prostoru do druhého měnit maskovací prostředky.

– osu postupu vybírat v terénu tak, aby co nejméně procházela volným terénem a aby povrch terénu tlumil způsobený hluk.

– při pohybu využívat terénních nerovností, členitostí, pokrytosti a stínů.

– obydlená místa obcházet ze závětrné strany. K jednotlivým budovám se přibližovat vždy ze strany, kde nejsou okna.

– v lese nepřecházet paseky, nýbrž je obcházet, nepoužívat cest, ale postupovat podél okrajů a skrývat se za porostem. Zvláštní opatření zachovávat při vyjití na okraj lesa.

Cvičení: Sledují činnost řidičů.

Řidiči: Ukáže a procvičí tyto způsoby pohybu:

- v lese a křovinách postupovat krátkými kroky, zlehka našlapovat, zkoumat půdu špičkou nebo patou. Druhou nohu klást na volné místo a vyhybat se sukům a suchým větvím.

- v blátivém terénu postupovat krátkými pomalými kroky a našlapovat celou plochou nohy.

- v písku našlapovat nejprve patou a potom se hmotnost těla přenesla na celé chodidlo.

- ve vysokém porostu zdvíhat nohy do výšky a našlapovat na špičky.

- ve vodě nohy ponořovat nejprve špičkou a nezvedat je příliš nad vodu.

- ve zříceninách je nutné omotat boty hadry.

V noci se dodržují všechny uvedené zásady a ještě se využívá krátkých zastávek k naslouchání.

Cvičení: Procvičují jednotlivé druhy bezhlučného pohybu nejprve po částech a po zvládnutí v celku.

Řidiči: Po zvládnutí způsobů bezhlučného pohybu v různém terénu přistoupí k další části učebního úkolu a to k procvičení maskování stop a klamání nepřítele.

Vysvětlí, že k zaházení stop při pohybu v zasněženém, blátivém nebo písčitém terénu se používají hlavně větve stromů, improvizované hrábě nebo jiné prostředky k narušení stop. Zvláště pečlivě se maskují stopy přechodu cest, vstupu do lesa ap. Je nutné urovňovat ušlapanou travu a proti sledování psy používat posypových prostředků.

Důležitým prvkem přesunu je klamání o směru postupu. Pochodová osa nesmí nikdy mířit přímo do nového prostoru. V první části přesunu se volí postup jiným směrem a teprve ve výhodném prostoru pro provedení klamného manévru se osa zaměří do správného směru.

Výhodné pro klamný manévr jsou takové prostory, ve kterých se stopa snadno ztrácí a to:

- močály a bažina,
- potoky a řeky,
- rozježděné polní a lesní cesty, používané nejvíce ve dne k hospodářským účelům,
- husté zarostlé lesní masívy.

V těchto prostorech je vhodné vyhledat skrytou, dobře maskovatelnou odbočku. Neodbočovat ihned, nýbrž postupovat ještě určitý úsek přímo. Potom se vrátit a dbát na to, aby obrácené stopy nebyly zřetelné. Důležité je, aby odbočení ze stopy bylo alespoň na několik desítek metrů naprosto nepozorovatelné, což je obtížné, zvláště v zimě. Proto je nutné najít vždy nejvýhodnější způsob, který nejlépe odpovídá terénu, počasí a možnostem průzkumníka, jako např.:

- přelézání po větvích v korunách alespoň na krátkou vzdálenost,

- využit skalnatého terénu, nezanechávajícího stopy,

- při klamání nepřítele lze využít řek, je-li možné nepozorovaně získat vhodné plavidlo. Proplout určitý úsek, ve výhodném prostoru vystoupit na břeh a plavidlo nechat volně plout.

- pro přechod komunikací volit a použít propustí, malých mostů a málo přehledná místa, např. zatáčky.

Podle předem připravených situací procvičí nejprve maskování stop a v další části klamání protivníka. Dbá na to, aby průzkumníci jednotlivé situace řešili s vynalézavostí a důvtipem. Činnost opakuje do úplného zvládnutí. Na závěr provede vyhodnocení učebního úkolu.

Cvičení: Na základě pokynů řidičů procvičují způsoby maskování stop a klamání protivníka.

Závěr (10')

Řidiči: Po procvičení všech učebních úkolů zhodnotí velitelé družstev jednotlivce a velitel čtyř vyhodnotí velitele družstev a družstva. Při zjištění závažných nedostatků uloží jejich odstranění.

V řízení bojových vozidel se technika řízení vozidel v proudu procvičuje na dráze o délce 5 až 7 km, s rozdílným povrchem. Dráha může mít i charakter pomocné cesty s vybudovanými nebo vytyčenými žúzenými místy, zatáčkami vpravo i vlevo, s různým poloměrem, železničním přejezdem, mostem a maketou stojícího i protijedoucího vozidla.

Před zahájením nácviku je nezbytné seřadit vozidla do proudu se vzdáleností 10 m mezi nimi. **Velitel jednotky** (řidičí cvičení..., velitel roty, učitel) přezkouší cvičící ze znalostí signálů, pravidel řízení, podmínek cvičení, bezpečnostních opatření a stanoví úkol. **Po nástupu k vozidlům** procvičí s jednotkou přípravu cvičících a vozidel k pochodu.

Na jeho povel provedou cvičící kontrolní prohlídku vozidel v časové normě a výsledek hlásí řidičímu cvičení služebním postupem. Procvičí také svižné nasednutí do vozidel a navázání spojení. Úkol je nutno opakovat tak dlouho, pokud nebude splněn v optimálním čase bez zbytečných časových ztrát.

Po zaujetí míst ve vozidlech osádky procvičí včasné spuštění motoru. Všechny motory musí být spuštěny do 5 s od povelu „Motory-SPUSTIT!“ Po ohlášení připravenosti (signály, rádiovou stanicí) vydá řidičí povel „VPRÉD!“ Všechna vozidla cvičící jednotky musí zahájit pohyb pokud možno současně (cvičí-li četa nebo rota do 5 s). **Po rozjezdu proudu** cvičící postupně nabírají rychlost a upravují vzdálenosti mezi vozidly na stanovenou hodnotu. Pokud úkoly nejsou správně plněny, velitel jednotky (roty, čety, učitel) zastaví proud. Cvičící musí dojet na vzdálenost 10 m mezi vozidly a zastavit vozidla. Velitel s nastoupenou jednotkou rozebere chyby, vysvětlí jejich příčiny a způsob odstranění. Po nasednutí jsou cvičební úkoly opakovány až do bezchybného zvládnutí.

Procvičování dalších učebních úkolů – např. **průjezd ostrou zatáčkou vpravo i vlevo.**

Ve vzdálenosti asi 1/3 délky proudu před zatáčkou plynule snížit rychlost čelního vozidla až na hodnotu zabezpečující její bezpečný průjezd. Ostatní vozidla, v závislosti na **postupném snižování rychlosti jízdy**, zmenšují vzdálenosti. Po průjezdu zatáčkou začíná vedoucí vozidlo postupně zvyšovat rychlost na její stanovenou hodnotu od okamžiku, kdy 1/3 proudu mine nebezpečné místo. Ostatní vozidla proudu také postupně zvyšují rychlost a nabírají stanovené vzdálenosti. Velitel hodnotí plnění tohoto úkolu.

Překonávání nechráněného železničního přejezdu

Velitel cvičícího proudu zastaví čelní vozidlo asi 10 m před přejezdem, ostatní vozidla dojedou na stanovené vzdálenosti (není-li určeno jinak, 10 m). Velitel vyšle na přejezd směrnička. Na pokyn směrnička překonávají jednotlivá vozidla přejezd, jejich velitelé jsou v průlezech vozidel. Po překonání přejezdu vozidla proudu zvyšují rychlost a nabírají stanovené vzdálenosti jako v předchozím nácviku. (Směrniček nasedá na určené, zpravidla poslední vozidlo.) Velitelé opět zaujmají svá místa ve vozidlech. Je-li přejezd regulován, není nutno proud zastavovat.

Průjezd mostem

Velitel proudu postupně sníží rychlost, ostatní vozidla také snižují rychlost a upravují vzdálenosti. Velitelé jsou v průlezech vozidel. Dbají na to, aby nebyla porušena únos-

Řízení

bojových vozidel v pochodovém proudu

(dokončení z čísla 6/93)

Plukovník Ing. **BEDŘICH LAUCKÝ**

nost mostovky a nemohlo dojít k jejímu rozkmitání. Vozidla jedou pravidelně, bez akcelerace a prudkého brzdění. Po opuštění mostovky se opět upravují rychlost a vzdálenosti na optimální míru.

Průjezd úseku dráhy s přirozenými překážkami

Vozidla proudu snižují rychlost a upravují vzdálenosti. Maximální možnou (bezpečnou) rychlostí překonávají překážky a nebezpečná místa. Po jejich překonání se rychlost proudu opět zvyšuje na stanovenou hodnotu.

Objíždění překážky a míjení protijedoucího vozidla

Překážkou může být i maketa vozidla stojícího s vynucenou zastávkou. Přijíždějící proud na signál velitele jednotky snižuje rychlost a upravuje vzdálenosti. Jednotlivá vozidla proudu plynule objíždějí překážku, velitelé vozidel stojí v průlezech. Po objetí překážky vozidla proudu plynule zvyšují rychlost a nabírají vzdálenosti.

K maketě protijedoucího vozidla postavené na pochodové ose přijíždí proud velkou (stanovenou) rychlostí. Na signál velitele snižují vozidla proudu rychlost a upravují mezi sebou vzdálenosti. Při míjení jsou velitelé opět v průlezech. Po minutí protijedoucího vozidla velitelé zaujmají místa ve vozídlech. Vozidla zvyšují rychlost a upravují vzdálenosti.

Činnost na zastávce

Na signál (povel) velitele „STÁT!“, proud zastaví. Vozidla se zastavují tak, aby byla pokud možno skryta a chráněna před vzdušným i pozemním pozorováním, na vzdálenost 10 m. **Stojí-li proud na komunikaci**, okamžitě po zastavení velitel roty (proudu) a velitel posledního vozidla vysílají směrníka k řízení provozu kolem stojícího proudu. Na povel

velitele proudu realizují cvičící osádky **kontrolní prohlídku**. Dbají přitom na zásady pochodové kázně za zastávky. Výsledky kontrolní prohlídky hlásí služebním postupem veliteli proudu.

Na závěr nácviku velitel roty (učitel) vyhodnotí procvičované učební úkoly. Nevyskytují-li se závažnější nedostatky, které vyžadují dalšího procvičení, přikročí k nácviku změn proudu roty do předbojových sestav, bojové sestavy a opačně.

Tímto způsobem lze procvičovat techniku řízení BV v proudu při vhodném zařazení jednotlivých učebních úkolů i při jiných zaměstnáních s technikou. Záleží zde opravdu pouze na řídícím výcviku, obvykle veliteli roty, jeho představitosti a vyspělosti.

Pro dosažení poslušnosti a účinnosti výcviku je vhodné doposud procvičené úkoly zladit. To znamená procvičit prvky techniky řízení BV v proudu v jediném celku bez přerušování a opakování dílčích úkolů.

Výcvik je možno realizovat na stejné ose, na jejichž úsecích byly prováděny dílčí nácviky. **Velitel roty** (řídící cvičení) vydá úkol jednotce. Po přípravě vozidel k pochodu a nasazení cvičících do vozidel velí „Motory – SPUSTIT!“ Po kontrole spuštění motorů velí „VPŘED!“ **Jednotka plní úkol** na stanovené dráze nejvyšší možnou rychlostí, kterou ovlivní měnící se jízdní podmínky. **Po splnění úkolu** velitel roty (řídící cvičení) vyhodnotí jeho splnění jednotlivými vozidly (osádkami) a stanoví jejich hodnocení podle zásad předpisu Tank-6-6.

Vrcholem přípravy řidičů a jednotek pro řízení BV

v proudu je realizace cvičení 5b – Řízení v pochodovém proudu při jízdě nejvyšší možnou rychlostí. Cvičení je organizováno v sestavě roty a řídí je obvykle velitel praporu. **Velitel roty**, po obdržení úkolu od velitele praporu, **vydá rozkaz k pochodu**. Uvede v něm:

- taktickou situaci
- úkol roty
- délku a charakter pochodové osy
- pochodovou sestavu roty
- rychlosti pochodu a vzdálenosti mezi vozidly na jednotlivých úsecích pochodové osy
- signály, a v noci i způsob světelného maskování.

Cvičení se plní ve dne i v noci na pochodové ose dlouhé 15 až 20 km. Je vhodné, aby pochodová osa obsahovala komunikace různého charakteru a s různým povrchem (normální silnice, pomocné a polní cesty), s přirozenými překážkami charakteristickými pro dané teritorium. Na ose musí být zatáčky o různém poloměru, křižovatky, skutečné nebo značkové mosty, rozdílné stoupání a klesání.

Příprava osádek (cvičících) k pochodu musí být zakončena seznámením s pochodovou osou (nejlépe na náčrtu, mapě nebo plastickém stole), přezkoušením z pravidel řízení BV v proudu a pravidel silničního provozu. **Přezkoušení** musí být zaměřeno na charakteristické zvláštnosti osy. Nezanedbatelné je také opakování signálů a povelů nutných k řízení činnosti za pochodu.

Při realizaci cvičení osádky (cvičící) zkontrolují vozidla, hlásí jejich stav velitelům čet a nastoupí k vozidlům. Po hlášení velitelů čet a vlastní kontrole připravenosti hlásí velitel roty řídícímu cvičení **pohotovost k pochodu**.

Po povelu k zahájení pochodu je vhodné, aby úkol plnil takto:

- velí „**NASEDNOUT!**“ (hlasem i signálem) a kontroluje činnost cvičících
- zaujme své místo v čelním vozidle, naváže rádiové spojení s veliteli čet (osádkami) a vydá signál „**Motory – SPUS-TIT!**“, kontroluje předepsanou časovou normu
- po spuštění motorů vyčká 2 až 3 minuty (k tomu, aby řidiči mohli nastavit otáčky volného chodu a prověřit si jeho správnost)
- po hlášení velitelů čet (rádiovou stanicí, signálem) vydá signály „**POZOR!**“, „**VPŘED!**“, mezi nimi ponechá mezeru nejméně 10 s (na první signál řidiči zařadí rychlostní stupeň a připraví se k rozjezdu, na druhý se všechna vozidla roty musí rozjet do 5 s).

Velitel roty vede proud po stanovené ose nejvyšší možnou rychlostí na základě jízdních podmínek a dbá přitom, aby nedošlo k roztržení nebo nadměrnému natažení proudu nebo vynuceným zastávkám. Přesně, včas a správně plní povely vydané řídícím cvičením.

Řídící cvičení kontroluje průběh výcviku z míst, které si sám zvolil, nebo se pohybuje za rotním proudem. V tomto případě na kontrolní body vysílá své orgány.

Při kontrole je vhodné zaměřit se na:

- ▲ dodržování pochodové kázně
- ▲ současný a včasný rozjezd proudu
- ▲ dodržení stanovených rychlostí na jednotlivých úsecích pochodové osy

- ▲ dodržování vzdáleností mezi vozidly v závislosti na rychlosti
- ▲ dodržování maskovací kázně
- ▲ včasné dosažení cílového prostoru a průjezd určenými místy
- ▲ dodržování pravidel techniky řízení v proudu
- ▲ dodržování pravidel silničního provozu ap.

Podle předem připraveného plánu vydává v průběhu pochodu doplňující situace, kterými však nesmí vyžadovat zastavení proudu nebo jeho změny do předbojových nebo bojové sestavy (vzdušné napadení, zamořený prostor ap.).

K tomu, aby nebyla narušena plynulost pohybu proudu a byly vytvořeny podmínky pro dosažení vysoké pochodové rychlosti, při zachování bezpečnosti, **musí být pochodová osa regulovaná**. Při nočním výcviku je vhodné využít předepsaného světelného číslování vozidel a předávání povelů a signálů světly.

Při nočním výcviku musí řidiči získat praktické zkušenosti v řízení BV za různých podmínek světelného maskování. Tento výcvik je však možno provádět jen na těch úsecích pochodových os, které jsou uzavřeny pro veřejný provoz. **Na veřejných cestách** je nezbytné dodržovat ustanovení přílohy 2 R FMO 013/86.

V přípravě vozidel na noční výcvik je nutné zkontrolovat funkci koncových a obrysových světel. Při pochodu za snížené viditelnosti musí být tato světla rozsvícena spolu se světelným číslováním vozidel.

Po splnění tohoto cvičení se připravenost jednotek pro pochod cílevědomě upevňuje při všech taktických cvičeních a při přesunech s vozidly.

Jen promyšleně organizovaný výcvik zabezpečí připravenost jednotky plnit úkoly celodenního pochodového výkonu předepsanou průměrnou rychlostí a dosáhnout cílového prostoru včas, v úplné sestavě jednotky, připravené splnit úkol.

***Možný vzor přípravy k realizaci výcviku
(v záhlaví stanovené schvalovací a
pořizovací údaje)***

Plán provedení cvičení (varianta)

Téma: Řízení vozidel v pochodovém proudu, technika řízení v proudu – cvičení 5a.

Místo: Posádkové cvičiště

Doba: 4 hodiny

Učební cíle:

- naučit řidiče plnit časové normy spuštění motoru a rozjezd v proudu
- naučit osádky plnit v časové normě úkoly kontrolní prohlídky
- procvičit jízdu při průjezdu proudu ostrými zatáčkami a přes železniční přejezd a most
- procvičit změnu pochodového proudu do předbojové a bojové sestavy jednotky

Organizačně metodické pokyny:

Výcvik v řízení plnit v rámci komplexního zaměstnání spolu s plněním úkolů taktického průpravného cvičení čet. Materiální a technické zabezpečení:

4 ks bojových vozidel (BV), 1 vyprošťovací tank, zdravotnické vozidlo, zdravotník, stopky, schéma cvičiště.

Posoupnost plnění učebních úkolů:

- vydání úkolu pro pochod – v rámci vydání rozkazu velitele pro řešení taktické situace a jeho ujasnění – 20 min.
- příprava vozidel k pochodu (KP) v časové normě – 30 min.
- procvičení spouštění motoru a rozjezd proudu v časových normách – 10 min.
- uskutečnění pochodu s průjezdem členitým terénem a rozvinutí do předbojové a bojové sestavy – 20 min.

Kritéria hodnocení čety:

1. Rychlé nasednutí do vozidel, včasné navázání spojení.
2. Splnění úkolů KP v časové normě.
3. Včasné spuštění motorů a současný rozjezd vozidel proudu.
4. Dodržování rychlosti a vzdálenosti při jízdě v členitém terénu.
5. Včasné reakce velitele a jednotky na povely a signály při změně sestavy.

Schéma pochodové osy (je součástí schématu nebo pracovní mapy pro řízení TPC čety) – obsahuje:

- výchozí prostor
- pochodovou osu
- nebezpečná místa
- čáru pro rozvinutí
- rychlost a vzdálenosti.

Bezpečnostní opatření:

Dodržet přísně a přesně ustanovení předpisu Tank-6-6, příloha 1. Mimo to:

1. Jízda v otevřeném průlezu velitele vozidla je povolena pouze veliteli čety a veliteli roty.
2. Sesedání z vozidel jen na povel velitele roty a pouze na pravou stranu proudu vozidel.
3. Při vynucené zastávce vozidla na ose toto okamžitě označit a zabezpečit regulaci provozu na komunikaci osádkou vozidla.
4. Další konkrétní nařízení podle situace.
(tabulka – hodnocení časových norem)

Řídící výcviku:
velitel roty

Hodnocení časových norem:

Učební úkol	Hodnocení		
	1	2	3
Kontrolní prohlídka vozidla, čas (min.)	21	24	27
Rychlost proudu (km.h ⁻¹)	20	18	16
Spuštění motoru od povelu (s)	do 5		
Rozjezd proudu od povelu (s)	do 5		

Návrh

organizace, řízení
a provádění
technického průzkumu
v systému TEZ boje

Plukovník Ing. BORIS ZICH

Současný stav řízení a provádění technického průzkumu

Předpis Zákl-4-3 „Technické zabezpečení vojsk v poli“ obsahuje zásady pro organizaci a řízení technického zabezpečení pozemních jednotek, útvarů a svazků, jakož i pro řízení jejich jednotek a útvarů technického zabezpečení. Uvádí povinnosti velitelů, štábů, technických i jiných funkcionářů, pokud jde o technické zabezpečení v poli a upřesňuje tak blíže funkční povinnosti stanovené základními řády.

Při řízení a provádění technického průzkumu (tepz) je nutno sledovat cíle tepz, a to vždy ve prospěch výzbroje a techniky (VaT) bojeschopné, poškozené a pro prostředky technického zabezpečení (TEZ).

K zabezpečení technického pozorování v boji a současně k řízení sil a prostředků TEZ se zřizují u tpr a mspr **technické pozorovatelný**. V obraně se mohou zřizovat (budovat) nepohyblivé technické pozorovatelný, v ostatních případech jsou velitelé povinni pro zajištění vysoké pohyblivosti a průchodivosti technické pozorovatelný vyčlenit prostředek (nejlépe OT) s rádiovou stanicí.

Ve členitém a nepřehledném terénu se mimo to mohou na potřebnou dobu vysílat i **rotní technické pozorovací hlídky**.

Organizaci práce na technické pozorovatelně řídí osobně ZVT praporu v součinnosti se ZVT (techniky) rot.

Každé zvolené stanoviště technické pozorovatelný musí umožňovat sledování celého prostoru činnosti praporu nebo alespoň jeho podstatné části. Zpravidla se umístění technické pozorovatelný volí v blízkosti velitelsko-pozorovacího stanoviště praporu.

Technické pozorování musí být organizováno s vysokými nároky na přesnost získaných informací a rychlost jejich předávání. **Kvalita každé informace je dána její:**

- úplností
- hodnověrností
- srozumitelností
- včasností a přesností.

Z možných variant informací o poškozené technice bylo stanoveno 5 **dílčích informací**, které ve svém souhrnu tvoří „**prvotní informaci o poškozené technice**“. Obsahuje tyto údaje:

1. Organická příslušnost (jednotka, útvar).
2. Značka a typ techniky (nadstavba).
3. Evidenční (věžové) číslo (poznávací značka).
4. Místo poškození.
5. Rozsah poškození (pracnost opravy).

Obsah této informace a způsob jejího předání ZVT praporu musí přesně znát všichni příslušníci praporu tak, aby byli schopni v jakékoliv situaci včas a v plném rozsahu tuto informaci podat. **Informace o poškozené technice získává ZVT praporu v průběhu boje těmito základními způsoby:**

- a) v rádiové síti TEZ pluku
- b) vizuálním pozorováním
- c) smluvnými signály
- d) ústním hlášením (ZVT rot).

Jaké je tedy TEZ praporu, jak vzniká informace o poškozené technice?

1. Velitel (řidič, člen osádky) poškozeného vozidla hlásí poškození nadřízenému veliteli.
2. Rádiovou stanicí poškozeného vozidla přeladí na frekvenci rádiové sítě TEZ a podá ZVT praporu úplnou „prvotní informaci o poškozené technice“.
3. V případě, že prvotní informace není úplná nebo vozidlo, které bylo zasaženo (zastavilo se) nepodává žádné zprávy ani signály, zabezpečí ZVT praporu zjištění příčiny zastavení a specifikaci rozsahu poškození (výše technika rot, dílenského specialistu, dílenský nebo vyprošťovací prostředek, nebo provede osobně).
4. Jakmile má ZVT praporu úplné údaje o poškozené (uvážené) technice, rozhodne o způsobu odsunu, vyproštění nebo opravě poškozeného vozidla a vydá příslušné rozkazy podřízeným.
5. Poškozená technika neopravitelná silami a prostředky TEZ praporu se musí v rámci kapacitních možností odsunout do prostoru nejbližšího plánovaného shromaždiště poškozené techniky (SPT) nebo k odsunové ose nadřízeného stupně. ZVT praporu zpracuje na neopravitelnou techniku předepsanou dokumentaci a úplnou (upřesňující) informaci o poškozené technice doručí v co nejkratším čase nadřízenému NVTZ-ZV. Současně vydá osádce poškozeného vozidla pokyny pro další činnost.

V průběhu boje může vzniknout i taková situace, že úkoly tepz musí plnit i dílenské jednotky a útvary pluků a divizí. Podle skutečné situace se do skupin technického průzkumu kromě specialistů pro opravy a evakuaci mohou začleňovat i jiní specialisté (chemičti pozorovatelé, ženisté, zdravotníci ap.).

Stávající síly a prostředky technického průzkumu

Úkolem NVTZ-ZV je zabezpečit základní požadavky tepz ve prospěch bojeschopné VaT, poškozené VaT a pro prostředky TEZ.

Na jednotlivých stupních velení musíme zabezpečit síly a prostředky pro kvalitní provádění tohoto úkolu. Pro rychlost toku informací o poškozené (uvážené) technice a tedy i o rychle provedené opravě (vyproštění) a navrácení techniky do bojové sestavy rozhoduje především nejnížší stupeň TEZ (to je rota a prapor).

Jaké jsou stávající síly a prostředky pro provádění tepz na těchto stupních?

ZVT (technik) roty

Technik roty v stávající organizaci nemá žádný prostředek pro provádění tepz, nemá ani prostředek pro pozorování

bojiště v noci, ani prostředek pro spojení v síti TEZ pluku. Je závislý na ZVT praporu, který rozhoduje o tom, kde bude technik roty umístěn (zda na DTP, přiděleném prostředku nebo v bojové technice své roty), jiné možnosti pro technika roty nejsou. Technik roty, který odpovídá za války „...za technickou nezávadnost bojové a jiné techniky a za opravy...“ tedy není schopen ve stávající organizaci plnit tyto funkční povinnosti v plném rozsahu a kvalitně ve prospěch TEZ své roty a tedy i tepz. Tím, že technik roty nemá vytvořeny podmínky pro kvalitní plnění úkolů v boji (TEZ roty), přebírá část odpovědnosti za něj někdo druhý. Zkušenosti z taktických cvičení nám potvrzují, že tomu tak v praxi bývá.

ZVT praporu

Podle tabulek počtů má ZVT praporu přidělen jeden prostředek, a to dílnu technické pomoci (DTP). Velitel praporu mu může přidělit UAZ-469. Jak je schopen ZVT praporu realizovat funkční povinnosti vyplývající ze základního řádu?

Dílna technické pomoci je pojiždňý dílenský prostředek, který je určen k provádění ošetřování a běžným opravám techniky, tedy prostředek vykonávající činnost bezprostředně u ošetřované, opravované techniky.

Pro provádění tepz může být ZVT praporu přidělen UAZ-469 a také nemusí. Kromě toho je to prostředek, který není vybaven rádiovou stanicí a jeho pohyb, zejména v terénu, je značně omezen, ochrana osádky proti ručním zbraňům a zejména proti protitankovým prostředkům je nedostačující. ZVT praporu může vstoupit do sítě TEZ pluku rádiovou stanicí v dílně technické pomoci. Nemá pozorovací přístroj pro pozorování bojiště v noci. Požadavek na ZVT praporu v boji je, aby měl trvale přehled o taktické a technické situaci svého praporu, aby byl schopen doložit veliteli praporu a v síti TEZ pluku informoval NVTZ-ZV útvaru o technické situaci.

Základní činnosti ZVT praporu v boji by mělo být technické pozorování, hodnocení rozsahu poškození (zapadnutí), přijímání opatření k provádění oprav (vyprošťování), řídit činnost DTP a přidělené dílenské a vyprošťovací prostředky a podávat informace NVTZ-ZV útvaru o technické situaci praporu.

Jestliže DTP má provádět opravy techniky, pak ZVT praporu se nemůže vázat na tento prostředek, protože by nebyl schopen plnit ostatní úkoly, tedy:

1. ZVT praporu zůstává bez prostředku.
2. V případě, že by ZVT praporu používal DTP, pak by se neprováděly opravy a DTP by neplnila svoji funkci.

Zkušenosti z taktických cvičení jsou takové, že ZVT praporu se přesunuje v DTP, zavazuje se k opravám techniky a ostatní úkoly TEZ neplní (pozorování, ztrácí přehled o taktické a technické situaci, neřídí přidělené prostředky, neinformuje velitele praporu a NVTZ-ZV útvaru a nevěnuje pozornost síti technického zabezpečení atd.).

NVTZ-ZV útvaru

Podle tabulek počtů má NVTZ-ZV útvaru přidělen štábní automobil a OT-810 R2 spojovací (v rote). NVTZ-ZV útvaru organizuje a řídí technický průzkum u útvaru. Je povinen v plném rozsahu zabezpečit „základní požadavky technického průzkumu“.

Technické pozorování provádí osobně (nebo příslušník technické skupiny) z OT-810 R2 na pozorovatelně poblíž velitele pluku. Ze svého stanoviště na pozorovatelně vstupuje do sítě technického zabezpečení pluku jako řídící. Rote vytváří podle jeho nařízení dílenskou, dílensko-vyprošťovací a nebo vyprošťovací skupiny. Tyto skupiny při plnění svého

hlavního úkolu (opravy a evakuace poškozené techniky) plní i některé úkoly technického průzkumu.

Na stupni vševojskový útvar nejsou tabulkami počtů vyčleněny síly a prostředky pro provádění technického průzkumu. Základní informace o poškozené (uvážené) technice získá NVTZ-ZV útvaru od ZVT praporů. Složitější situace při získávání informací je od jednotek bojového zabezpečení (pžr, sr, žr, rtz ap.), kde technici samostatných rot nemají rádiovou stanici pro spojení v síti TEZ. Zde musí sehrát rozhodující úlohu pro přehled o technické situaci odborný náčelník. Praxe při taktických cvičeních je taková, že NVTZ-ZV s jedním příslušníkem technické skupiny jsou na pozorovatelně a dílenské, dílensko-vyprošťovací a vyprošťovací skupiny řídí buď příslušník TS nebo příslušník roty.

NVTZ divize

Je mu podle tabulek počtů přidělen štábní automobil s rádiovou stanicí R-112. NVTZ divize vytváří síť technického zabezpečení divize, jejímiž účastníky jsou NVTZ útvarů a prote. Prote na základě nařízení NVTZ svazku vytváří dílenské, dílensko-vyprošťovací a vyprošťovací skupiny (DS, DVS, VSk). Tyto skupiny řídí buď příslušníci technického oddělení nebo prote. Úkoly jsou obdobné jako u vševojskového útvaru. Obdobně jako u vševojskového útvaru u jednotek bojového zabezpečení jsou u divize problémy s vojskovými útvary (dp, plrp, žpr, spojpr, pzpr atd.), kde rozhodující úlohu pro přehled o technické situaci musí opět sehrát odborný náčelník.

Speciální jednotku pro provádění technického průzkumu divize nemá. Praxe při taktických cvičeních je taková, že NVTZ divize pracuje na VS a do OT (který je vyčleněn pro odborné náčelníky) zařazuje příslušníka technického oddělení. NVTZ zřizuje svoji pozorovatelnu poblíž pozorovatelný velitele divize.

Návrh organizace, řízení a provádění technického průzkumu

V podmínkách nové vojenské doktríny, ve kterých úkoly a cíle TEZ nabývají na důležitosti, se jakékoliv formální a nedůsledné řešení systému TEZ odráží v plném rozsahu v nebojeschopnosti techniky, tedy nesplnění úkolu.

1. Rota

Pro zkvalitnění činnosti na stupni rota, k plnění funkcí povinností ZVT roty i z analýzy současného stavu TEZ v podmínkách nové doktríny, kdy malé jednotky budou působit na samostatných směrech s moderní technikou, kde se zvětšují šířky a hloubky obranných rájů praporů a tedy i opěrných bodů rot, navrhuji přidělit technikovi roty takový prostředek TEZ, s kterým je schopen úkoly TEZ plnit kvalitně. Nabízejí se tyto varianty řešení:

1. Využít podvozku vozidel BVP, účelové vozidlo „90“ (UV „90“).
2. Přidělit technikovi roty DTP-90/72, BVP nebo DTP-90/55, BVP.
3. Přidělit ZVT roty motocykl.
4. Přidělit ZVT roty DTP-64 nebo DTP-62.

Po zhodnocení výhod a nevýhod jednotlivých variant řešení se jeví jako nejvhodnější druhá varianta, při které ZVT roty může v plném rozsahu plnit úkoly tepz, ale i zabezpečovat pomoc osádkám při ošetřování a opravách techniky.

Zkušenosti z TEZ tankových a mechanizovaných praporů americké armády, kde jedno družstvo TEZ na OT-M-113 s nářadím a náhradními díly provádí veškerá ošetřování, opravy bojové techniky a výzbroje zabezpečované roty, druhou variantu potvrzují.

2. Prapor

Pro ZVT praporu využít podvozek vozidel BVP, účelové vozidlo UV „90“. Pro spojení využít rádiové stanice R-123 M, která je ve vozidle zabudována. Pro technické pozorování využít kombinovaný dalekohled velitele TKN-3B. Je to dalekohled periskopický, kombinovaný (denní a noční). Denní systém zvětšuje 5×, noční 4,2×, s dosahem pozorování 500 m. TKN-3B je součástí vozidla BVP-1. K demontážně-montážním pracím využít nářadí BVP-1. Vozidlo možno podle potřeby vybavit (zda se jedná o mpr, tpr) dalšími zařízeními a pomůckami (soupravy, bloky „Hlášení – žádanka“, EC atd.) S předpokládaným zvýšením počtů vyprošťovacích prostředků u pluků přidělovat ZVT praporu VT (VPV) pro celou dobu bojové činnosti s cílem urychlit vyprošťování a odsun poškozené VaT.

Vozidlo UV „90“ by mělo:

1. Splňovat požadavky pro provádění tepz.
3. Být účelně vybaveno pro provádění tepz.
3. Mít vycvičenou osádku zabezpečující kvalitní plnění úkolů tepz.

Struktura požadavků na UV „90“ pro provádění tepz

- ochrana specialistů tepz
- spojení v síti TEZ
- pozorování – den, noc
- zabezpečení tepz ve všech druzích bojové činnosti.

Struktura vybavení UV „90“ pro provádění tepz

- ▲ diagnostická zařízení pro hodnocení bojového poškození VaT
- ▲ prostředky první zdravotnické pomoci
- ▲ souprava pro sváření, řezání
- ▲ souprava pyrotechnika
- ▲ souprava pro kontrolu zamoření, možnost částečné dezaktivace a odmoření.

Požadavky na obsluhu UV „90“ pro provádění tepz

a) na stupni prapor:	b) na ostatních stupních
V – ZVT praporu	V – praporčík
Ř – praporčík	Ř – praporčík
TA – mechanik	TA – mechanik
spec. mechanik	spec. mechanik

Na funkci velitele a řidiče připravovat profesionály. Funkci TA – mechanik připravovat tak, aby byl schopen kvalifikovaně hodnotit rozsah poškození VaT. Specialistu mechanika připravovat pro kvalifikované hodnocení rozsahu poškození elektrovýzbroje a hydraulických systémů.

Výhody navrhovaného řešení

1. ZVT praporu má svůj vlastní prostředek, s kterým je schopen plnit úkoly technického průzkumu.
2. DTP praporu může jako výkonný prostředek ZVT praporu provádět ošetřování a opravy (tedy to, k čemu je předurčen).
3. Možnost vstupu ZVT praporu do sítě technické pomoci pluku, velení přiděleným prostředkům a předávání informací o poškozené (uvážené) technice NVTZ útvaru.
4. Možnost pozorování bojiště ve dne i v noci.
5. Částečná ochrana ZVT praporu proti zbraňovým systémům protivníka.
6. Rychlé a včasné ohodnocení rozsahu poškození (uvážnutí) vozidel praporu.
7. Spojení ZVT praporu v síti TEZ pluku s technikou rot.
8. Možnost přepravy pyrotechnika, dílenských specialistů, materiálů k poškozené technice (vstup do vozidla, odmí-

nování vozidla), případně chemického pozorovatele.

Nevýhody navrhovaného řešení

1. Ekonomické hledisko

Ukazuje se výhodné, aby při hodnocení rozsahu poškození vozidel se podílelo na hodnocení zdravotního stavu osádky i zdravotní zabezpečení praporu. Tedy provést součinnost s NŠ praporu, jakým způsobem organizovat zdravotní zabezpečení v jednotlivých druzích bojové činnosti.

Technickou rekognoskací na stupni prapor organizovat se ZVT rot a přidělenými DS, DVS, VSk se zaměřením na ověření reálnosti plánovaných opatření TEZ.

Ze systému teoretických zásad a z pohledu praktického zajišťování a realizování požadavků vojenské doktríny vycházejí i zásady organizace TEZ. Chceme-li naplnit požadavky na organizaci evakuace a oprav VaT na základě jejich předpokládaných ztrát i na základě navrhovaných opravářských kapacit na taktickém stupni, kde předpokládáme provádět 100 % BO VaT, kromě 10 % BO radiolokační techniky a 26 % výzbroje tanků a BVP, pak **taktický stupeň, který musí sehrát rozhodující úlohu v technickém průzkumu, je stupeň rota a prapor a jemu přidělené dílensko-vyprošťovací prostředky.** A k tomu musí mít vytvořeny síly a prostředky, aby tento úkol byl splněn.

3. Pluk

Na stupni pluk vytvořit 2 družstva technického průzkumu, které vybavit vozidly na podvozku BVP, UV „90“, obdobně jako u praporu, a začlenit je do sestavy rote ve složení:

- V – praporčík
- Ř – praporčík
- TA – mechanik
- SM – spec. mechanik.

Přípravu družstva tepz organizovat tak, aby jeho příslušníci byli schopni ohodnotit bojové poškození základních typů výzbroje, tankové a automobilové techniky pluku i provádět technickou rekognoskaci.

Zdůvodnění navrhovaného řešení

Družstva tepz navrhuji využít v těchto variantách:

1. Na směru hlavního úsilí pluku (předpoklad největších ztrát).
 2. Ve prospěch jednotek bojového zabezpečení.
 3. Možná úhrada vyřazené technické pozorovatelný praporu.
- Varianty volit na základě situace v TEZ podle rozhodnutí NVTZ útvaru.

Současně tepz provádějí i vyčleněné DS, DVS, VSk pluku.

V souladu s reorganizačními změnami v armádě a vyřazováním bojové techniky z výzbroje navrhuji využít rádiové stanice R-113 (123) pro jejich další efektivní využití v rámci spojovací sítě TEZ. Tyto zabudovat do pojezdných dílenských prostředků TEZ.

4. Divize

Na stupni divize vytvořit 3 družstva tepz, které vybavit vozidly na podvozku BVP, UV „90“. Začlenit je do sestavy prote. Složení družstev tepz a jejich přípravu organizovat obdobně jako u pluku.

Zdůvodnění navrhovaného řešení

Družstva tepz navrhuji využít v těchto variantách:

1. Na hlavním směru úsilí divize (předpoklad největších ztrát).
2. Ve prospěch vojskových útvarů divize.
3. Možná úhrada technické pozorovatelný.

Varianty volit na základě situace v technickém zabezpečení podle rozhodnutí NVTZ divize. Současně tepz provádět vyčleněnými DS, DVS, VSk divize.

Program ARMIS příprava dat pro PC

Podplukovník Ing. JAROMÍR KNEŠL

Trvalým problémem rozhodovacího procesu velitelů je získání dostatečných podkladů pro posouzení předpokladů k úspěšnosti vedení boje, což ve značné míře umožňují poměry sil ve svých kvantitativních a kvalitativních ukazatelích.

V souladu s prosazovanými zásadami pro stanovování protivníka s modelovou organizací podobnou vlastním jednotkám pro rok 1992 bylo nutno hledat možný způsob využití stávajícího programového vybavení. Analýzou dostupných programů, které umožňují variabilním způsobem podle potřeby měnit počty, případně organizační strukturu jednotek vstupujících do výpočtu poměru sil, jsem se rozhodl využít stávající program ARMIS pro výpočet poměrů sil. Program, původně používaný na počítačích MOMI, byl jeho autorem upraven pro široké využití na mikropočítačích PC, jako otevřený systém.

Po důkladném studiu programu a objasnění si některých drobných nejasností přímo s autorem jsem došel k závěru, že tento program je přesně to, co se v současné době ve vojácích i na vojenských školách požaduje.

Protože program ARMIS je možné spouštět a používat na všech typech počítačů PC včetně XT a vyznačuje se jednoduchostí a logičností obsluhy, jsem přesvědčen, že si zasluhuje podstatně větší rozšíření na všechny stupně, které počítače PC mají a potřebují v rámci rozhodovacího procesu velitele rychle a spolehlivě provádět požadované kalkulace.

Přes celkově dobrou dokumentaci, dodanou s programem, se v minulosti některým kolegům nepodařilo při tvorbě nové banky dat dosáhnout požadovaných výsledků, což podle mého názoru vyplývalo z nedostatečného pochopení všech souvislostí v jednotlivých částech programu ARMIS pro PC.

Protože chci přispět k rozšíření tohoto programu, užitečného např. pro zpracovatele cvičení, cvičící na štábech atp. a současně ušetřit případné potenciální uživatele zbytečných časových ztrát při řešení možných problémů při úpravě datových souborů, rozhodl jsem se podělit se touto cestou o některé pracovní zkušenosti při přípravě dat pro práci programu ARMIS pro PC. Mnou získané poznatky byly ověřeny v rámci vědeckoodborné činnosti studentů na katedře všeobecné taktiky VA Brno.

Program jednoduše a dokonale umožňuje vytvořit libovolnou databázi s maximálně 32 jednoznačnými typy (např. V = vlastní, P = modelový protivník ap.), které lze při výpočtu poměrů sil kombinovat na protistojících stranách. Lze v něm jednoduše vytvořit jakoukoliv strukturu jednotek (v podstatě od jednotlivých zbraní do sborů nebo vyšších organizačních stupňů), a to jak na straně vlastní, tak na straně protivníka. Je možné jednoduše libovolně definovat podřízenost a používat různé typy bojujících stran, včetně změn podřízenosti, např. v rámci koalic bojujících na jednotlivých stranách, tak, jak jsou jednotlivé typy vytvořeny.

Variabilita programu spočívá především v tom, že lze pomocí

libovolného textového editoru vytvořit popisy organizační struktury jednotek započítávaných do poměru sil i požadovanou formu výstupní sestavy v rámci vlastního programu.

Před zahájením práce je potřeba důkladně prostudovat návod k obsluze a úpravě dat tohoto programu (návod je dodáván s programem). Je třeba si ujasnit, zda lze využít stávající databáze nebo vytvořit novou. Pro potřebné pochopení souvislostí v programu doporučuji si vytvořit pokusně databázi novou a na tuto variantu se v článku zaměřím.

Pro vlastní chod programu je nutné mít na médiu (na disketě nebo pevném disku), na kterém chci databázi vytvořit, program ARMIS.EXE, případně ARMIS.CFG (není podmínkou). Aby program komunikoval s uživatelem česky, s diakritickými znaménky, doporučuji předem spustit potřebné ovladače klávesnice a monitoru, nebo program spustit přes manažer M602.

Postup práce

1. Spustit program z adresáře na pevném disku nebo z diskety, kde je ARMIS.EXE, napsáním ARMIS a stisknout klávesu [ENTER].
2. Po objevení se základní nabídky programu ARMIS zvolit rozvinutí menu SOUBORY stiskem [ENTER] na dané položce nebo písmenem „S“ a klávesou [ENTER].
3. Směrovými klávesami vybrat položku **VYTVOŘ DB** a stlačit [ENTER]. Na nabídku „**Jméno DB**“ vepsat požadovaný název, např. POKUS, na nabídku „**Objektů**“ (implicitně 1024) v rozsahu nabídky stanovit velikost databáze, odeslat pomocí [ENTER] a vrátit se o úroveň výše pomocí klávesy [ESC]. (Poznámka – implicitně nastavená velikost databáze ve většině případů plně dostačuje.)

4. Směrovými klávesami vybrat položku **OTEVŘI DB**, použít [ENTER] a do okénka „**Jméno databáze**“ vepsat název vytvořené databáze, tedy POKUS. Na dotaz „**Oprávnění**“ odpovědět napsáním „NEW“ (!! velkými písmeny !!). Heslo v tomto případě je určeno pro manažera programu a umožňuje libovolné úpravy ve vytvořené databázi při kterémkoliv opakovaném otevření databáze. Dále je možno použít dalších 32 hesel pro ostatní uživatele, kteří program mohou využívat, ale není žádoucí, aby v databázi programu dělali rozsáhlé úpravy bez vědomí správce programu (manažera).

Přístupová hesla lze změnit na libovolná následujícím postupem:

- vybrat položku **SPECIÁL** na rozvinutém menu **SOUBORY** a stisknout [ENTER]
- vybrat položku **OBSLUHA HESEL** a stisknout [ENTER]
- do seznamu postupně vypsát názvy hesel umožňující práci s programem uživateli (bez možnosti rozhodujících zásahů do databáze), jako např. „vel, ns, dosk“ ap.
- po stisku klávesy [F1] změnit rozhodující heslo manažera programu z původního „NEW“ např. na „SYSMAN“.

5. Opakovaným stiskem klávesy [ESC] se vrátit do základní nabídky programu. V tomto okamžiku doporučuji činnost programu ukončit volbou položky **MsDos**, dále **Konec programu** a tím provést návrat do operačního systému MS DOS.

Při prohlídce adresáře, kde byl původně pouze program ARMIS.EXE se vytvořením databáze vygenerovaly soubory

- **POKUS.DAT** – masiv pro uložení budoucích dat
- **POKUS.KEY** – struktura pro názvy jednotlivých prvků a jejich podřízenosti
- **POKUS.ROT** – soubor se zadanými hesly
- **POKUS.POP** – soubor popisu prvků vstupujících do výpočtů.

Při bližší prohlídce souboru POKUS.POP (např. pomocí textového editoru T602) zjistíte, že soubor obsahuje pouze hlavičku souboru. Při případném spuštění programu ARMIS bez naplnění tohoto souboru počítač ohlásí pouze číslo chyby a dále nebude pracovat. Tuto situaci je nutno řešit odchodem do DOS a doplněním tohoto „hlavičkového souboru“ v některém textovém editoru, např. T602.

V textovém editoru otevřít soubor POKUS.POP a doplnit podle následujících pravidel:

* **popis položek banky POKUS (datum)**

* **příklad**

* **1. VLASTNÍ – typ „V“**

TV – označuje následující seznam pro jednot-

P501 Osoby

P502 MD

P503 TD

P504 MP

P505 TPL

P006 MPR

P007 TPR

P008 MPR

P009 MR

...

POxx SHK203

POxx H122_D30

POxx SHH122

POxx SHKH152

POxx RM122

POxx M82

POxx T55

POxx T72

POxx BVP1

POxx BVP2

POxx OT_BOJ

POxx MI24D

POxx MIG21_SBOJ

POxx MIG21_SBOJ

POxx SU7

POxx SU22

POxx SU25

POxx MIG21_SL

POxx MIG21_SL

POxx MIG21R

POxx SU22R

*

* atd. podle toho, které prvky požadujeme podle typu (tj. jednotky, útvary, svazky, druhy zbraní) v bance dat programu ARMIS včetně jednotlivých zbraní.

* SKUPINY *

S001 OSOBY	1 1
SO... HLAVNE	5 10 11 12 14 15
SO... DELA	4 10 11 12 15
SO... RM	1 14
SO... MIN	2 6 17
SO... PTP	6 18 19 20 21 22 24
SO... PTK	1 14
SO... PTRK	6 25 66 27 28 29 30
SO... TANKY	3 31 32 48
SO... BVP	2 53 54
SO... OT	2 56 59
SO... VRT	7 xx xx xx xx xx xx
SO... BOJ.VRT	3 xx xx xx
SO... LETOUNY	6 xx xx xx xx xx xx
SO... BOL	1 xx
SO... SBOL	4 xx xx xx xx
SO... BIL	1 xx

* SOUBOR POPISU POLOZEK + SKUPIN

* 2. PROTIVNIK TYP „P“

TP – označuje následující seznam pro jednotky typu

P501 OSOBY „P“

P002..... – položky viz popis typu „V“

POxx

*

* **SKUPINY pro typ P** – platí stejná zásada jako u skupin typu „V“

*

S001 TANKY	3 22 23 24
S002 DELVO	5 10 11 12 13 14
S0xx HLAVNE	7 10 11 12 13 14 16 18

...

...

*

* **KONEC**

*

(pokračování)

ky typu „V“

– pro zkratku tankového pluku nelze použít TP, protože jej program považuje za typ

– kde Oxx znamená pořadové číslo postupně vypisovaných typů. Na stanoveném názvu nezáleží, je potřeba však zvolit název do 10 znaků a dále v celém programu toto označení trvale používat.

– Rozsah definovaných prvků je v závislosti na požadavcích kladených na banku dat.

– Položka, která při naplňování např. bojových potenciálů (viz dále) přesáhne hodnotu 32 000, musí začínat číslicí 5, která označuje tzv. položky „longinteger“. V opačném případě při naplňování vlastních dat nelze hodnotu zapsat. Každý prvek (položka) je označen písmenem podle typu a trojčíferným pořadovým číslem.

PŘÍKLAD

Popis položek ve skupinách program využívá jen pro obrazové sestavy. Podstatné je, že první číslice za názvem skupiny je součtem položek označujících pořadové číslo prvku odpovídající výše uvedenému popisu prvků daného typu. Další čísla prvků započítávaných do skupiny bez nuly nebo číslice 5 na začátku.

Objekty kasáren, parků techniky a jejich přílehlých objektů se v minulosti rozrůstaly, stavební aktivity velitelů a jiných orgánů neznaly omezení. V současnosti hledáme způsoby, jak tyto objekty střežit, bránit, při zmenšeném počtu vojáků v jednotkách a útvech. To má vliv na provádění výcviku, jeho intenzitu a kvalitu, který není často prováděn v plném počtu a sestavách osádek, družstev a čet.

Vojáci jsou až neúměrně vytěžováni strážní službou a vznikají i extrémní případy, kdy voják ztrácí jakoukoliv motivaci k další službě. Veškeré kladné prvky vyplývající z demokratizace a humanizace života vojáků jsou často potlačovány. Jednotky často plní úkoly strážní a dozorcí služby každý druhý den. Štáby útvarů potřebují organizovat výcvik podle plánu, ale jen s obtížemi dodržují článek 364 Zák-1, který ukládá: „...třít vo- jáci se v míru neurčují do stráže zpravidla častěji než jednou za tři dny.“ Nenajdeme ale obdobný článek, který by tento požadavek řešil společně s dozorcí službou, ochrannou směnou a jinými funkcemi v celodenní směně útvaru.

U některých útvarů stále přetrvává úkol střežit i jiné objekty, často ve větší vzdálenosti od posádky, které z nejrůznějších důvodů nebyly předány těm uživatelům, kterým patří a předání je v nedohlednu. To jsou další příčiny nárůstu strážní a ochranné směny. Další iniciativa velitelů útvarů v oblasti snižování počtu příslušníků strážní můžeme s těžší očekávat, jenom oni jsou odpovědní za střežení svých objektů.

Výsledky kontrolní činnosti výkonu strážní služby, přes řadu kladných zjištění odpovídajících plně požadavkům předpisu Zák-1 nebo specifickým podmínkám útvaru, vykazují také množství nedostatků, které jenom znásobují složitost strážní služby pro jednotlivé vojáky.

Předpokládáme-li, že v dohledné době bude četnost využívání vojáka pro strážní službu stále velká, musíme hledat způsoby a řešení, jak zvyšovat účinnost strážní služby, její efektivitu, náročnost, bezpečnost, realnost, ale zároveň snižovat psychické a fyzické vypětí vojáka. Vytvářet mu takové podmínky pro výkon strážní služby, které mu pomohou s co nejmenším nasazením svých sil splnit beze zbytku cíle strážní služby.

Nepochybuji o tom, že celá řada velitelů a náčelníků od útvarů a jednotek se snaží tento požadavek naplnit.

K dosažení dobré úrovně nebo dalšího zdokonalování strážní služby musí velitel přistupovat plánovitě, systematicky a promyšlet danou posloupnost učiva a praxe, kterou voják v základní službě prochází.

Příprava vojáků určených k plnění úkolů strážní služby v míru se uskutečňuje podle čl. 375 Zák-1 takto:

● Etapy přípravy:

- výcvik povolance
- příprava na začátku každého výcvikového období (cyklu)
- příprava před nástupem do stráže.

Posloupnost takto uvedených přípravy v současných podmínkách vyhovuje a je znásobena ještě počtem hodin předmětu Základní řady (např. Vševojsk-7-2). Určité nebezpečí pro organického velitele jednotky předsta-

vuje pouze pojetí výcviku nováčka ve výcvikovém středisku, kterého se on sám nezúčastňuje a není mu tedy známa kvalita tohoto výcviku. Právem požaduje mít kvalitně připraveného vojína v oblasti obecných základů ustanovení o strážní službě.

Zamýšlím se nad možností získat pozitivní výsledky při dobré organizaci a promyšleném přístupu k přípravě a provedení zaměstnání na počátku každého výcvikového období (cyklu).

Článek 375 Zák-1 nestanovuje konkrétní návod, jak takovéto zaměstnání provést, kromě dodržování těchto požadavků:

- ▲ musí být provedeno na místech zvlášť k tomu upravených
- ▲ zahrnuje teoretickou a praktickou přípravu se zřetelem na zvláštnosti každého střeženého objektu
- ▲ za tuto přípravu odpovídají velitelé jednotek, od nichž se strážě učí.

Zvláště poslední požadavek přímo vybízí k tomu, aby byla všechna odpovědnost položena na velitele roty (jednotky). V tomto případě je tomu skutečně tak, protože článek 41 stanoví, že velitel je osobně odpovědný za „...úroveň a efektivnost výcviku a výchovu.“ Přesto se domnívám, že lze velitelům poskytnout pomoc.

Jedna z možností, jak pomoci veliteli roty připravit takovéto zaměstnání, může

Příprava vojáků

k plnění úkolů strážní služby

Podplukovník Ing. MILAN ŠOUREK

Jedním ze zajímavých problémů života jednotek a útvarů v dnešních podmínkách je hledání optimální organizace a řízení dozorcí, ochranné a strážní služby.

vycházejí ze štábu praporu nebo útvaru, s využitím dalších zkušených důstojníků, kteří uvedenou problematiku ovládají.

Jako výhodná se ukazuje varianta volby rozhodujících učebních úkolů nebo míst výcviku:

- základní povinnosti a způsob výkonu služby příslušníků stráže
- střelecká příprava
- zdravotnická příprava
- sebeobrana
- ustanovení o použití zbraně (právní výchova)
- povinnosti strážného
- závěr – kontrola dosažených znalostí a hodnocení.

Na stanovených učebních místech je jednoduché připravit zajímavý výcvik, který by splňoval (kromě jiného) tyto požadavky:

- ▶ učit vojáky (nové) učební úkoly poutavě
- ▶ podporovat vrozenou soutěživost člověka
- ▶ zvyšovat sebevědomí, samostatnost, odpovědnost, fyzickou a psychickou připravenost
- ▶ vojáci musí cítit, že znalosti a návyky budou moci využít i po skončení vojenské služby
- ▶ prohlubovat důvěru v možnost použití vlastní zbraně.

Takto připravené zaměstnání vytváří podmínky pro zvýšení atraktivnosti výcviku.

Využití dalších metod může být potom následující.

Úvod do zaměstnání může být zahájen motivačním vyprávěním, které podává zkušenosti o probírané tematice, podané tak, aby upoutalo vojáky a vytvořilo atmosféru snahy pochopit učivo a zapojit se do zaměstnání.

Sdělovací metody (výklad) slouží ke zprostředkování učiva vojákům na počátku fáze osvojování vědomostí a dovedností. Je možno je využít při objasňování základních povinností příslušníků stráže nebo povinností strážného, ale i k právní výchově. Podle stupně dosažených vědomostí, dovedností a návyků je možné využít i **metodu problémového vyučování**. Touto metodou se vojákům předkládají k řešení problémy (problémové úkoly) za řízení velitele. Vojáci si tím osvojují nové poznatky tvořivou činností a tím se u nich utvářejí trvalejší vědomosti a dovednosti a je možno dokonaleji procvičovat učební úkoly. Útvar, který má výhodné podmínky, může s úspěchem zařadit i praktické zdokonalování ve střelbě z různých poloh. Naplnění požadavků článků 331 a) a 341 Zák1-1 lze prakticky cvičit na učebním místě pro výcvik v sebeobraně, ale s využitím odborně připraveného učitele.

Zvláště zajímavá může být kombinace výkladu s využitím videoprogramu obsahujícího to, co vojín potřebuje vědět při objasňování zásad právní výchovy. Kontrolu dosažených znalostí na závěr lze provést opět několika způsoby. Buď prakticky, pomocí testů písemně nebo ústně. Při přezkušování lze u některých jedinců, například velitelů stráží, závodcích, vytvářet i složité situace, nutit je rozhodovat se pod tlakem času nebo hledat řešení několika úloh najednou, a to opět s využitím předem stanovených kritérií (soutěž).

Při výběru učebních úkolů, otázek, je výhodné stanovit rozsah učební látky v pořadí:

- strážný musí umět
- strážný má vědět.

Takto formulovaná úvaha poslouží k lepší diferenciaci učební látky, ale hlavně má sloužit k vyloučení všech nadbytečných informací, které jsou pro strážného nepodstatné.

Jestliže to podmínky dovolují a jsou k tomu prostředky, lze v takto prováděném zaměstnání využít i krátký videozáznam nebo film zaměřený na strážní problematiku. Do učebních úloh je výhodné zapracovat i příčiny zjištěných kladů a záporů z kontrolní činnosti a zvláště poukázat na příčiny pozitivních jevů ve strážní službě.

Při ověřování teoretických a praktických znalostí vojáků v oblasti strážní služby jsou zjišťovány nedostatky. Ne vždy ale hledáme příčiny jejich vzniku. Proto doporučuji, mimo jiná možná opatření, hledat v přípravě stráží takové vyučovací formy a metody nebo jejich vzájemné kombinace, aby vojáci získávali vědomosti a dovednosti s větším konečným výsledkem než dosud.

Další racionalizační opatření, potřebná k zlepšení výkonu strážní služby, budou jistě vždy na stranách tohoto časopisu vítána pro potřebu velitelů jednotek.

Vedení palby

ze zakrytého palebného postavení

Plukovník doc. Ing. LADISLAV POTUŽÁK, CSc.

Problematika vedení palby ze zakrytého palebného postavení bude řešena v novém předpisu „Palebná služba“, který je ve stadiu zpracování a posuzování návrhu. Vzhledem k tomu je pravděpodobné, že se v článku mohou vyskytnout dílčí nepřesnosti. Autor proto uvítá veškeré připomínky ze strany dělostřeleckých velitelů.

Při střelbě ze zakrytého palebného postavení se používají tyto **druhy palby**:

- palba jednotlivými ranami děla,
- metodická palba,
- palba ráz na ráz,
- palba salvami.

Palba jednotlivými ranami děla je palba vedená při zastřelení nebo při účinné střelbě jedním dělem.

Metodická palba je palba vedená při zastřelení nebo při účinné střelbě dělem, četou nebo baterií jednotlivými ranami se stejným časovým intervalem (tempem palby) mezi nimi.

Tempo palby je časový interval mezi dvěma po sobě následujícími výstřely (salvami) provedenými na daný povel.

Palba ráz na ráz je palba vedená při účinné střelbě dělem, četou nebo baterií největší rychlostí (v závislosti na režimu palby) s kontrolou přesnosti zamíření před každým výstřelem.

Vede se do vypálení stanoveného počtu ran nebo do povelu k zastavení palby.

U raketometů se palba ráz na ráz nevede.

Palba salvami je palba vedená při zastřelení nebo při účinné střelbě všemi děly baterie (čety) současně.

Při střelbě z raketometů je možné vést palbu salvou i jedním raketometem.

Pravidla vydávání, převzetí a plnění povelů

Hlavní zásady stanovení palebných úkolů při řízení palby jsou uvedeny v předpisu **Děl-2-1** (zatím návrh Pom-2/10-163).

Povely k vedení palby se vydávají zřetelně, stručně a jasně a velí se pouze potřebné údaje. Bezduhové opakování nebo vydávání zbytečných povelů je nepřipustné.

Další povel se velí až tehdy, když radista předal (převzal) předcházející povel a potvrdil správnost jeho převzetí slovem: „**Správně**“. Jestliže radista přijímající (opakující) povel opakuje povel (jeho část) nesprávně, předávající radista oznámí: „**Špatně**“ („Výška špatně“, ap.) a povel (nesprávně převzatou část) opakuje.

Převzetí povelu se potvrzuje až po ukončení předání celého povelu (po uvedení volacího znaku předávajícího k ukončení povelu).

Starší důstojník baterie* (velitel palebné čety) přijímá a zapisuje všechny povely, které jsou palebné baterii (četě) předávány.

ny. Povel, které se bezprostředně vztahují k přípravě děl k palbě předává veliteli děl bez změny.

Povely vztahující se k určení prvků pro střelbu předá počtář.

Radista přijímá, opakuje a zapisuje všechny povely určené palebné baterii (četě).

Povely určené pro všechna děla baterie (čety) opakuje pouze velitel řídicího děla. Ostatní velitelé děl potvrzují správnost převzetí: „Takové, správně“. Povely určené pro dané dělo opakuje velitel příslušného děla.

Je-li palba naléhavá, předávají se dělům dílčí údaje (povely) postupně, ihned (i za přesunu) a v takovém pořadí, v jakém byly určeny (zjištěny).

K určení počtu střelejších děl u baterie se velí kromě volacího znaku palebné baterie:

- pro střelbu baterií: pouze návestí „Palbu – STAV!“; (u raketometné baterie kromě toho i počet raketometů k palbě, např.: Šesti!). Starší důstojník baterie po tomto povelu velí palebné baterii: „Baterie, palbu – STAV!“ („Baterie, palbu – STAV, šesti!“).
- pro střelbu četou: „Střílí první (druhá) četa!“.
- pro střelbu dělem: „Střílí čtvrté (páté)!“.

Návestí „Palbu – STAV!“ se velí, je-li nutno okamžitě ukončit (zastavit) palbu na cíl nebo ihned připravit palbu na nový cíl; „POZOR!“ se velí v ostatních případech. Na povel „Palbu – STAV!“ přeruší baterie, kterým je povel určen, palbu (činnost ve vyčkávacím postavení) a plní úkol podle nového povelu (připraví se k zaujetí nebo opuštění palebného postavení).

Po převzetí povolů, určujících, která jednotka povede palbu a k zaujetí palebného postavení a po splnění úkolů stanovených v povelu (k přípravě střel, zapalovačů, náplní ap.), starší důstojník baterie velí: „Obsluhy – K DĚLŮM!“ nebo „Obsluhy první (druhé) čety – K DĚLŮM!“, „Obsluha čtvrtého (prvního až třetího, ap.) – K DĚLŮ!“ (je-li třeba), a po přípravě děl a zaujetí míst obsluhami v dělech vydá povel k zaujetí palebného postavení.

Povely plní obsluhy všech děl určených ke střelbě, nabíjejí a střílejí pouze obsluhy, kterým je to stanoveno v povelu určujícím druh palby.

K určení střely se velí: „Tříštivotrhavá (dálková, dýmová, s časovacím zapalovačem ap.)!“.

Ke střelbě baterie dvěma druhy střel se velí: „Takové taková, ostatní taková“, např.: „Osmé osvětlovací, ostatní (baterie) tříštivotrhavá!“.

Při střelbě tříštivotrhavými střelami nebo jsou-li k dispozici střely pouze jednoho druhu, se nemusí druh střely v povelu uvádět.

Na povel určující druh (index) střely, časovači (u 122 mm ShH a 120 mm M nabíječi, u 122 mm H D-30 podávači) připraví velenou střelu (minu); další střely (miny) se připraví v počtu uvedeném v povelu.

Střely (miny), zapalovače i náplně (balistické varianty raketových nábojů) se připravují obvykle předem ve vyčkávacím po-

stavení. Není-li to možné, připravují se v palebném postavení v průběhu vedení palby.

K určení nastavení zapalovače se velí: „Zapalovač trhavý (tříštivý, zpožděný, zpožděný s kuklou, V-90 tříštivý, ap.)!“.

Při střelbě se zapalovačem tříštivým se nemusí nastavení zapalovače v povelu uvádět.

Nastavení (časování) časovacího zapalovače se velí až po dále zaměřovače jedním číslem, např.: „Časuj 124!“.

Na povel určující nastavení (časování) zapalovače, nastaví časovač (u 122 mm ShH a 120 mm M nabíječ) zapalovač na velený účinek (nastaví hodnotu časování), a je-li třeba, sejme kuklu.

Na povel „Zapalovač tříštivý a trhavý!“ se na zahájení palby na každé dále (a směru) nastavují zapalovače na tříštivý účinek. Po vystřelení přibližně poloviny střel na každé dále (a směru) se změní nastavení zapalovače na povel velitele děla.

K určení náplně se velí: „Náplň plná (zmenšená, první, druhá ap.)!“.

Na povel určující náplň, opakuje nabíječ (u 122 mm H D-30 podávač): „Náplň taková!“ a připraví náplň.

U minometu nabíječ navazuje (upevňuje) příslušné množství dílčí náplni na trubku stabilizátoru miny. Pokud byly dílčí náplně navázány předem, nabíječ upravuje (je-li třeba) jejich počet.

Ke střelbě na dílkové stupnici (u 122 mm H D-30) se po náplni velí, např.: „Stupnice plná (druhá, ap.)!“.

Při střelbě strmov dráhou na dílkové stupnici (jen u 122 mm H D-30) se po stupnici velí: „Červená!“ (např.: „Náplň druhá, stupnice druhá, červená!“).

Míří opakující povel (např.: „Stupnice druhá, červená!“) a nastaví ukazatel dálky na velenou stupnici.

Při nastavování dálky na dílkové stupnici se název stupnice v povelu neuvádí.

Přechod ke střelbě novou sérií náplní nebo střel (min) hlásí starší důstojník baterie veliteli baterie a náčelníkovi štábu oddílu.

Balistická varianta raketového náboje se velí: S malými (velkými) kroužky!“. Při střelbě bez brzdících kroužků se balistická varianta v povelu neuvádí.

K udání cíle se velí jeho číslo a druh, např.: „Cíl 112, **“ pěchota!“, „Cíl 105, baterie!“, „Pomocný cíl druhý!“, ap.

Na povel: „x....., y....., výška.....!“ nebo: „Baterijní (oddílová)....!“ určí baterijní počtář topografickou dálku cíle a hlásí ji staršímu důstojníkovi baterie. Starší důstojník baterie (velitel palebné čety) určí střelu, nastavení zapalovače a náplň odpovídající topografické dálce a navelí dělům (pokud nebyly určeny a naveny předem).

Počtář postupně určuje a hlásí počítané prvky pro střelbu (počítanou dálku střelby v metrech, počítanou stranovou odchylku). Starší důstojník baterie (velitel palebné čety) určí polohový úhel cíle, doplňkovou opravu záměrného úhlu, dálku zaměřovače a navelí dělům dálku zaměřovače, libelu a stranovou odchylku od hlavního směru.

Při zastřelení cíle, budou-li se určovat opravy na pozorovatelně, hlásí starší důstojník baterie (velitel palebné čety) veliteli

baterie (oddílu) prvky pro střelbu, poměry a hodnoty potřebné pro opravování palby.

Dálka zaměřovače se velí jedním číslem, např.: „Dálka 352!“.

Na povel: „Náložmo!“, určí starší důstojník baterie velikost skoku dálky zaměřovače (stupnice) a navelí dělům tři (dvě) dálky, v pořadí v závislosti na pořadovém čísle baterie v rámci oddílu (Děl-2-1, tabulka 1). Určují-li se prvky na štábu oddílu, navelí náčelník štábu (střelecký důstojník) oddílu, střední dálku a velikost skoku dálky zaměřovače (stupnice) a starší důstojník baterie určí ostatní dálky a navelí v pořadí, jak bylo uvedeno.

Příklad:

Byl dán povel: „Dálka 279, stupnicí 4!“.

Starší důstojník 3. baterie 152 mm ShKH velí: „Dálky 283, 275, 279!“.

Na povel: „Stupnicí!“ určí starší důstojník baterie velikost stupnice a navelí dělům dálku v závislosti na pořadovém čísle baterie v rámci oddílu (Děl-2-1, tabulka 2).

Na povel: „Dálka 000!“ vyhledá velitel děla v tabulce individuálních oprav děla celkové opravy dálky a směru, zapíše je do záznamu o střelbě a navelí mířící jako opravy dálky zaměřovače (libely) a směru.

Individuální opravy se započítávají podle první velené dálky a nemění se po celou dobu střelby na daný cíl.

Je-li třeba střilet s dálkou blízkou přesřetelnosti, musí se brát v úvahu u děl, která mají stupnice libely, také rozdíl velené libely a základního postavení libely. Jestliže součet dálky zaměřovače a tohoto rozdílu je větší než hodnota přesřetelnosti, je možné na daný cíl střilet. Provádí-li se zastřelení takového cíle, je třeba během střelby brát v úvahu opravy dálky zaměřovače a libely a neustále porovnávat výsledné hodnoty s přesřetelností.

Nastavení libely se velí (u děl, která mají stupnice libely) ve dvou skupinách čísel, např.: „Libela 30–05 (29–93, plus 0–07, minus 0–04, ap.)!“.

Při střelbě se základním postavením libely se nemusí libela v povelu uvádět.

Odchylna od hlavního směru se velí ve dvou skupinách čísel, např.: „Hlavní směr doprava 2–17 (doleva 1–34, ap.)!“.

Velitel děla vypočítá hodnotu strany na cíl a překontroluje její nastavení (určení) mířícím (u samohybných děl pokud to situace umožní).

Vějíř se v palebném postavení upravuje při rozmístění baterie jako celek, vzhledem k řídicímu dělu baterie, při rozmístění po četách u každé čety zvlášť, vzhledem k řídicímu dělu čety.

K úpravě sevřeného vějíře se velí: „Vějíř sevřený!“.

Po udání rozměru cíle v povelu určí starší důstojník baterie (velitel palebné čety) podle šířky cíle a topografické dálky interval vějíře výbuchů. Určují-li se prvky pro střelbu na štábu oddílu, určí interval vějíře výbuchů náčelník štábu (střelecký důstojník) oddílu a navelí jej staršímu důstojníkovi baterie.

K vytvoření vějíře požadované šířky při střelbě s velkými stranovými odchylkami určí starší důstojník baterie (velitel palebné čety) podle šablony rozstupů děl pro stranovou odchylku na daný cíl. Z rozstupů děl a dálky střelby určí (dílkovým pravidlem) opravy směru pro jednotlivá děla.

Jsou-li rozstupy přibližně stejné (pravidelné) velí: „Sevřít na takové (rozevřít do takového) po 0-00!“^{*)}. U děla, na něž se vějíř svírá (od něž se vějíř rozevívá), se hodnota strany nemění; velitelé ostatních děl navějí opravu směru pro své dělo podle povelu, přičemž její velikost je násobkem vypočítané opravy směru a počtu rozstupů od řídicího děla (děla uvedeného v povelu).

Příklad:

Baterie je rozmístěna v palebném postavení. Starší důstojník baterie k úpravě vějíře velí: „Rozevřít (od čtvrtého) po 0-02!“.

Velitel třetího děla velí: „Doprava 0-02!“; velitel 2. děla „Doprava 0-04!“; velitel 1. děla: „Doprava 0-06!“ a obdobně velitel 5. děla: „Doleva 0-02!“; ..., velitel 8. děla: „Doleva 0-08!“.

Jsou-li rozstupy děl rozdílné, velí nejprve každému dělu zvlášť opravu směru k sevření vějíře a potom rozevře vějíř od řídicího děla k vytvoření požadované šířky.

Příklad:

Baterie je rozmístěna v palebném postavení. Do palebného postavení byl dán povel: „Vějíř 0-06!“^{*)}. Rozstupy děl při dané stranové odchylce, vzhledem k řídicímu dělu jsou: 1. dělo +70 m, 2. dělo +50 m, 3. dělo +35 m, 5. dělo -30 m, 6. dělo -50 m, 7. dělo -80 m, 8. dělo -115 m. Dálka střelby 7 000 m.

K úpravě sevřeného vějíře starší důstojník baterie velí: „První, doleva 0-10; druhé, doleva 0-07; třetí, doleva 0-05; páté, doprava 0-04; šesté, doprava 0-07; sedmé, doprava 0-11; osmé, doprava 0-15!“.

K vytvoření vějíře požadované šířky velí: „Rozevřít (od čtvrtého) po 0-06!“.

Na povel: „Dva směry!“ starší důstojník baterie velí dělům: „Dva směry!“, určí opravu směru pro střelbu druhým směrem, který se rovná polovině intervalu vějíře výbuchů a dále velí: „Doprava 0-00!“.

K přípravě palby a nabíjení děl se velí: „NABÍT!“.

Mířící (střelec) uvede před nabíjením (je-li třeba) dělo do nabíjecí polohy. Nabíječ (střelec) otevře závěr.

K přípravě palby bez nabíjení děl se velí: „Pohotovost – HLÁSIT!“.

K přípravě a zahájení palby ve stanovené době a na stanovený signál se velí: „Pohotovost v tolik, pal na signál takový!“.

K vypálení a k opakování palby bez změny prvků a druhu palby se velí: „PAL!“.

Starší důstojník baterie (velitel palebné čety) po obdržení povelu: „PAL!“ vždy velí dělům nejprve: „NABÍT!“^{*)}. Na povel „NABÍT“, po ukončení nabíjení a zamíření děl hlásí starší důstojník baterie (velitel palebné čety): „Nabito“ (při řízení palby podává hlášení podle čl. 215, Dě1-2-1) a na povel: „PAL!“ zahájí palbu.

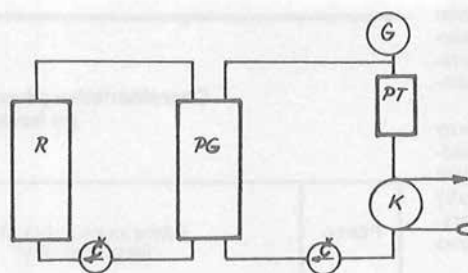
(pokračování)

Boj jednotek v prostorech zamořených radioaktivními látkami po haváriích (destrukcích) jaderných energetických zařízení

Podplukovník doc. Ing. PAVEL ZAHRADNÍČEK, CSc.

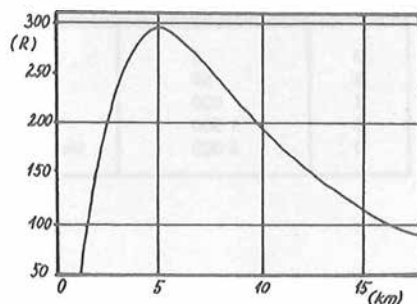
V současné době nemají velitelé jednotek a útvarů k dispozici materiál, který by komplexně charakterizoval a objasňoval vliv havárií, nebo záměrných havárií, tj. destrukcí, jaderných zařízení (JEZ) na boj jednotek a útvarů Armády ČR. Dostupná literatura popisuje pouze problematiku havárií, k nimž dochází v době míru a jejich důsledky pro civilní obyvatelstvo, zejména ekologické, zdravotní ap.

Vzhledem k tomu, že na území ČR jsou JEZ v provozu, je nezbytné z hlediska určení armády ČR, ve smyslu vojenské doktríny, tyto otázky zkoumat a poznatky zahrnout do obsahu velitelské přípravy. Ustanovení navrhovaného Polního řádu si to rovněž vynucují. Z těchto skutečností pramení i aktuálnost článku.

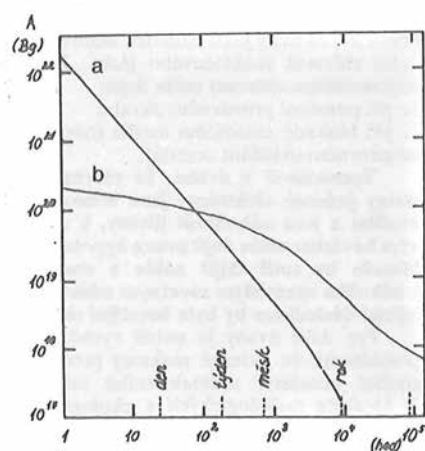

R - reaktor
PT - parní turbína
G - generátor el. energie
Č - čerpadlo
PG - parogenerátor
K - kondenzátor páry

Obr. 1. Základní schéma dvouokružové elektrárny typu VVER

Obr. 2. Celotělová dávka po těžké hypotetické havárii reaktoru v závislosti na vzdálenosti

Obr. 3. Pokles celkové aktivity štěpné pumy o hmotnosti Mt (a) a reaktoru PWR 1 GW (b)

^{*)} Bude-li stanoviště VB dělostřelectva všeobecně palebné podpory ve vyčkávacím postavení baterie, bude VB plnit také povinnosti SDB a SDB bude plnit pouze své povinnosti velitele 1. palebné čety.

^{**)} vyslovuje se: „cíl sto dvanáctý“.

Jeho předmětem je úvaha o možném vlivu úderů na JEZ a z toho vyplývající důsledky pro činnost mechanizovaných jednotek Armády ČR, které tvoří její rozhodující bojovou sílu.

Cílem je charakterizovat vlivy havárií (destrukcí) JEZ na činnost mechanizovaných jednotek a formulovat zásady pro boj v takto zamořených prostorech.

Výsledkem těchto úvah je soubor doporučení, které mohou napomoci k optimalizaci organizace boje veliteli mechanizovaných jednotek. Článek je svojí koncepcí zaměřen především pro potřebu přípravy velitelů na stupni prapor (útvár).

Vycházím z těchto základních východisek a okruhů problémů:

1. obecný popis vzniku havárií (destrukcí) JEZ;

2. charakteristika radiační situace po havárii (destrukci) JEZ;

3. vliv havárií (destrukcí) JEZ na bojovou činnost mechanizovaných jednotek.

Důraz a těžiště jsem položil na důsledky havárií (destrukcí) JEZ pro činnost mechanizovaných jednotek z hlediska ochrany živé síly, zásad a způsobů činnosti v takto zamořených prostorech.

1. Obecný popis havárií (destrukcí) jaderných energetických zařízení

Jaderná elektrárna je průmyslové zařízení, v němž se pomocí procesů jaderného štěpení vytváří tepelná energie, která se postupně převádí na energii elektrickou. Tepelná energie vzniká v jaderném reaktoru a na energii elektrickou se převede turbosoustrojím. Funkčně bývá jaderná elektrárna tvořena jaderným reaktorem, jedním nebo několika hlavními, několika pomocnými pracovními okruhy a dalšími soustavami vysoce složitých zařízení, včetně zařízení zabezpečovacího.

V primárním okruhu jaderné elektrárny typu VVER obíhá chladivo, které je radioaktivní. V sekundárním okruhu a dalších vodní pára, která není radioaktivní. Okruhy jsou navzájem odděleny parogenerátory. Schematicky je dvouokruhová elektrárna typu VVER znázorněna na obr. 1.

Ukažme si nyní na výše uvedeném typu jaderné elektrárny, jak může dojít k havárii v době míru.

Složení paliva a technologie jeho použití neumožňuje vznik detonace, k níž dochází ve štěpné jaderné pumě. Naproti tomu je teoreticky možné nekontrolovatelné uvolnění radioaktivity jako následek nedostatečného chlazení reaktorového jádra. K nedostatečnému chlazení může dojít:

1. při porušení primárního okruhu
2. při blokadě chladicího média (např. při nesprávném ovládání ventilů).

Vezmeme-li v úvahu, že všechny systémy jaderné elektrárny jsou mimořádně kvalitní a jsou několikrát jistěny, k závažným haváriím může dojít pouze hypoteticky. Muselo by totiž dojít náhle a současně k několika nezávislým závažným událostem, jejichž důsledkem by byla havarijní situace.

Pro další úvahy je nutné vycházet ze skutečnosti, že jaderné reaktory produkují značné množství radioaktivního odpadu. Z hlediska radiologických a ekologických důsledků havárie (destrukce) jsou nejdůležitější tyto radioizotopy – tab. 1 (reaktor

Přehled důležitých radionuklidů z hlediska radiologického a ekologického

Tabulka 1

Nuklid	Poločas	Typ záření	Procentuální podíl na štěpení
Krypton 85	10,7 let	beta, gamma	0,2
Stroncium 89	50,5 dnů	beta	2,9
Stroncium 90	28,8 let	beta	3,2
Yttrium 91	53,5 dnů	beta, gama	5,8
Zirkonium 93	$1,5 \times 10^6$ let	beta	6,4
Zirkonium 95	64,0 dnů	beta, gama	6,3
Technecium 99	$2,1 \times 10^5$ let	beta	6,3
Rutenium 103	39,4 dnů	beta, gama	6,6
Rutenium 106	367 dní	beta	2,7
Jód 129	$1,6 \times 10^7$ let	beta, gama	0,9
Jód 131	8,04 dnů	beta, gama	3,2
Xenon 133	5,25 dnů	beta, gama	5,5
Cesium 134	2,06 let	beta, gama	6,6
Cesium 135	3×10^6 let	beta	6,0
Cesium 137	30,2 let	beta, gama	6,2
Barium 140	12,8 dnů	beta, gama	5,7
Cer 144	284 dny	beta, gama	4,9
Promethium 147	2,6 let	beta, gama	2,4
Samarium 151	90 let	beta, gama	0,5

Charakteristika pásma radioaktivního zamoření po havárii (destrukci)

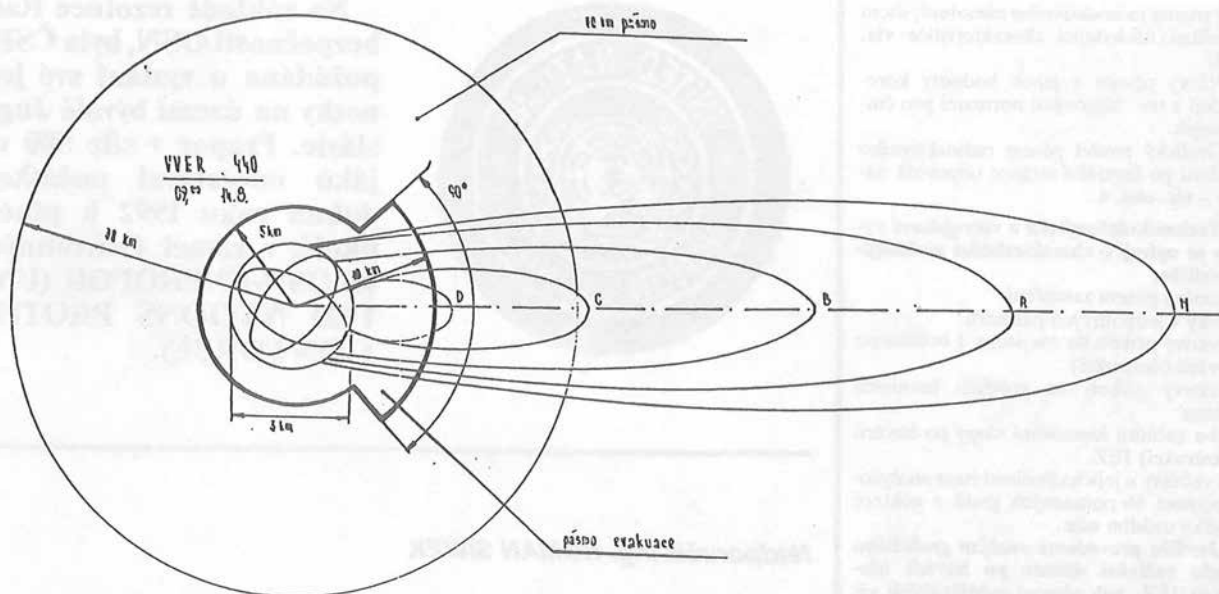
Tabulka 2

Pásma	Dávka za rok po havárii (destrukci) /cGy/		Dávkový příkon k 1 hod. po havárii (destrukci) /cGy.h ⁻¹ /	
	na vnější hranici	na vnitřní hranici	na vnější hranici	na vnitřní hranici
M	5	50	0,014	0,140
A	50	500	0,140	1,400
B	500	1 500	1,400	4,200
C	1 500	5 000	4,200	14,000
D	5 000	více než 5 000	14,000	více než 14,000

(M – pásma ohrožení, A – pásma mírného zamoření, B – pásma silného zamoření, C – pásma nebezpečného zamoření, D – pásma velmi nebezpečného zamoření)

VVER 1 CW po třiletém provozu):
Příklad částečného zhodnocení radiologických následků takové hypotetické a extrém-

ně těžké havárie, způsobené výpadkem chlazení, jsou uvedeny na obr. 2. Je účelné uvědomit si, že tzv. letální dávka LD₅₀ je pro

Obr. 4. Zákres vyhodnocení radiační situace po havárii (destrukci) JEZ s popisem

osoby v rozmezí 2,5–4 Gy. Podle některých pramenů však již v rozmezí 0,9–4 Gy. (Pozn. 1 Gy = 100 R.)

Jaderná energetika za války

Jaderné elektrárny je nezbytné považovat za atraktivní cíle. Vyřazení takového zdroje energie může mít za následek i paralyzování válečného úsilí dané bojující strany.

Příkladem takového úvahy – akce je nálet izraelského letectva na irácké jaderné středisko TAMUZ v Al-Tuwaitha jihozápadně od Bagdádu dne 7. června 1981.

Rovněž skutečnost, že dojde k zamoření rozsáhlého území a vzniknou zdravotnické i psychické následky pro obyvatelstvo i vojska, může vést k prioritním úderům na jaderná energetická zařízení.

Údery na jaderné reaktory konvenčními zbraněmi

Důsledkem může být úplné selhání chladicího systému jaderného reaktoru. V takovémto případě dojde k roztavení reaktorového jádra a úniku radioaktivity do vnějšího prostředí.

Z obrázku 3 je zřejmé, že počáteční aktivita je v případě jaderného výbuchu 100× vyšší než aktivita reaktoru, vyrovnaní nastanou v průběhu 4 dnů, poté aktivita z reaktoru podstatně převyšuje aktivitu jaderného výbuchu. Např. po jednom roce je aktivita z reaktoru ještě taková, jako po jaderném výbuchu po 1 měsíci! Z toho faktu vyplývá, že dávky ozáření osob zůstávají vysoké po dlouhou dobu po destrukci reaktoru.

Oprávněně lze konstatovat, že podíl radioaktivity, který unikne mimo reaktor, může být značně rozdílný, závislý na druhu reaktoru, místu úderu, rozsahu jeho poškození, odolnosti jeho konstrukce atd. To však nic nemění na obecných charakteristikách radiologických důsledků. Z hlediska prostoro-

rového je možno vyvodit závěr, že při konvenčním úderu vystoupí radioaktivní mrak převážně do výšek až několika set metrů a tudíž rozsah radioaktivního zamoření terénu ve směru větru pro danou vrstvu atmosféry bude nižší než při jaderném výbuchu. Dávkový příkon na této ploše rozptýlu však může být značný.

Údery na jaderné reaktory jadernými zbraněmi

Připustíme-li variantu, že na jaderné elektrárny mohou být vedeny jaderné údery, je logické, že by to vedlo ke zvláště těžkým následkům. Příčinou by v rozhodující míře bylo radioaktivní zamoření způsobené výbuchem jaderné pumy a současně radioaktivní zamoření z reaktoru.

Kalkulace odborníků uvádějí, že k úderu na jaderný reaktor by mohla být použita jaderná nálož o mohutnosti 100 kt, a to formou vzdušného úderu. Došlo by k vypaření materiálu reaktoru. Radioaktivní obsah by byl nasát do ohnivé koule jaderného výbuchu a roznesen ve směru středního výškového větru do prostoru. Tento obsah by vy- padával ve formě tzv. radioaktivního spadu spolu se štěpnými produkty jaderné pumy. Plocha, zasažená spadem, by byla zhruba stejná jako při výbuchu samotné jaderné pumy. Dávkový příkon v této stopě bude opět funkcí času a bude záviset na mohutnosti jaderného úderu a radioaktivním obsahu reaktoru.

Lze konstatovat, že jaderná energetika je pro většinu ekonomicky vyspělých států Evropy nezastupitelná a můžeme očekávat zejména její kvalitativní rozvoj.

V krizových situacích a ve válce lze očekávat, že se jaderná energetická zařízení stanou pro svůj význam vyhledávaným cílem útoků protivníka. Vlastností jaderného pa-

liva jsou potenciálním základem ničivých účinků na osoby, materiály a životní prostředí. Tyto účinky a důsledky zásadním způsobem ovlivní využitelnost rozsáhlých teritorií.

K tomu, abychom mohli vyvodit závěry pro boj mechanizovaných jednotek Armády ČR, je nezbytné dostatečně podrobně, kvalitativně i kvantitativně, zhodnotit vzniklou radiační situaci po destrukci jaderného energetického zařízení. Na základě takto dosažených výsledků pak upravit či nově formulovat zásady pro činnost mechanizovaných jednotek.

2. Charakteristika radiační situace po havárii (destrukci) JEZ

Radiační situace je souhrnný termín pro vyjádření rozměrů a stupně radioaktivního zamoření terénu, ovzduší, živé síly, bojové techniky a různých objektů radioaktivními látkami.

Radiační situace ovlivňuje bojovou činnost a bojeschopnost vojsk, práci průmyslových podniků a život obyvatelstva.

Charakter a rozsah radioaktivního zamoření závisí zejména na typu jaderného energetického zařízení, rozsahu havárie (destrukce), meteorologických podmínkách, členitosti a pokrytí terénu.

K tomu, abychom mohli zkoumat vliv havárií (destrukcí) JEZ na boj mechanizovaných jednotek, je limitujícím předpokladem vytvořit nebo převzít vědecky zpracovaný model radiační situace po havárii (destrukci) JEZ.

V článku použité údaje byly zahraničními specialisty vypočteny na základě matematického modelu šíření nevážitelných příměsí z bodového zdroje, umístěného v maximální výšce úniku radioaktivních látek z aktivní zóny poškozeného reaktoru.

Cílovým stavem při tvorbě modelu bylo

získat pásma radioaktivního zamoření, která odpovídají následující charakteristice viz. tab. 2.

Názvy pásem a jejich hodnoty korespondují s tzv. válečnými normami pro činnost vojsk.

Grafický model pásem radioaktivního zamoření po formální stránce odpovídá nákrese – viz. obr. 4.

Technickoingenýrské a vševojskové výpočty se opírají o charakteristiku následujících veličin:

- rozměry pásem zamoření
- dávky v jednotlivých pásmech
- dávkový příkon na ose stopy 1 hodinu po havárii (destrukci)
- dávkový příkon na vnějších hranicích pásma
- doba začátku formování stopy po havárii (destrukci) JEZ

Tyto veličiny a jejich závislosti jsem analyzoval pomocí 46 pomocných grafů a některé výsledky uvádím níže.

Jestliže provedeme analýzu grafického modelu radiační situace po havárii (destrukci) JEZ, pak obecně nejdůležitější závěry jsou tyto:

- délky, šířky a plochy pásem D, C, B jsou relativně malé, prudký nárůst hodnot vykazují pásma A, M
- rozměrově největší stopy vznikají při konvekci, tvar stopy se zužuje a prodlužuje
- dávky ozáření se v analyzovaném časovém úseku 15 dní téměř lineárně zvyšují
- hodnoty dávek, které neovlivní bojeschopnost jednotek lze očekávat pouze v pásmech M a A
- čím později od havárie (destrukce) JEZ do zamořeného prostoru živá síla vstupí, tím nižší dávky obdrží za stejnou dobu pobytu
- dávkový příkon na ose stopy lze očekávat v závislosti na vertikální stálosti atmosféry, v maximálních hodnotách ve vzdálenostech do 20 km od JEZ
- hodnoty dávkového příkonu větší než 0,5 cGy.h⁻¹, které vytyčují průzkumné orgány, lze očekávat ve vzdálenosti zhruba 20 km a menších od JEZ
- dávkový příkon 0,5 cGy.h⁻¹ a vyšší signalizuje pobyt v pásmech B, C, D
- rychlost formování stopy je nejvyšší za konvekce
- závislost začátku formování stopy na vzdálenosti od JEZ je lineární.

Z těchto obecných závěrů vyvozených z grafických modelů jsem zformuloval následující základní doporučení:

- Nejvýhodnější pro činnost jednotek jsou z hlediska rozměrů a dávek pásma M a A, naprosto nevhodné je pásmo D.
- Dávky ozáření v pásmech M, A do 24 hodin pobytu zásadním způsobem nemusí ovlivnit bojeschopnost jednotek, v pásmech B již mohou mít vliv na bojeschopnost jednotek, v pásmech C a D bude bojeschopnost významně ovlivněna.
- Významnou roli při činnosti v zamořených prostorech po haváriích (destrukcích) JEZ bude sehrávat tzv. časová ochrana.
- Třicetkilometrové pásmo okolo JEZ lze považovat za vojensky významné, v jeho hranicích budou vytyčeny zamořené prostory průzkumnými orgány vojsk.

(Pokračování v příštím čísle)

Nadporučík Ing. ROMAN SIWEK

Vojáci UNPROFORu byli rozmístěni ve čtyřech sektorech, a to v sektoru východním „VÝCHODNÍ SLAVONIE“, v sektoru západním „ZÁPADNÍ SLAVONIE“, v severním sektoru „SEVERNÍ KRAJINA“ a v jižním sektoru „JIŽNÍ KRAJINA“. Po doplnění bylo na území osídleném převážně Srby rozmístěno 12 praporů pěchoty a podpůrných jednotek v síle 14 tisíc vojáků z 31 států. Náš prapor byl rozmístěn v jižním sektoru spolu s francouzským a keňským praporem (obr. 1).

Československý prapor začal plnit úkoly prakticky ihned po příjezdu do prostoru mise. Postupně začal provádět patrolní činnost, budování pozorovacích stanovišť, budování tzv. kontrolně propouštěcích míst a organizoval jednání se zneprátenými stranami.

Postupem času vyvstaly další úkoly, jako pomoc uprchlíkům, dozor nad sklady zbraní, ochrana menšinového obyvatelstva (Chorvatů) a zdravotní pomoc obyvatelstvu. Tyto úkoly budou dále narůstat a měnit se podle konkrétního vývoje situace, ale hlavní činnost – ochrana a kontrola v prostoru UNPA (UNITED NATIONS PROTECTION AREA), zůstane zachována. UNPA je prostor pod ochranou vojsk OSN.

Tolik základní údaje. Ještě je třeba osvětlit způsob financování vojáků. Na celou operaci bylo vyčleněno z pokladny OSN 635 mil. USD, tato částka stále narůstá. Na základě mandátu OSN k vyslání jednotek, je z této částky určeno pro vlády vysílajících zemí do-

Na základě rezoluce Rady bezpečnosti OSN, byla ČSFR požádána o vyslání své jednotky na území bývalé Jugoslávie. Prapor v síle 500 vojáků odcestoval počátkem dubna roku 1992 k plnění úkolů v rámci Ochranných sil OSN-UNPROFOR (UNITED NATIONS PROTECTION FORCE).

statek prostředků ke krytí veškerých výdajů spojených s vysláním a zabezpečením těchto jednotek. Každému vojákovi náleželo 988 USD měsíčně a dále 1,28 USD za den pro směnu v místní měně.

OSN proplácí našemu státu veškerý materiál, techniku a ostatní náklady. Je tedy omylem domnívat se, že na tuto misi doplácí občan našeho státu. Právě naopak, účast našich vojáků v mírové misi OSN zvyšuje mezinárodní prestiž naší malé země.

Je smutné, že naše sdělovací prostředky tak málo a ještě neobjektivně informují o našich vojácích, kteří plní mírové poslání 900 km od naší vlasti. Bohužel se setkáváme pouze s neúplnými informacemi a to ještě bulvárního ražení. Tento fakt jistě nepomáhá naší snaze o získání větší prestiže armády na veřejnosti. Mohu to potvrdit z vlastní zkušenosti, kdy někteří z novinářů spojili pobyt u našeho praporu s rekreací v letovisku Novi Vinodolski u moře, jiní použili nepravdivé informace pro větší atraktivitu svého článku atd.

Zmiňuji se o těchto věcech proto, že i tyto dochucovaly nahořklou pachutí této války.

Organizace a výzbroj praporu

Prapor byl organizován ve třech „rotách rychlého nasazení“, rotě týlového a tech. zabezpečení, velitelství a štábu. Je třeba říci, že vzhledem k potřebám mise se tato organizace měnila. Například bylo upuštěno od čtyř druhů vojsk v rotě a přibyla spojovací rota. Hlavní

Československý prapor

v mírových silách OSN

jednotky však zůstávají. Každá rota rychlého nasazení je vybavena OT-64, T-815, UAZ-469 a spojovacími prostředky. Osobními zbraněmi jednotlivců jsou u všech pistole vz. 82 a u některých funkcí Sa vz. 58 a UK vz. 59. Dále jsou ve výzbroji čety RPG-75.

U OT-64 bych se chtěl pozastavit, jelikož je nutné vyzvednout jejich klady a nedostatky tak, jsme je poznali. V misi působí verze OT-64 bez věžiček. Velmi dobře se osvědčila průchodivost těchto vozidel v horském terénu a rychlost na rovině. Je možné uvést, že v některých parametrech naše OT-64 překonaly francouzské VAB 4x4. Dobrá byla možnost pozorování při patrolní činnosti. Velkou nevýhodou bylo přehřívání motoru v letním období a často poruchy.

Tatry 815 se osvědčily velice dobře a při porovnání s vozidly Francouzů a Keňanů jsme na ně byli hrdí.

Nejslabším článkem výzbroje byli spojovací prostředky. Později jsme byli vybavováni přenosnými stanicemi GRUNDIG, ale ani ty nepokryly potřebu spojení z kontrolních míst na velitelství praporu. Velice často se stávalo, že spojení bylo záměrně rušeno jednou z bojujících stran. Spojení VKV bylo v tomto horském terénu neuskutečnitelné na více než 5 km.

Byli jsme vybaveni technikou a materiálem běžně používaným v naší armádě a i přes některé nedostatky **bylo možné plnit úkoly mise bez omezení**. V dalších částech zevšeobecním některé zkušenosti z používání naší výzbroje a výstroje, a to v souvislosti s činnostmi při patrolování a na kontrolně propouštěcích místech.

Příště pojednám o podmínkách v prostoru nasazení a rozeberu hlavní činnosti praporu při naplňování úkolů mise.

Obr. 1. Schéma umístění čs. praporu v jednotkách UNPROFOR

Začátkem února 1993 byla naše veřejnost seznámena s rozhodnutím prezidenta České republiky ze dne 3. 2. 1993 o amnestii, kterou vyhlásil u příležitosti svého nástupu do úřadu prvního prezidenta samostatného českého státu. O dva týdny později byl v našich ozbrojených silách vyhlášen rozkaz prezidenta republiky ze dne 11. února 1993 o udělení amnestie vojákům v činné službě, týkající se kázeňských přestupků a kázeňských trestů za ně uložených.

V té souvislosti se mezi našimi spoluobčany i mezi vojáky vyskytují mnohé dotazy, na které se pokusíme odpovědět.

Amnestie

JUDr. BOHUSLAV PLAŠIL

Oprávnění prezidenta republiky jako hlavy státu udělovat amnestii vyplývá z ustanovení článku 63 odstavec 1 písm. j) Ústavy České republiky. Kromě toho podle ustanovení článku 62 písm. g) téže ústavy je prezident republiky oprávněn v jednotlivých případech odpouštět a zmírňovat tresty uložené soudem, nařídít, aby se trestní řízení nezahajovalo, a bylo-li zahájeno, aby se v něm nepokračovalo a je oprávněn také odsouzeného zahladit s účinkem, že na odsouzeného se hledí, jako by nebyl soudně trestán.

Jestliže prezident republiky využije svého oprávnění vůči jednotlivým osobám (být ve větším rozsahu), hovoříme o udělení milosti, jestliže ho využije hromadně, vůči osobám individuálně neurčitým, hovoříme o amnestii.

Ústava ČR stanoví v článku 63 odstavec 2, že prezidentu republiky přísluší vykonávat též pravomoci, které nejsou v ústavě uvedeny, jestliže tak stanoví zákon. Jedním z těchto zákonů je zákon č. 76/1959 Sb., o některých služebních poměrech vojáků (ve znění pozdějších zákonů), který v ustanovení § 21 písm. a) opravňuje prezidenta republiky jako vrchního velitele ozbrojených sil ČR (podle článku 63 odstavec 1 písmeno f) ústavy) k udělování amnestie ve věcech přestupků osob podléhajících vojenské kázeňské pravomoci.

(Pro úplnost je třeba dodat, že amnestií ve věcech přestupků podle zákona ČNR č. 200/1990 Sb., o přestupcích uděluje vláda České republiky usnesením, které se vyhlašuje ve Sbírce zákonů.)

Amnestie vyhlášená prezidentem republiky podle ustanovení článku 63 odst. 1 písm. j) Ústavy ČR (právě tak, jako použití práva prezidenta republiky udělovat milost) se může vždy vztahovat jen na trestné činy a na soudní tresty za ně uložené.

Nemůže se vztahovat na kázeňské přestupky ani na přestupky podle zákona ČNR č. 200/1990 Sb. Amnestií či milostí nemůže být prominuta soudem uložená povinnost k náhradě škody, kterou obviněný či odsouzený způsobil trestným činem, nemůže být prominuta soudem uložená povinnost pachatele trestného činu podrobit se ochrannému léčení (např. protialkoholickému), odsouzenému nemůže být touto cestou prominuta povinnost nahradit náklady trestního řízení, náklady výkonu vazby v trestním řízení, náklady výkonu trestu odnětí svobody.

Amnestie bývá zpravidla vyhlášována při významných událostech, jakými jsou například „kulatá“ výročí vzniku či osvobození státu, volba prezidenta republiky ap. Amnestie či milost udělená prezidentem republiky může mít tři formy (nebo jen některou z nich), které se nazývají ve stručnosti abolicí, agracií a soudní rehabilitací.

Abolice spočívá v příkazu prezidenta republiky, aby pro určitý trestný čin nebylo trestní stíhání zahajováno a bylo-li již zahájeno, aby v něm nebylo pokračováno, aby bylo zastaveno.

Agraciace spočívá buď v úplném prominutí trestu, který byl pachatelem trestného činu pravomocně soudem uložen, nebo ve zmírnění uloženého trestu. Byl-li trest prominut, nemůže být jeho výkon nařízen a trest nemůže být vykonán. Zmírněním trestu není jen uložení trestu kratšího trvání nebo nižší výměry, ale i např. změna nepodmíněného trestu odnětí svobody na trest podmíněný ap.

Soudní rehabilitace je důsledkem zahlazení trestu, ke kterému dal prezident republiky příkaz. Spočívá v tom, že na pachatele trestného činu se hledí, jako by nebyl odsouzen a že ve výpise z jeho rejstříku trestů nesmí být jeho zahlazené odsouzení uváděno.

Rozsah udělené amnestie bývá různý. Zpravidla je odvislý především od vnitrostátní politické situace. Všimněme si z těchto pohledů znění článku 1 amnestie prezidenta republiky ze dne 3. února 1993. Prezident především

a) nařizuje, aby nebylo zahajováno a pokud již bylo zahájeno, aby bylo zastaveno trestní stíhání pro nedbalostní trestné činy ohrožené trestem odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje tři roky (abolice).

b) promíjí tresty odnětí svobody a nevykonané peněžitě tresty a jejich zbytky pravomocně uložené za stejné trestné činy (agraciace).

Opatření nařízená prezidentem republiky v článku II jeho rozhodnutí o amnestii směřují k tomu, aby v následující době mohl využít svého oprávnění uvedeného v článku 62 písm. g) Ústavy ČR – tj. práva udělovat milost jednotlivým osobám.

1. Ukládá generálnímu prokurátorovi a ministru obrany, aby mu po přezkoumání předložili návrhy na udělení milosti pachatelů trestného činu nenastoupení služby v ozbrojených silách podle § 269 odst. 1 trestního zákona spáchaného po 17. lednu 1992, tedy odvedencům, vojákům na trvalé dovolené a vojákům v záloze, kteří po tomto datu vědomě nenastoupili k výkonu vojenské činné služby v úmyslu trvale se jí vyhnout (trest odnětí svobody se sazbou od jednoho roku do pěti let). Z data 17. ledna 1992 lze usuzovat, že dobrodini milostí se má dostat především těm, kdo se uvedeného trestného činu dopustili z důvodu svědomí nebo náboženského přesvědčení, když nevyužili nebo nemohli využít prohlášení o civilní službě podle zákona č. 18/1992 Sb., o civilní službě, který nabyl účinnosti dne 16. ledna 1992.

2. Prezident republiky dále uložil generálnímu prokurátorovi, ministru spravedlnosti a ministru obrany, aby mu po přezkoumání předložili k rozhodnutí návrhy na udělení milosti osobám, na které se rozhodnutí o amnestii nevztahuje (nebo se vztahuje jen zčásti),

a to těhotným ženám, ženám nebo osamělým mužům pečujícím o dítě mladší než 15 let, mužům starším než 60 let, ženám starším než 55 let a osobám invalidním nebo trpícím závažnou chorobou.

II

Podobný charakter jako amnestie na trestné činy má i rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ve věcech kázeňských přestupků vyhlášená dne 11. února 1993. Tato amnestie se týká pouze kázeňských přestupků uvedených v § 16 odst. 1 zákona č. 76/1959 Sb. ve znění pozdějších zákonů (jsou uvedeny i v článku 112 písm. a/ základního řádu zn. Zákl-1), tedy takového zaviněného jednání nebo opomenutí, které se přičítá vojenským řádům a předpisům, rozkazům a nařízením a porušuje vojenskou kázeň, pokud není trestné podle trestního zákona; nevztahuje se na přestupky podle § 16 odst. 2 cit. zákona (viz též článek 112 písm. b/ základního řádu zn. Zákl-1), tj. na jednání označené za přestupek ve zvláštních zákonech (např. v zákoně ČNR č. 200/1990 Sb., v celním zákoně, v devizovém zákoně a dalších), ani na jednání, které je označeno v některých zákonech jako **správní delikt** (např. v zákoně o vodách, o lesích, o opatřeních proti znečišťování ovzduší a řadě dalších).

Ani rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii na kázeňské přestupky se nevztahuje např. na povinnost vojáka nahradit dobu služby, kterou zameškal svémocným vzdalováním či výkonem kázeňského trestu vězení, na jeho povinnost nahradit škodu, kterou způsobil na majetku ozbrojených sil či na jiném majetku, nemá za následek navrácení vojenské hodnosti, která byla vojákovi odňata nebo snížena, na navrácení řidičského oprávnění, které mu bylo odňato v souvislosti s jeho řidičskou nekázní ap.

Prezident republiky ve svém rozkaze ze dne 11. února 1993 promínil všem vojákům výkon dosud neodpykaných kázeňských trestů nebo zbytků těchto trestů uložených před 11. únorem 1993 (agraciace). Tato část rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii se může týkat **jen trestů vězení a zákazů vycházek**, protože pouze tyto dva druhy kázeňských trestů se odpykávají po jejich pravomocném uložení. Ostatní kázeňské tresty – důtka, přísná důtka, odnětí nebo snížení hodnosti – jsou vykonány jednorázově, ihned po jejich pravomocném uložení.

Určité problémy při aplikaci této části rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii mohou vzniknout v důsledku toho, že prezident vydal své rozhodnutí dne 11. února 1993 s účinností od tohoto dne, avšak velitelé s ním byli seznámeni a mohli je tedy začít realizovat až s odstupem několika dnů. Toto zpoždění může mít vážný dopad zejména na vojáky potrestané vězením, kteří – v rozporu s rozhodnutím prezidenta republiky – nastoupili dříve uložený trest vězení až po 11. únoru 1993 nebo v jeho výkonu po tomto datu pokračovali, ač z něj měli být dne 11. února 1993 propuštěni. V důsledku zdlouhavosti publikace rozkazu prezidenta republiky – a bez svého zavinění – byli tedy omezeni na svobodě déle, než bylo přípustné.

Jediné možné řešení tohoto problému v souladu se zákonem je započítat dobu služby zameškanou výkonem trestu vězení, ze kterého měli být dne 11. února 1993 propuštěni (nebo který neměli po tomto datu vůbec nastoupit) do celkové doby trvání vojenské základní (náhradní) služby či do doby vojenského cvičení a netrvat na jejím nahrazení.

Prezident republiky ve svém rozkaze dále nařídil, aby pro přestupky uvedené v § 16 odst. 1 zákona č. 76/1959 Sb. ve znění pozdějších zákonů (a v článku 112 písm. a/ základního řádu zn. Zákl-1) spáchané před 11. únorem 1993 nebylo zaváděno (zahajováno) kázeňské řízení a pokud již bylo zavedeno – ať před vyhlášením amnestie (a neukončeno) nebo až po něm – aby bylo zastaveno (abolice).

To znamená, že za kázeňský přestupek podle § 16 odst. 1 cit. zákona spáchaný před 11. únorem 1993 nesmí být voják kázeňsky potrestán. Nic však nebrání tomu, aby nadřízený s pachatelem takového přestupku provedl pohovor, aby mu připomenul jeho povinnost ap. V důsledku spáchání amnestovaného přestupku – při splnění dalších zákonných podmínek – může být jeho pachatel např. odebráno řidičské oprávnění, může být na něm požadována náhrada způsobené škody, může (resp. musí) být přidřizen k nahrazení doby služby zameškané svémocným vzdalováním atd.

Za nerespektování rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii na kázeňské přestupky – ať vědomě nebo vyplývající z neomluvitelné neznalosti – mohou být velitelé voláni ke kázeňské – a v závažnějších případech i k trestní – odpovědnosti.

Na první dny druhého týdne července 1993 (pondělí, úterý) připadají dva státní svátky, na které jsme si dosud nestačili přivyknout, protože byly zavedeny teprve v roce 1990: 5. červenec – Den slovanských věrozvěstů sv. Cyrila a Metoděje a 6. červenec – Den upálení Mistra Jana Husa. Jaký vliv mají na právní postavení příslušníků ozbrojených sil a občanských zaměstnanců vojenské správy?

Prokurátor odpovídá

Odrážejí se především na délce řádné dovolené vojáků z povolání a vojáků v další službě a na délce dovolené na zotavenou občanských zaměstnanců a na jejich nárocích při výkonu zaměstnání v těchto dnech.

Vojákům z povolání a vojákům v další službě se do celkové výměry řádné dovolené čerpané v těchto dnech nezapočte 5. a 6. červenec a o tyto dny se jim řádná dovolená prodlouží.

Občanským zaměstnancům vojenské správy (stejně jako ostatním pracovníkům civilního sektoru) se podle ustanovení zákoníku práce do výměry jejich dovolené na zotavenou tyto svátky nezapočítávají a dovolená se jim o ně prodlouží jen tehdy, jestliže případnou na den, který je jinak obvykle jejich pracovním dnem. Jestliže ovšem 5. nebo 6. červenec připadne na den, který je pro pracovníka obvykle dnem pracovního klidu, do výměry dovolené na zotavenou se mu započítá a dovolená se o tento den neprodlouží.

Státní svátek 5. a 6. července nemá vliv na délku řádné dovolené vojáků základní služby čerpané v těchto dnech, neboť tyto dny se jim do řádné dovolené započítávají a jejich řádná dovolená se o ně neprodloužuje.

Vojáci z povolání mají za zaměstnání o těchto svátcích nárok na náhradní volno podle zásad stanovených v § 11 odst. 4 zákona č. 76/1959 Sb., o některých služebních poměrech vojáků ve znění pozdějších zákonů.

Občanským zaměstnancům přísluší za zaměstnání o těchto svátcích plat event. náhradní volno podle zásad a za podmínek stanovených v § 14 zákona č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost...

Příslušníkům mužstva (vojínům a svobodníkům) základní či náhradní služby a v záloze povoláním na cvičení, kteří v prvních dnech měsíce července budou odpykávat kázeňský trest vězení, bude velitel, který trest uložil, povinen jeho výkon ve dnech 5. a 6. července přerušit. Zbytek trestu musí být nastoupen do 30 dnů od vyhlášení trestu (nikoliv od přerušení jeho výkonu!); jestliže se tak v této lhůtě nestane, zbytek trestu se nevykoná (viz článek 160 a 162 základního řádu ozbrojených sil ČR zn. Zákl-1).

Částečná mobilizace v květnu 1938

Plukovník v zál. Ing. ZDENĚK ŘEZÁČ

V první polovině dvacátých let bylo velení čs. armády (hlavní štáb, zprvu i nejvyšší velitelské funkce) představováno příslušníky pozvané francouzské mise. Toto období se vyznačovalo úsilím o vytvoření demokratického charakteru armády (podílel se na tom i tehdejší generální inspektor, básník J. S. Machar) a docílení potřebné unifikace (základní řády, školství, výzbroj a výstroj). Spadají sem i počátky budování vlastního zbrojního průmyslu, který se stal funkčním již koncem dvacátých let. V té době dosahovala naše armáda již jisté kvalitní úrovně.

Složitost obrany ČSR byla dána její zeměpisnou polohou i vyvíjející se mezinárodní situací. Území naší republiky – o délce asi 950 km, s maximální šířkou 260 km a délkou státní hranice asi 4 115 km – sousedilo s Německem (1 500 km), Polskem (985 km), Rumunskem (200 km), Maďarskem (830 km) a Rakouskem (600 km). Za dvacetiletého trvání první republiky jsme byli v přátelském vztahu pouze s Rumunskem a bezprostřední nebezpečí nehrozilo pouze ze strany Rakouska. Francouzský maršál Foch při návštěvě Prahy (1923) po jednání na hlavním štábu prý nad mapou republiky prohlásil, že úspěch její obrany je především otázkou úspěchu jejího zahraničního ministra. Tento závěr, pokud jej skutečně vyslovil, nepostrádal reality a byl potvrzen mnichovskými událostmi v roce 1938.

Čs. zahraniční politice, řízené dr. E. Benešem, nelze v tomto směru upřít projevené úsilí, vyjádřené smlouvami s Francií a SSSR i vytvořením „malé dohody“ (ČSR, Jugoslávie, Rumunsko). Také pražský hlavní štáb již od začátku dvacátých let zpracoval několik válečných plánů, v různých variantách, s kombinací případů válečného stavu s tím kterým sousedem a s návazností na činnost našich spojenců.

Jako kvalitativně zcela nová se projevila německá úhroza po nástupu Hitlera k moci 30. 1. 1933. V podstatě od tohoto roku se začíná výrazněji projevovat úsilí o zabezpečení obrany republiky. Hlavní štáb v čele s armádním generálem L. Krejčím zvažoval různé koncepce. Posléze byla za hlavní přijata ta, při níž předpokládanou bojovou činnost naší armády do zásahu spojenců měla zabezpečit vybudovaná hraniční opevnění.

O výstavbě a účelnosti těchto zařízení se toho napsalo mnoho, omezím se proto pouze na některé nejdůležitější skutečnosti. Již začátkem roku 1934 bylo na hlavním štábu v Praze zřízeno ředitelství opevňovacích prací (ROP), řízené generálem K. Husárkem, jehož přípravné práce (studium problémů, konzultace ve Francii, rekonstrukce terénu, zpracování plánů) byly dvouleté. Etapy opevňovacího programu měly být nakonec čtyři, preferovány byly především nejdůležitější úseky na severní Moravě, v severovýchodních Čechách a v prostoru Bratislavy. Pak teprve následovaly další prostory v Čechách a na Slovensku, nakonec na jižní Moravě, přičemž bylo pamatováno na vytvoření hloubky obrany. Plánované termíny k ukončení prací byly značně dlouhé (1. a 2. etapa do roku 1942–45, 4. etapa až v roce 1951). Na celou výstavbu, zahájenou v roce 1937, se postupně počítalo s více jak 10 miliardami Kč a dodejme ještě, že v září 1938 byla z celého plánu splněna jen čtvrtina, i když se práce urychlovaly a na některých úsecích se začalo improvizovat (jižní Morava).

Výstavba čs. pohraničních opevnění byla a je stále předmětem kritiky. Na začátku třicátých let, kdy se začal projevovat moderní trend pohyblivých motorizovaných, mechanizovaných a tankových

vojsk, dala armáda přednost finančně náročnému statickému opevnění na úkor modernizace a pohyblivosti. A došlo k tomu při zanedbávání jiných druhů vojska (letectva, PLD). Zpravidla se však nezveřejňuje skutečnost, že k těmto problémům byla v hlavním štábu vedena velká diskuse, a že konečné rozhodnutí bylo přijato až po zvážení všech argumentů!

Nová ČSR měla již doslova od svého vzniku řadu vážných problémů se zabezpečením svého teritoria. Představovala je zejména českomoravská pohraniční území, na nichž část německého obyvatelstva deklarovala svůj nesouhlas s vytvořením republiky a vystupovala i s požadavky na odstěpení. V roce 1919 to byly čs.-polské spory o Těšínsko a poté hlavně maďarské snahy o získání Slovenska. K okamžité dispozici měla republika jen rychle vytvořené domácí jednotky, převážně dobrovolnické, početně narůstající teprve s příchodem pluků čs. francouzských a italských legií.

Počáteční složitá vojenská situace republiky byla nakonec vyřešena úspěšně. Teritorium státu bylo zabezpečeno a částečnou mobilizací, provedenou na protest proti snahám bývalého habsburského císaře Karla získat trůn v Maďarsku (24. 10. 1921), lze již označit za určité stadium konsolidace naší armády.

Bojové použití pohyblivé a mechanizované armády totiž nutně předpokládalo manévrový boj s německým útočníkem i při dočasné územní ztrátě. To se v našich podmínkách (maximální šířka území sever – jih 260 km) nezdálo únosné, zvlášť když ztráta pohraničí na severní Moravě a v Čechách, kde se nacházela důležitá průmyslová těžiště (zvláště Ostravsko), mohla vážně ohrozit veškeré bojové úsilí. Jiným argumentem bylo, že motorizace a mechanizace armády by vyžadovala značné množství PHM, které jsme byli nuceni převážně dovážet. Při nepřítomném vztahu k většině našich sousedů to mohlo také ve svých důsledcích vést k nepojízdnosti armádou používané techniky. Zanedbatelným důsledkem výstavby opevnění bylo jisté

oživení výroby spolu s rozsáhlými pracovními možnostmi, což při stávajících ekonomických podmínkách republiky sehrávalo důležitou úlohu.

Naše opevnění nebyla ani zdaleka kopií francouzské „Meginotky“, jejíž osádky měly pasivně očekávat útočníka. Předpokládala se úzká součinnost s vojáky kryjícími státní hranice, včetně speciálních pohraničních jednotek. Úkolem celého tohoto systému bylo, obranou pohraničí zabezpečit provedení mobilizace, zaujetí operační sestavy vojsk i jejich následující bojovou činnost, která se měla vyznačovat aktivními prvky (manévr, protiúder). Čs. armáda tím měla získat drahocenný čas několika týdnů do zásahu spojenců.

Značně početnější německé síly měly možnost obchvacovat celé území Čech a severní Moravy. Na naší straně proto převládala koncepce strategické obrany s aktivními prvky bojové činnosti. V krajně nepříznivé situaci se počítalo s možností vyklizení Čech a se stabilizací fronty na Českomoravské vysočině, při rozhodném soustředění se na obranu severomoravského pohraničí. Odtud vedený úder nepříteli mohl totiž vést k rozdělení našeho teritoria, a tím i k porážce čs. hlavních sil. Tato varianta však vzala za své 12. 3. 1938 německým „anšlusem“ Rakouska. Od té doby mohl vést Wehrmacht úder nejen ze severní Moravy, ale také z nechráněného jihu. Naše předpokládané časové možnosti k obraně (předtím 6–8 týdnů), odhadoval nyní hlavní štáb jako poloviční a připouštěl i záchytnou obrannou linii na moravsko-slovenském pomezí.

Hitlerův zájem o konečné vyřešení československého problému se počínaje rokem 1937 dostával do nebezpečných obrátek. Po rakouském „anšlusu“ se již vůbec netajil s tím, že chce osvobodit sudetské Němce a rozbít ČSR. Jím podporovaná a financovaná Henleinova Sudetendeutsche Partei (SDP) vytvářela u nás postavení neblahého trojského koně. Přes 3 miliónů Němců se u nás dostávalo takových menšinových práv, jaká v jiných zemích menšinám poskytována nebyla. Je však také nutné připustit, že první republika se do všech důsledků menšinové ani národnostní problémy, včetně Slovenska, nepodařilo zcela uspokojivě vyřešit.

Vznikající vnitropolitickou krizi stupňovala SDP různými provokačními akcemi, při nichž docházelo ke srážkám s českým obyvatelstvem, ba i s mocenskými orgány státu. Určitým vyvrcholením se stal sraz SDP v Karlových Varech (23.–24. 4. 1938), na němž Henlein ve svých pověstných 8 bodech požadoval zejména změnu státní zahraniční politiky ve prospěch Německa, neomezenou samosprávu Němci osídlených oblastí a legalizaci všech prvků německého nacismu. Tyto požadavky byly Prahou sice zamítnuty, nicméně objevila se také ochota o některých z nich jednat.

Čs. vojenská zpravodajská služba měla již od začátku května 1938 zprávy (dokonce i z britských zdrojů) o přesunech německých vojsk k rozsáhlému cvičení v Sasku a Slezsku, poblíž naší státní hranice. Tomu všemu nahrávala zvýšená aktivita Henleinovy SDP i časté přelety německého průzkumného letectva. Po několikadenním váhání se pražská vláda rozhodla čelit této úhroze vyhlášením částečné mobilizace (21. 5. 1938), kdy byl povolán do zbraně jeden ročník zálohy a pět ročníků technických služeb. Tím se početní stav naší armády (195 000) zvýšil o 176 000 mužů, posíleny byly na hranicích i jednotky „stráže obrany státu“ (SOS).

V průběhu 21. až 23. 5. došlo k zesílení ostrahy státní hranice, byla vyvezena potřebná munice, zříceny zátarasy, dělostřelectvo zaujalo palebné postavení; do pohotovosti bylo uvedeno i letectvo a PLD. Všechna tato opatření byla provedena organizovaně, v klidu, s výraznou kázní a maximálním pochopením českého a slovenského obyvatelstva.

Tento rozhodný krok čs. vlády vzbudil ve světě obdiv, ale také nemilé překvapení u domácích nacistů a v Berlíně. Henleinovci přešli do okamžité pasivity a v pohraničí zavlád opět klid. Berlín se snažil demontovat jakákoliv předchozí vojenská opatření a naši částečnou mobilizaci označil za nebezpečnou provokaci. Klid v pohraničí však netrval dlouho. Fašisté u nás i v Berlíně rozpoutali brzy novou kampaň, která v září 1938 vyvrcholila Mnichovem.

I přes některé nedostatky byl průběh květnové částečné mobilizace úspěšný a potvrdil nejen řídicí a organizační schopnosti vojenského velení, ale i akceschopnost celé čs. armády, která prokázala, že je na úrovni své doby. To vše donutilo Hitlera nově zvážit a upravit vojenské plány k rozbití ČSR. Svědčí o tom jeho jednání s představiteli německé branné moci (28. 5. 1938) a schválení nové směrnice plánu „Grün“ (zásah proti ČSR) dne 30. 5. 1938. Částečná květnová mobilizace byla i účinnou lekcí danou Henleinovi, bohužel, šlo o naši poslední politickou i vojenskou výhru na dlouhou dobu.

Konflikty

nízké intenzity

Článek rozšiřuje problematiku, kterou se před nedávnem zabýval časopis Vojenské rozhledy. Podrobně rozebírá vojenskou složku hnutí odporu, tj. guerillové síly, s cílem vysvětlit čtenářům jejich organizaci, strategii a taktiku, jakož i možnosti konvenčních sil k jejich potlačení.

Existují tři odlišné druhy hnutí odporu, vedoucí konflikty nízké intenzity:

- proti dosavadní vládě,
 - proti nadvládě cizí moci,
 - pro podporu konvenčních sil.
- Budeme se zabývat prvním z nich.

● Organizace a vedení hnutí odporu

Všeobecný cíl a organizace tvoří strategický základ hnutí odporu a jsou neoddělitelnou dvojicí: organizace může přetrvávat pouze s cílem a všeobecného cíle lze dosáhnout jen pomocí organizace.

Organizace hnutí odporu je kombinací tajných a otevřených struktur, politických a vojenských orgánů, masových a bojových institucí. Má tyto základní prvky:

- vedení,
- guerillové síly,
- pomocné síly,
- podzemí.

Hnutí odporu stojí a padá se schopnostmi vůdců a jiných jednotlivců v organizaci.

Vedení (jádro) hnutí odporu tvoří skupina odhodlaných a rozhodných mužů, vůdců hnutí. Jakmile bylo zřízeno, začne rozšiřovat

organizaci. Vysílá agenty do různých částí země, aby vytvářeli nové organizace, infiltrovali vládní instituce a získávali nové stoupence hnutí. Původní jádro se stane ústředím hnutí odporu. Při něm se vytvářejí speciální orgány pro řízení, koordinaci a kontrolu akcí „v poli“, nebo pro plnění speciálních úkolů.

Vedení (jádro, ústředí, vrchní velitelství) hnutí odporu **zpravidla tvoří:**

- **vedoucí osobnost, její štáb**, v němž jsou hlavní vedoucí a jejich štáby zabývající se politikou, plánováním, řízením, koordinací a kontrolou hnutí.

- **specializované orgány** zahrnující ústřední služby jako organizace, zpravodajství, spojení, propaganda, výcvik, týl, vojenské operace, sabotáž, teror, masový boj.

Vedení je naprosto utajováno. Vždy pracuje v podzemí a jeho činnost je převážně konspirativní.

● Strategie hnutí odporu

Hnutí odporu jako forma války spočívá v tom, že se jedna strana snaží vnútit svou vůli protivníkovi, že usiluje o porážku protivníka, jímž jsou v daném případě vládní vojenské síly. Aby toho dosáhlo, dává přednost (na rozdíl od pravidelné armády) tomu, aby útočilo dříve na odhodlání a myšlení protivníka a teprve potom na jeho armádu. **Hnutí odporu zahrnuje prvky** nutné ke zničení vůle a síly protivníka:

- **násilné akce:** guerillové operace, masové bouře, sabotáže, terorismus,
- **nenásilné metody:** propaganda, stávky, neposlušnost, zpravodajská činnost.

Má-li se hnutí odporu vyvinout v účinnou sílu a zvítězit, musí

- **mít nekonvenční strategii,**
- **probíhat v rozsáhlém a obtížném terénu,** aby mohlo odradit protivníka od pátracích akcí a pronásledování,
- **mít alespoň pasivní podporu obyvatelstva,**
- **mít organizaci, kázeň, týlové zabezpečení a základnu,**
- **rozvinout rozsáhlý zpravodajský systém a vlastní obranné zpravodajství.**

Hnutí odporu musí využívat každé možné situace, např.:

- neshody mezi provinciemi státu nebo mezi provincií a ústřední vládou,
- antagonismus sociálních tříd,
- politická rivalita uvnitř jedné třídy,
- nedůvěra ve stát,
- etnické nebo rasové poměry,
- ústavní krize.

Vedení hnutí odporu formuluje svůj všeobecný cíl, vyjadřující konečný cíl zápasu a inspirující bojovníky i lid, jehož podporu chce získat. **Tento cíl je**

- dostatečně konkrétní, aby byl pro stoupence výzvou,
- dostatečně abstraktní, aby ho současná vláda nemohla splnit.

Vítězství hnutí odporu závisí

- ve značném rozsahu na úsilí lidu; mentální zaměření lidu je nejdůležitějším činitelem,
- v menším rozsahu na materiálních prostředcích.

Za určitých okolností se hnutí odporu může rozvíjet bez pozitivního postoje obyvatelstva vůči němu, jestliže mu je poskytována dostatečně velká podpora zvenčí. Avšak minimálním požadavkem je tolerance obyvatelstva vůči guerillovým silám, protože jejich bezpečnost je ohrožena, operují-li v prostoru, kde má obyvatelstvo vůči nim nepřátelský nebo lhostejný postoj.

Podmínky, které (v dané souvislosti: odpor proti dosavadní vládě) **ovlivňují mentální postoj obyvatelstva** vůči hnutí odporu a guerillovým silám, jsou:

- snaha dosáhnout vnitřních politických anebo sociálních změn,
- reakce na (domnělý) útlak nebo projevy fanatismu.

Nestačí však, aby tyto podmínky prostě existovaly. **Dotyčný lid musí:**

- být si vědom existence neuspokojivých podmínek,
- být nespokojen se současným stavem,
- být mentálně připraven uskutečňovat násilné akce k dosažení požadovaných změn.

- mít důvěru v pravděpodobnost vítězství; v opačném případě nelze hnutí odporu účinně rozvinout.

Takové sociologické klima vytváří mnoho motivačních činitelů, které mají na hnutí odporu velký vliv. Ačkoli mnohé individuální motivy nejsou ideální, nemohou hnutí odporu poškodit. Ke skutečným motivům patří:

- ideologie,
- ekonomická motivace,
- osobní prospěch,
- nenávisť,
- zájem o osobní bezpečnost,
- osobní motivy a strach.

Úspěch hnutí odporu závisí na trvalé morální a materiální podpoře místním obyvatelstvem. Obyvatelstvo je obvykle vystaveno nátlaku ze strany současné vlády, která proti těm, kteří hnutí odporu podporují, uplatňuje trestní opatření, takže se podpora hnutí odporu stává nebezpečnou a obtížnou. Když však má obyvatelstvo silnou vůli k odporu, trestná opatření dosáhnou opaku a posílí hnutí odporu.

Obyvatelstvo může hnutí odporu podporovat dodávkami zásob, doplňováním osob, poskytováním informací, varováním, podporou při přesunech a jinými způsoby.

Jakmile hnutí odporu dosáhlo dostatečné síly, může si výpomoc určitých částí obyvatelstva vynucovat násilím.

● Operace guerillových sil

Guerillové síly jako nepravidelné vojsko všeobecně nedosahují takové účinnosti jako síly konvenční. Proto nemohou předpokládat, že na počátku hnutí odporu dosáhnou rozhodující porážky konvenčních sil. Guerillové operace jsou zaměřeny na rozvrácení moci protivníka, tj. vládních sil.

Guerillové síly jsou na počátku slabší než konvenční síly v palebné síle, počtech, spojení, zabezpečení a organizaci. Vyrovnají se jim nebo mají převahu v získávání informací, v ukrývání a lsti a ve využívání času.

Guerillové síly používají útočné a obranné taktiky.

Útočná taktika. Útočná činnost kombinovaná s překvapením je základem úspěchu. Guerillové útoky v obdobích snížené viditelnosti usilují o vytvoření okamžité palebné převahy, o splnění úkolu zničit objekt nebo osoby nebo se zmocnit osob a materiálu a co nejrychleji opustit místo boje. Guerillové jednotky zpravidla nepůsobí trvale v jednom prostoru, nýbrž střídají prostory operací. Je-li to možné, udeří na několik cílů současně, aby rozdělily pronásledující vládní síly.

Obranná taktika. Základem obrany proti působení vládních sil je zajištění a únik. Guerillové síly disponují civilními nekomatanty (pomocné síly a podzemí), kteří jim dodávají informace o vládních silách, pohybech útvarů a protiguerillové činnosti. Především varování poskytuje guerillovým jednotkám čas potřebný pro protiopatření. Jestliže jsou guerillové jednotky ohroženy nebo obklíčeny silnějšími vládními silami, vyhnou se střetnutí mimo dostřel, ustoupí, rozptýlí se, nebo se pokusí o útek.

Vývoj operací. V počátečních stádiích, dokud jsou guerillové síly slabé a vládní vojska silná, se guerillové operace vedou zpravidla méně otevřeně. V tomto stadiu je pro ně nejdůležitější bezpečnost. Zajištění musí být rozsáhlé a účinné. Činnost guerillových sil je všeobecně omezena na získávání informací, doplňování, výcvik, organizaci a bojové operace malého rozsahu.

Když se situace změní ve prospěch guerillových sil, buď proto, že vládní vojsko ztratilo síly nebo hnutí odporu vytvořilo příznivé podmínky, operace se vedou více otevřeně a nabývají většího rozsahu. Když to situace umožní, guerillové síly se rozšíří a jejich operace nabudou rázu konvenčních operací.

Kontrola prostoru. Guerillové síly zřídka usilují o dobývání nebo udržení terénu. Naopak, usilují o dosažení kontroly v daném

prostoru, aby mohly vést operace. Podle stupně kontroly se rozlišuje:

- **převaha v prostoru:** dočasné kontroly určitého prostoru se dosáhne maximálním využitím principů překvapení, soustředění a manévru. Převaha v prostoru se udržuje pouze na období potřebné ke splnění úkolu bez rušivého nepřátelského působení.

- **ovládání prostoru:** úplné kontroly prostoru je dosaženo, když protivník není schopen účinně ovlivnit guerillové operace. Ovládnutí prostoru se zřídka dosáhne samotným nekonvenčním bojem.

Podstata guerillových operací. Vládní vojsko i guerillové jednotky se při taktických manévrech pohybují a mění svou vzájemnou polohu. Oblast guerillových operací nikdy není statická; situace se neustále mění tím, že vládní vojsko reaguje na akce guerillových sil.

Nejúspěšnějších výsledků se dosahuje útočnými operacemi guerillových sil. Guerillové síly usilují především o přerušení komunikací a zničení klíčových vládních zařízení. Kromě případů, kdy je to pro guerillové síly takticky výhodné, se nevyvíjí úsilí o navázání dotyku s nepřítelem a o jeho zničení. Naproti tomu, vládní síly musejí zajistit svoje klíčové objekty a snažit se navázat dotyk s guerillovými silami a zničit je. Toto protichůdné působení vytváří proměnlivý obraz operací.

Guerillové síly snáze dosáhnou převahy v prostoru v obtížném terénu, omezujícím pozorování a pohyb vládních vojsk. Tyto činitele snižují možnosti vládních vojsk ve vedení rychlých koordinovaných operací proti guerillovým silám a poskytují guerillovým jednotkám dostatek času, aby se mohly vyhnout statickému obrannému boji.

Vládní vojska mohou dosáhnout převahy v prostoru nebo ovládnutí prostoru, kdykoli mohou soustředit síly k tomu potřebné. Protože však guerillové síly mohou poměrně libovolně měnit místo a čas útoku, mohou vést úspěšné operace proti vládním objektům bez ohledu na vládní zajišťovací opatření.

Mezi prostory kontrolovanými vládními vojsky a prostory dočasně kontrolovanými guerillovými silami je prostor, který není kontrolován žádnou ze stran. Protože guerillové síly mohou zahájit útočné operace s použitím různých metod útoku proti rozptýleným objektům, je úplné zajištění nekontrolovaného prostoru vládními silami téměř nemožné.

Zatímco guerillové síly a vládní vojsko soupeří o dosažení kontroly v nekontrolovaném prostoru, guerillové síly nemohou udržet určitou oblast proti cílevědomému útoku vládního vojska. Vládní vojsko drží obsazená místa silou a guerillové síly vedou operace v oblastech, kde je vládní vojsko slabší.

Schopnost guerillových sil vést útočné operace kombinované s jinými akcemi v nekontrolovaném prostoru je vyšší. Jejich zpravodajské orgány hlásí veškerou činnost vládních vojsk v nekontrolovaném prostoru. Vládní vojska v nekontrolovaném prostoru mohou zjistit, že jsou na nepřátelském území, mohou kontrolovat jeho malé části, avšak musí být stále ve střehu, aby nebyla překvapena guerillovými silami.

Účinky guerillových operací. Guerillové operace opotřebovávají vládní vojska, způsobují jim ztráty, ničí zásoby a brání v rozvíjení jejich operací. Výsledky guerillových operací (dokonce samotný fakt jejich existence) snižují prestiž vlády a morálku vládních vojsk, narušují hospodářství v prostorech kontrolovaných vládními orgány a na druhé straně zvyšují prestiž a morálku hnutí odporu.

Protože jsou guerillové operace zaměřeny především proti komunikacím a průmyslovým objektům, ztěžují nebo znemožňují pohyb osob a materiálu a snižují možnosti vládní strany v oboru zásobování, řízení, jakož i spolupráci vládních ozbrojených sil. Kromě toho je vládní vojsko nuceno rozptylovat svoje síly i prostředky, aby mohlo čelit guerillovým bojovým akcím.

Rozvrácení prostoru má zpravidla velký vliv na vládní síly a jejich schopnosti vést válku a je základním operačním posláním guerillových operací. Uskutěčňuje se akcemi od prosté sabotáže až po soustředěné útoky guerillových sil. Při vhodné koordinaci s jinými operacemi může významně přispět k celkové účinnosti guerillových operací.

Předpoklady úspěchu guerillových operací jsou:

- podrobný průzkum sestav vládních vojsk, jejich pohybů a způsobů boje,
- důkladné plánování a příprava,
- znalost terénu.

Úkoly. V rámci strategických a operačních cílů nebo v závislosti na nich mohou guerillové síly plnit tyto taktické úkoly:

- úderu na vládní jednotky slabší než síla, kterou mohou guerillové síly shromáždit a použít k danému úderu,
- úderu na zvolená nepřátelská zařízení, především na mosty, produktovody nebo jiné objekty dopravní sítě,

- úderu na nepřátelské zásobovací proudy a sklady ke ztížení zásobování a ke zmocnění se zásob ke krytí potřeb guerillových sil,
- operace psychologického významu jako sabotážní a teroristické akty zdánlivě vojensky bezvýznamné, avšak vedené s cílem dát vládě i obyvatelstvu oblasti na vědomí přítomnost hnutí odporu.

Lze předpokládat, že plně rozvinuté guerillové síly budou schopny opakovaně plnit tyto taktické úkoly s vysokou pravděpodobností úspěchu.

Na druhé straně existují omezení schopností guerillových sil, která je nutno rozpoznat:

- omezené schopnosti vést dlouhodobý útočný boj. Toto omezení vyplývá z obvyklé převahy sil a pohyblivosti protistojící konvenční armády. Jakmile guerillové síly útočnou akci prozradily svou přítomnost, jsou vládní síly schopny použít svých záloh, které mohou mít nad guerillovými silami převahu. Proto guerillové síly za dlouhotrvajících útočných operací riskují možnost místní porážky,

- extrémně omezené možnosti obranných operací; guerillové síly mohou vést boj na zdrženou, avšak jejich možnosti vést obranný boj na místě jsou téměř nulové,

- obtíže guerillových velitelských stupňů při včasné soustředění sil; příčinou je, že síly jsou z důvodů utajení zpravidla rozptýleny, čímž se reakční doba značně prodlužuje,

- spojením mezi guerillovými jednotkami a velitelstvím guerillových sil je pomalé, zranitelné protivníkem, provázené mnoha technickými potížemi a snadno odposlouchatelné,

- omezení vyplývající ze závislosti na podpoře ze strany místního civilního obyvatelstva,

- na počátku nedostatek výcviku, výzbroje a zásob, což znemožňuje rozsáhlé bojové operace,

- nedostatek palebné podpory,

- závislost operací na přesném, včasné a podrobném zpravodajství.

- **pravděpodobně nejdůležitějším omezením** je skutečnost, že civilní obyvatelstvo v oblasti působení guerillových sil je vystaveno vládním opatřením zaměřeným proti hnutí odporu.

Rozptýlení se používá:

- když jsou vládní vojska všude v obraně a nelze proti nim soustředit dostatek sil,
- při nepřátelském obklíčení,
- když ráz terénu omezuje akce,
- když stav disponibilních zásob omezuje akce,
- když je nutno zahájit pochod velkých sil na velkou vzdálenost.

Soustředění se používá:

- je-li příležitost přepadnout a zničit protivníka,
- když je nutno protivníka ničit po částech,
- když je protivník v defenzivě,
- když není možnost vyřazovat postupně izolované nepřátelské skupiny.

V této souvislosti guerilloví velitelé zdůrazňují požadavek pohotovosti k přesunům.

Úkoly, ráz a trvání guerillových operací jsou závislé na politickém a vojensko-strategickém rámci, v němž hnutí odporu působí.

(ze zahraničních materiálů připravil -JN-)
(pokračování)

Každý z nás jsme, milí čtenáři, prožili jistě nejméně jedno stěhování. A víme tedy, že nebyli daleko od pravdy naši předkové, když své životní zkušenosti ztuhlili do prostého rčení, že lépe je vyhořet než se dvakrát stěhovat. A to mluvíme jen o stěhování rodinném, z jednoho bytu do druhého, zpravidla do lepšího.

Nenechavci a jejich pomocníci

Umíte si asi představit, jak vypadá stěhování řekněme dělostřeleckého pluku z posádky v jednom kraji do posádky v kraji jiném. Kolik je to materiálu, kolik vozidel, kolik jiné techniky. Kolik kolem toho mají starosti velitelé, odborné orgány i řadoví vojáci. Při takovém – byť vysoce organizovaném – zmatku nelze všechno uhlídat. A právě s tím počítají různí nenechavci typu vojína Slámy a Duba.

První byl u onoho dělostřeleckého pluku zařazen na funkci řidiče – mechanika, druhý na funkci řidiče – zdrojaře. Oba v civilu od černého řemesla, oba ze západních Čech.

Když při stěhování došlo také na automobilní dílny, začali – zcela nezávisle na sobě – ulívat nejrůznější nářadí a pomůcky k opravám motorových vozidel – montážní klíče, vrtáky, šroubováky, pilníky, kleště, kabely; to všechno se přece může doma hodit. Vojín Dub nepohrdl ani spacím vakem UP-67, který na korbě jeho větfiesky zapomněl jeho kamarád. Že ho bude muset zaplatit? Jeho chyba, má si na své věci dávat větší pozor.

Nakradený materiál si postupně shromažďovali na ložných plochách svěřených vozidel a vyčkávali vhodné příležitosti. Ta se naskytla kolem velikonoc.

Sláma tehdy dostal řádnou dovolenou. Před odjezdem zašel za svými přáteli vojínem Bílým, Radou a Němcem – rodilými Plzeňáky. „Kluci, o dovolené se na vás přijedu podívat tátovým žigulkem. Potřebuji na něm něco opravit. Když mi s tím pomůžete, odvezu vás do Plzně. Ze soboty na neděli tam, do večerky nazpět!“ Kluci souhlasili. Je to bez velkého rizika, na neděli mají vycházku zajištěnou.

Pak ještě Sláma zašel za rotmistrem Hrachem, o kterém věděl, že bude mít ze soboty na neděli službu dozorčího autoparku.

„Potřeboval bych si něco opravit na svém žigulíku, pustíš mne v sobotu v noci do dílny? Kluci mi s tím pomůžou, do svítání zmizím.“ Proč by rotmistr nepomohl? Jde přece o maličkost ve srovnání s pomocí, kterou mu Sláma poskytl při opravě jeho staré škodovky. „V noci přijede Sláma“ – řekl svým dvěma pomocníkům v sobotu k večeru. „Pusťte ho do dílny, potřebuje si něco opravit na svém fáru.“

A tak krátce po půlnoci vjel soukromý žigulík do vojenského objektu a do automobilní dílny, kde na něj netrpělivě čekalo pět lidí: Tři vojíní dychtiví svezení do Plzně a četař absolvent inženýr Mácal s vojínem Dubem, kteří se o plánované černošské dovědli a rozhodli se využít ji; první k návštěvě rodičů, druhý k odvozu nakradeného materiálu.

Zatímco mechanici opravovali u vozidla brzdy, Sláma s Dubem ukládali v zavazadlovém prostoru svůj lup.

„Nech mi to u sebe, časem si to vyzvednu“ – řekl Dub a zakryl kradené věci rovněž odcizenou zelenou příkrývkou.

Také vojín Bílý si přiložil pár věcí, které – jak později vypověděl – „vyšetřil“ a potřeboval je odvézt do Plzně. Sláma si navíc doplnil

nádrž a přidal dva plné kanystry benzínu na podlahu před zadní sedadla.

V dílně panoval čilý ruch, avšak i určitá nervozita. „Chlapi, nechte toho už!“ – nabádal mechaniky četař Mácal – jinak podle své hodnoty jejich nadřizený, „ty drobnosti můžete dodělat v Plzni; už at' jsme raději pryč!“

Dali mu zapravdu. Když projeli zadní branou parku a pomocník dozorčího jim se závistivým pohledem zamával na rozloučenou, všichni si oddechli. Teď už se nic nemůže stát. Přetížený žigulík ujížděl noční tmou k Plzni. Kolem třetí hodiny zastavil u garáže patřící otci vojína Bílého. Než stačili vystoupit, zabrzdlilo za nimi policejní služební vozidlo.

Soupis odcizeného materiálu čítal několik stran. Podíl připadající na vojína Slámu byl oceněn částkou 2 652 Kčs, na vojína Duba částkou 2 355 Kčs a na vojína Bílého částkou 640 Kčs. Ke zbytku v ceně 194 Kčs se přihlásil vojín Rada; měl ho schovaný v „malé polní“ pod nohama.

Ještě v neděli odpoledne – dřív, než některým skončila vycházka a vojína Slámovi řádná dovolená – se všichni vrátili z nevydařeného výletu k útvaru. Po vyšetření všech okolností případu byli Sláma a Dub postaveni před vojenský soud, trestní věc vojínů Bílého a Rady byla postoupena veliteli útvaru ke kázeňskému vyřízení.

Ze hrubé porušení svých povinností byli kázeňsky postiženi také vojín Němec, četař Mácal, rotmistr Hrach a další vojáci, kteří hlavním aktérům příběhu umožnili přístup do dílny a výjezd z autoparku; potrestáni byli i ti, kteří neoznámili svým nadřizeným, co všechno oně noci ze soboty na neděli viděli; neboť i k tomu je v takových případech vojenské řady zavazují.

-bp-

Jazykový koutek

Air defense – protivzdušná obrana

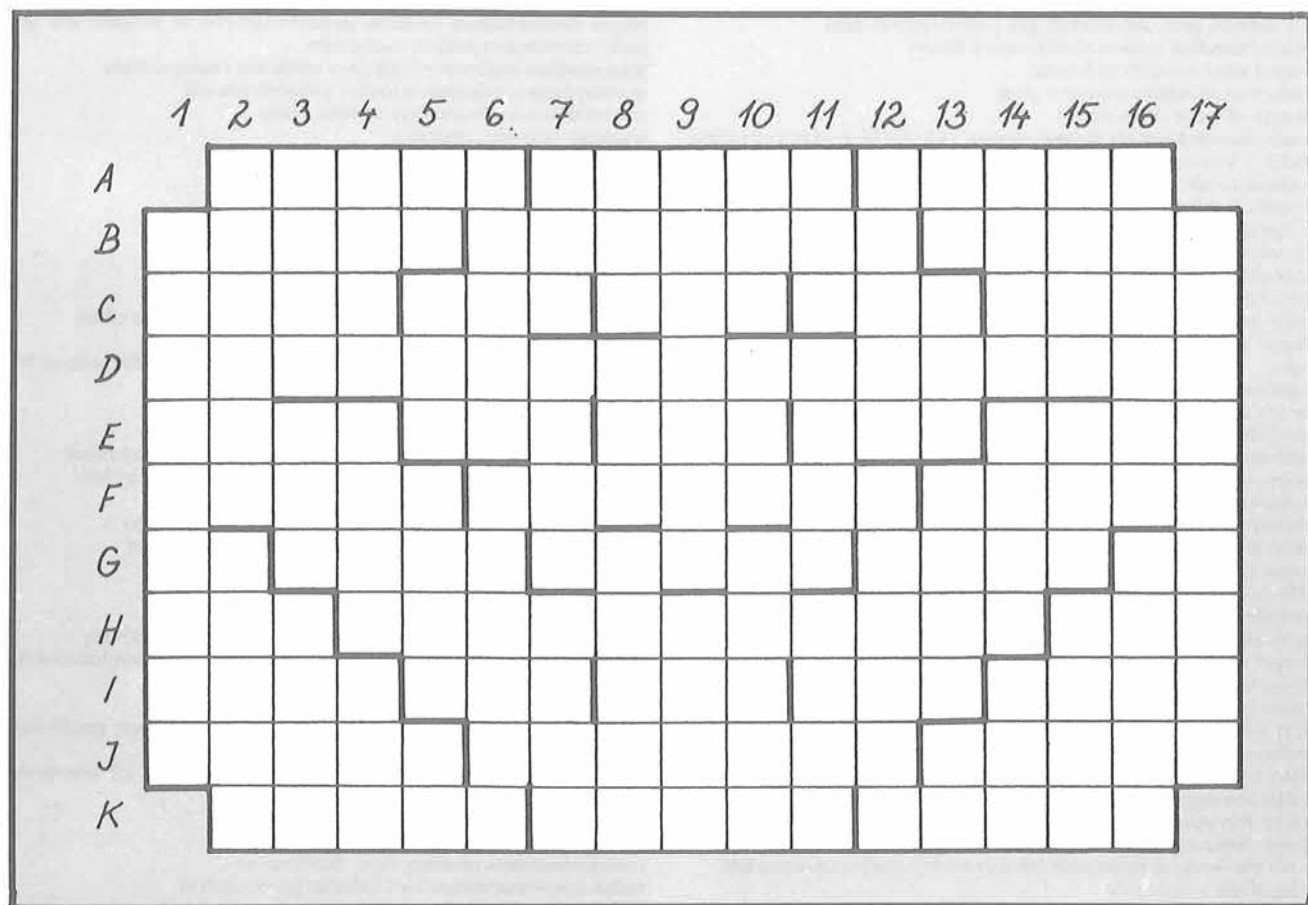
- **airspace**, **aerospace** vzdušný prostor
- **counter air operation** protivzdušná operace
- **area (point) air defense** plošná (objektová) protivzdušná obrana
- **local air defense** místní protivzdušná obrana
- **to protect from air attack** bránit proti leteckému útoku
- **antiaircraft operations center** velitelské stanoviště taktického velitele protivzdušné obrany
- **surveillance** pozorování, střežení (např. vzdušného prostoru)
- **surveillance system** pozorovací systém
- **air surveillance** pozorování vzdušného prostoru
- **air target** vzdušný cíl
- **low-flying aircraft** nízkoletecké letadlo
- **delay in detection** zpoždění při zjištění cíle
- **passive air defense** pasivní protivzdušná obrana
- **computer-based training source** počítačem řízený výcvikový prostředek
- **space defense** protikosmická obrana

ballistic missile early warning system systém včasné výstrahy o balistických raketách
false alarm falešný poplach
strategic defense initiative strategická obranná iniciativa
air defense artillery protiletadlové dělostřelectvo
air defense gun, anti-aircraft gun protiletadlové dělo
multi-barrelled cannon vícehlavňový kanón
barrel wear opotřebení hlavně
belted ammunition munice v pásu
length of burst délka dávky
radar-directed gun air defense system radiolokátorem řízený protiletadlový kanónový systém
surface-to-air guided missile pozemní protiletadlová řízená raketa
multirole missile víceúčelová řízená raketa
stage stupeň (rakety)
booster vzletový motor (rakety, letadla)
shoulder-launched (man-portable) surface-to-air missile protiletadlová řízená raketa „odpalovaná z ramene“ (přenosná jedním mužem)
solid-propellant missile raketa s tuhým pohonnou hmotou
liquid propellant kapalná (raketová) pohonná hmota, kapalná střelivina
container-launcher odpalovací zásobník
in the ready to launch position v poloze připravené k odpálení
proximity fuze přibližovací zapalovač
self-destroying fuze samoničící zapalovač
warhead bojová hlavice
launcher odpalovací zařízení (rakety), raketnice
launch vypuštění, odpálení, vzlet (rakety)
laser weapon laserová zbraň
radar radiolokátor, radiolokační
3D-radar radiolokátor měřící tři souřadnice (cíle)
multiband radar vícepásmový radiolokátor
tracking radar sledovací radiolokátor
target tracking loss přerušení (ztráta) sledování cíle
Doppler effect Dopplerův jev
pulse Doppler radar impulsní dopplerovský radiolokátor
CW (continuous wave) radar radiolokátor se stálou vlnou
radar cross section of target radiolokační odrazná plocha cíle
range délka, dosah, dostřel, střelnice
radar coverage radiolokační pokrytí
radar reconnaissance radiolokační průzkum
pulse radar impulsní radiolokátor
over-the-horizon radar radiolokátor sledující cíle za horizontem
range-finder dálkoměr
radar altimeter radiolokační výškoměr
pulse repetition frequency impulsní opakovací kmitočet
pulse width (duration) šířka (trvání) impulsu
conical-scan tracking sledování (cíle) pomocí kuželového snímání
main-lobe hlavní paprsek (lalo) radiolokátoru
sidelobe postranní lalo (antény radiolokátoru)
pencil-beam tužkový paprsek (radiolokátoru)
sensor čidlo
radar silence zákaz provozu radiolokátorů
frequency hopping skokové přeladění kmitočtu
cathode ray tube obrazovka
moving target indicator indikátor pohyblivých cílů
signal-to-noise ratio poměr signál/šum
antenna scanning rychlost snímání antény
electromagnetic compatibility elektromagnetická slučitelnost
search vyhledávání, pátrání
scan snímání (radiolokační anténou)
target detection zjišťování, zjištění cíle
radar intelligence zpravodajská informace získaná vyhodnocením dat zjištěných radiolokátory
to acquire zachytit cíl
target acquisition zachycení cíle
tracking sledování (cíle)
radar echo (return) radiolokační odraz, ozvěna
range resolution dálková rozlišovací schopnost
target identification rozpoznávání cílů
recognition signal rozpoznávací signál

IFF = identification friend-foe rozpoznávání vlastní–cizí
question-and-answer system systém dotazovač a odpovídací
friendly aircraft vlastní letadlo
transponder (rozpoznávací) odpovídací
multiple target skupinový cíl
target discrimination rozlišení jednotlivého cíle ve skupinovém cíli
polar coordinates polární souřadnice
plan position indicator přehledový indikátor radiolokátoru
moving target indicator indikátor pohyblivých cílů
screen stínítko (obrazovky), záštita, clona
warning varování, výstraha
warning time čas výstrahy
target allocation přidělení cíle
target priority pořadí důležitosti cílů
track handover předání vzdušného cíle (sousedu)
engagement time doba působení (proti cíli)
to cease engagement přerušit působení (palbu)
„blue-on-blue engagement“ střelba na vlastní (letoun)
to engage more targets působit současně proti několika cílům
firing zone prostor působnosti
missile intercept zone prostor účinné působnosti protiletadlové řízené rakety
missile control (guidance) system systém řízení rakety
command guidance povelové řízení (rakety)
command to line of-sight guidance povelové řízení po záměrné
midcourse guidance řízení (rakety) na střední části dráhy letu
homing guidance samonavedení (rakety)
passive homing guidance pasivní samonavedení (rakety)
semi-active homing guidance poloaktivní samonavedení
terminal guidance řízení (rakety) na konci dráhy letu
error signal chybový signál
infra-red signature infračervený demaskující příznak
thermal seeker tepelný (infračervený) samonaváděcí přístroj
stealth technique metoda zmenšení demaskujících (radiolokačních, infračervených) příznaků
laser guided weapon laserem řízená zbraň
laser target designation system, laser designator laser používaný k označení cíle
laser tracker přístroj používající k samonavedení na cíl laserovou energii odraženou od cíle
vertical angle to target polohový úhel cíle
electronic warfare radioelektronický boj
countermeasures protiopatření, protičinnost
radar countermeasures radiolokační protiopatření
resistant to electronic countermeasures odolný vůči elektronickým protiopatřením
electronic jamming radioelektronické (aktivní) rušení
imitative jamming opakovací rušení
wideband širokopásmový
narrowband úzkopásmový
sweep jamming úzkopásmové rušení s přeladováním kmitočtu
responsive noise jammer odpověďový šumový rušič
spot jamming úzkopásmové rušení
barrage noise jamming přehradné (šírokopásmové) šumové rušení
chaff odrazný materiál pro pasivní rušení radiolokátorů
radar clutter odrazy (u radiolokátoru) od nepohyblivých (pozemních) předmětů
decoy klamný cíl
decoy jamming rušení vytvářením klamných cílů
airborne jammer letounový aktivní rušič
suppression of enemy air defense umlčení nepřátelské protivzdušné obrany
penetration aids prostředky pro překonávání protivzdušné obrany
corner reflector koutový odrazec
electronic counter-countermeasures ochrana proti elektronické protičinnosti
radar camouflage radiolokační maskování
anti-radar missile protiradiolokační raketa
radar homing samonavedení na (nepřátelský) radiolokátor
antiradiation missile raketa se samonavedením na zdroj záření

(-JN-)

Citáty známých osobností

Johann Wolfgang von Goethe (1749–1832) patřil k vůdčím osobnostem německé klasiky, proslul nejen jako básník, ale i jako myslitel, vědec, státník. Jeho citát vztahující se k lidským omylům a chybám je tajenkou křížovky.

VODOROVNĚ:

A. Domácí šelma; svorka na vázání lyží; část básně. – B. Syn trojského krále Priama – (původce trojské války); chemický prvek sodík; hák. – C. Ukazovací zájmeno; zkr. naší pravice strany; prostorná místnost; na určitém místě; biblická osoba. – D. ? ? ? (1. část tajenky). – E. Jméno norských králů; systém hodnocení šachistů; produkt včel; brazilská řeka; sportovní oddíl. – F. Švýcarské zimní středisko; ženské jméno (11. 5.); horské jezero. – G. Předložka; dopravní

prostředky; ženské jméno; zbabělec (hovor.); SPZ Kladna. – H. Zkr. jedné z vysokých škol; ? ? ? (2. část tajenky); číslovka základní. – I. Ostrý přizvuk; písmeno řecké abecedy; mezinár. zkr. souhvězdí Plachty; angl. zkr. pro středoevropský čas; jméno psa. – J. České město; ochutit cukrem; část obličej. – K. Zbytek karet při rozdávání; turecký spisovatel; banánové textilní vlákno.

SVISLE:

1. Jít vojenským krokem. – 2. Rourka k lékařským účelům; středověká zlatá mince. – 3. Vrch u Třeběchovic; druh pepře; válcovitý obal. – 4. Skutky; mužská ozdoba; voj. název pro trinitrotoluen. – 5. SPZ Košic; předložka; spojení; písmeno řecké abecedy. – 6. Nadpřirozená bytost zosobňující nevinnost; bájný izraelský hrdina. – 7. Hluboký

mužský hlas; angl. „láska“; písknutí. – 8. Tisk, agentura Švýcarska; japonská lovkyně perel; rekreační středisko u Prahy. – 9. Odělovací kousky (nožem); sportovní družstvo. – 10. Africký veletok; krétské pohoří; znaménko ve tvaru vlnovky k označení měkké výslovnosti u některých jazyků. – 11. Zámezí ve hře; nerv; řím. číslo 249. – 12. Email; odříkavý člověk. – 13. Označení místa pro pečeť; vyhynulý druh pštrosa; mladý výhonek dřevin; iniciály herečky Bardotové. – 14. Nádoba u studny; omyl; druh papouška. – 15. Lichokopýtník k tahu či jízdě; lebka. 16. Deska na hlavici sloupu; školní psací potřeba. – 17. Steroidní látky zvyšující tvorbu svalstva.

NÁPOVĚDA: E. Ita. I. Vel; CET. 8. ATS. 10. tilda.

PTŘS RBS-56 BILL

Jde o moderní protitankovou zbraň, která byla zavedena do výzbroje švédské armády koncem 80. let. Představuje mezistupeň protitankových řízených střel 2. a 3. generace. Zbraňový komplet lze charakterizovat nízkou hmotností, snadnou použitelností i v noci a velkým průbojným účinkem. Zvláštností je sklon její kumulativní náplně směrem šikmo dolů (30°), což umožňuje probíjení pancíře tanku shora, kde je méně chráněn. Řízená střela je poháněna raketovým motorem na tuhé pohonné hmoty, má poloautomatickou infračervenou naváděcí soustavu. Iniciaci zajišťuje přibližovací a nárazový zapalovač. První se uvádí v činnost při průletu střely nad cílem, druhý při přímém zásahu. Minimální dálka střelby 150 m se považuje v porovnání s PTŘS 2. generace za nedostatek. Obsluhu tvoří zpravidla 3 muži. Ve výzbroji švédské armády nahrazují zastaralé PTŘS BANTAM, zavedeny byly i do rakouské armády.

Základní takticko-technická data

Maximální dálka střelby (m)	2 000
Minimální dálka střelby (m)	150
Maximální rychlost letu střely ($m \cdot s^{-1}$)	200
Pravděpodobnost zásahu (%)	90–95
Rychlost střelby (odpálení za minutu)	asi 2
Hmotnost řízení střely (kg)	10,7
Hmotnost kompletu, včetně trojnožky (kg)	27
Rozměry – délka (mm)	900
– průměr (mm)	150

PTŘS ERYX

Představujeme jeden z nejmodernějších typů PTŘS určených zejména pro francouzskou armádu. Celý komplet je poměrně miniaturizován a lze jej ovládat jednou osobou z ramene nebo z jednoduché opěry. Také účinná dálka střelby 500–600 m připomíná spíše ruční PT zbraň typu pancéřovky. Zvláštností této zbraně je možnost odpalování ŘS i z uzavřených prostorů, což ji předurčuje zvláště pro boj ve městech. Při odpálení je vlastní střela vymetena z raketnice startovacím motorem, poté ve vzdálenosti asi 10 m od střelce se zažehuje vlastní letový motor, který zvyšuje rychlost střely z $20 m \cdot s^{-1}$ na $280 m \cdot s^{-1}$. Kumulativní náplň, umístěná netradičně v zadní části, probíjí údajně pancíř všech známých tanků. PTŘS je opatřena poloautomatickou infračervenou naváděcí soustavou s předáváním povelů po vodiči, činnost střelce se proto omezuje pouze na udržování cíle ve středu nitkového kříže zaměřovače. Vedle francouzské armády projevila o tuto zbraň zájem Kanada a některé další státy.

Základní takticko-technická data

Maximální dálka střelby (m)	600
Minimální dálka střelby (m)	40
Maximální rychlost letu střely ($m \cdot s^{-1}$)	280
Průbojnost homogenního pancíře (mm)	900
Pravděpodobnost zásahu (%)	85–95
Rychlost střelby (odpálení za minutu)	3–4
Hmotnost řízené střely (kg)	10,5
Rozměry – délka (mm)	905
– průměr (mm)	160

Protitankové řízené střely

